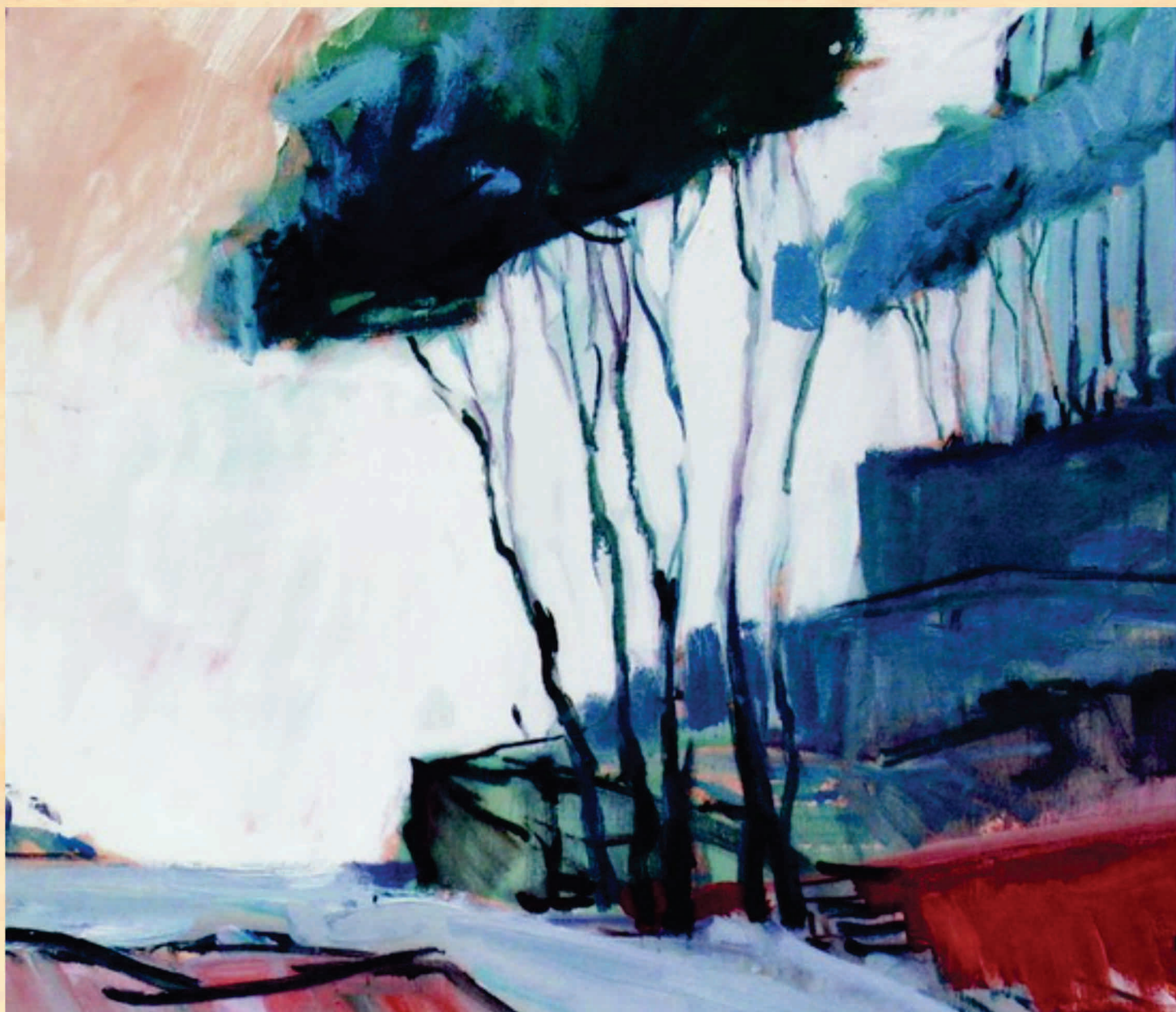

NOUL LITERATOR

CULTURĂ • ARTĂ • LITERATURĂ

An XIII, Nr. 51, septembrie 2023

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA – FILIALA CRAIOVA

NOUL LITERATOR

Revistă trimestrială de cultură

Nr. 51, septembrie 2023

**APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN
ROMÂNIA – FILIALA CRAIOVA**

Asociația Culturală „Noul Literator”

Director fondator: NICOLAE PETRE VRÂNCEANU

Președinte de onoare GHEORGHE DĂNIȘOR

Președinte CONSTANTIN PĂDUREANU

Vicepreședinte ADRIAN NĂSTASE

Secretar DUMITRU DUȚĂ

CONSILIUL REDACȚIONAL

Aurel Maria Baros

Ștefan Borbely

Florian Copcea

Ioan Lascu

Gelu Negrea

Teodor Oancă

Tudor Nedelcea

Ștefan Vlăduțescu

REDACTORI ASOCIAȚI

Pr. Theodor Damian

Mihaela Albu

Mihai Antonescu

Marian Barbu

Daniel Corbu

Mihai Fircă

Spiridon Popescu

Camelia Zăbavă

REDACȚIA

Constantin Pădureanu - Redactor-șef

Mircea Pospai - Redactor-șef adjunct

Dumitru Duță - Redactor-șef adjunct

Virgil Dumitrescu - Secretar general de redacție

Ion R. Popa - Redactor

Victor Martin - Redactor

George Geafir - Redactor

ADRESA REDACȚIEI

Craiova, Dolj, Str. V. Alecsandri, nr.22

Constantin Pădureanu, Tel.: 0723.172.217

Constantin Pădureanu: constantinpadureanu@yahoo.com

Virgil Dumitrescu: virgildumitrescu41@yahoo.com

ADMINISTRAȚIA ASOCIAȚIEI:

Florin Danciu, Tel.: 0744.699.152

Ilustrațiile copertelor:

Picturi de **VIOREL PENIȘOARĂ-STEGARU**

Prezentare grafică & DTP

edituragrafix@gmail.com

Mulțumim susținătorilor revistei NOUL LITERATOR, un proiect cultural craiovean al Asociației Culturale NOUL LITERATOR Craiova (ACNL).

Opiniile exprimate în materialele publicate aparțin exclusiv autorilor.

© Asociația Culturală „Noul Literator”

Revista poate fi citită pe site-ul www.revistanoulliterator.ro

ISSN 2069-3397

Gelu Negrea

UN PARADOX AL CULTURII

În luna premergătoare apariției acestui număr al revistei *Noul Literator*, o stafie a bătut cu violență prin România. Ați recunoscut, desigur, în propoziția anterioară parafraza la incipitul uneia dintre cele mai răspândite cărți din lume: *Capitalul* de Karl Marx. Așijderea, ați recunoscut fără îndoială, stafia invocată și care a făcut ravagii prin întreaga presă mainstream românească, generând titluri precum: „Cultura pe butuci”, „Marele dezastru”, „Cultura în primejdie”, „S.O.S. cultura!”, „Pseudo-austeritatea guvernamentală – numele contrafăcut al înmormântării culturii” și așa mai departe. Cât de departe posibil pe calea numitei, în limbaj tehnic, reduceri a deficitului bugetar...

În context, un procent umilitor, de sub unu la sută (1%!!!) din Produsul Intern Brut (celebru PIB) alocat de statul român sectorului în cauză, având drept consecințe, printre altele, subfinanțarea cronică a arealului cultural național luat în ansamblu, diminuarea progresivă a numărului de instituții de profil moștenite din spre comunismul ilegal și criminal (biblioteci, muzee, teatre, case de cultură, cămine culturale etc.), salarizarea jenantă a lucrătorilor rămași, printr-un miracol, în sistem, limitarea drastică a volumului de dotări materiale și a nivelului lor calitativ, reguli sărăcăcioase și nestimulative de sponsorizare a actului artistic precum și altele ejusdem farinae au fost de natură să contureze un tablou în egală măsură sugestiv și edificator. Or, intenția guvernului ca dintr-o astfel de anemică imagine a puținului ce tinde viguros spre mai nimic să mai taie încă oarece, să mai ciupească încă avid, cămătărește o bucăciică oricât de sfrijită a născut în sufletul celor prejudiciați o firească revoltă, cu atât mai mult cu cât se vedea cu ochiul liber că soluția veritabilă a ieșirii din așa-zisa austeritate era în altă parte. În cu totul altă parte... În Franța, de exemplu, unde reprezentanții autorităților de nivel înalt, confrunțați cu probleme similare, dacă nu chiar mai grave – de pildă, acelea privind creșterea vârstei de pensionare a franțu-zi-

lor – au formulat variante dintre cele mai surprinzătoare de rezolvare a acestora. (Surprinzătoare pentru gândirea politică și socio-economică de pe malurile Dâmboviței, se înțelege, deși se știe bine că, din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, noi suntem, nu-i așa, fiii plutașilor de pe Sena, iar Bucureștiul va rămâne în veacul vecilor Micul Paris...). Revenind: cu ocazia unei recente convocări la Palais de l'Élysée de către Emmanuel Macron a staff-ului intelectualității franceze, cel mai important consilier al Președintelui pe teme de politică economică, monsieur Jean Pisani-Ferry, profesor la Sciences Po, a propus următoarea rezolvare pentru depășirea crizei austerității pe care o traversează inclusiv madame Marianne (simbolul feminin al Republicii Franceze): „un impozit excepțional pe avere pe durată limitată” aplicat celor mai bogați dintre domniile franceze. Idee firească și profund naturală atâta timp cât Galia contemporană este patria nemuritoare și revoluționarei devize „Liberté, Egalité, Fraternité”! (Despre o eventuală deviză, în egală măsură exponențială și semnificativă a României, e mai bine să ne abținem a vorbi – cel puțin la timpul prezent, familiarul „Nihil sine Deo!” urcând dinspre și ilustrând virtuțile unor cu totul alte istorice vremuri...).

Să ne întoarcem însă la contemporanul scandal cultural ce a zguduit meleagul carpato-danubiano-pontic în zilele și nopțile noastre furtunoase. Conform secularei tradiții aborigene, totul a oscilat fără milă între radicalismul conceptual și exagerațiunea de cafenea. Astfel, pentru a sugera și condamna indiferența stăpânirii penelisto-pesediste vizavi de destinul culturii noastre, nu puțini condeieri viforoși au făcut trimiteri aluzive (ba chiar directe) la vorbele șefului propagandei naziste, celebrul Joseph Goebbels, care a rămas în cea mai lamentabilă istorie cu fraza: „Când aud de cultură îmi vine să scot pistolul”. Ce vrând să spună cu aceste cuvinte sinistrul personaj nefiind câtuși de greu de înțeles: cultura e o chestie ce se cuvine pusă la zid și executată! Nici mai mult, nici mai puțin! În contrapartidă, destui alții au fluturat triumfal punctul de vedere super-entuziast al cunoscutului critic, istoric, teoretician și sociolog al literaturii Eugen Lovinescu pentru care „cultura e finalitatea tuturor societăților”. Așijderea, nici mai mult nici mai puțin!

Între aceste două abstracte situații diametral opuse, am găsit de cuviință că recursul ceva

mai echilibrat la o definiție a culturii de către neuita și enciclopedica inteligență artificială, că tot este ea în plin trend intelectual (ca să nu spun direct la modă!) s-ar putea dovedi o soluție întrutotul avuabilă – recte, satisfăcătoare pentru ambele părți. Iată ce am aflat:

„Cultura este un concept complex care se referă la totalitatea tradițiilor, valorilor, comportamentelor, obiceiurilor și cunoștințelor împărtășite de oameni într-o anumită societate sau grup social.

Aceasta include aspecte precum limbajul, arta, muzica, religia, gastronomia, etica și multe altele.

Cultura joacă un rol crucial în definirea identității individuale și colective și influențează modul în care oamenii interacționează și se dezvoltă într-o comunitate specifică”.

Să recapitulăm, așadar: tradiții, valori, comportamente, obiceiuri, cunoștințe... Hm, vast program, vorba lui Charles De Gaulle la vederea, în mai 1968, pe străzile Parisului insurecțional a unei pancarte studențești agitând textul „Jos prostia!”. Adevărul este că nu-i de natură să limpezească foarte mult chestiunea semnificației vocabulei „cultură” nici ulterioara enumerare a aspectelor incluse în „conceptul complex”, cum sunt, de pildă, limbajul (întrebare: care dintre cele vreo douăzeci de variante cunoscute și recunoscute, măcar acelea începând de la Saussure și sfârșind la ceea ce se cheamă limbajul de programare din zilele noastre?!), arta, muzica (pardon: muzica nu este și ea tot o formă de artă?...), religia, etica, gastronomia (arta de a prepara bucate comestibile cu nu mai puțin de 70.000 de sinonime ale cuvântului pe sinonime.ro!) și indefinitul „multe altele” care lasă restul lucrurilor, ființelor și fenomenelor într-o coadă de pește plină de însuflețire semantică și aproximație hermeneutică.

Ideea este în orice caz că între ceea ce se înțelege îndeobște prin cultură și programul de revendicări al supăraților pe calculele guvernanților menite, chipurile, a salva nenorocitul de buget prin măsuri de diminuare a unor subvenționări și așa catastrofale se cascadează o neavenită prăpastie. Trecând de la teorie la dureroasa chestiune practico-preocupantă constatăm că nu cultura în sensul său larg și autentic a fost simțită drept zona spirituală pusă în pericol de contabilii guvernamentali. Pentru că, de exemplu, nici etica, nici religia, nici limbajul în sensul strict al

cuvântului (grai, limbă, vorbire...) sau relația dintre cultură și alimentație nu sunt afectate în vreun fel de amenințatoarea Ordonanță de Urgență a Guvernului. Ci doar comasarea ori desființarea unor instituții cu existență cum nu se poate mai concretă, blocarea unor posturi din organigrame idem, reduceri de cheltuieli alocate remunerării unor manageri culturali în viață, restrângerea autonomiei decizionale la diferite niveluri și alte asemenea, până acum subvenționate integral din buzunarul statului. Pusă în ecuație semnificativă reală, subvenția înseamnă transfer nerambursabil de resurse din bugetul de stat către un domeniu oarecare în schimbul respectării unor anumite condiții. Dacă beneficiară a subvenției este acea ramură a producției materiale care are ca obiect cultura plantelor și creșterea animalelor numită agricultură, producătorul agricol este obligat, de exemplu, să nu depășească prețurile de vânzare ale produselor subvenționate. Mutatis mutandis, la fel stau lucrurile și când vine vorba de oricare altă branșă sau sector de activitate.

Cu o importantă excepție: aceea a culturii! Atribuirea unor forme diferite de ajutor bănesc sau, pur și simplu, finanțarea – parțială ori integrală – a activității culturale în felurile sale moduri de exprimare (în special, cele de ordin artistic precum și cele ce se circumscriu ariei vaste a culturii scrise) nu sunt – nu pot fi ! – în vreun fel condiționate. Pentru că dacă totuși sunt, iar condiționarea este acceptată și pusă în operă rezultatul excede propriei finalități estetice, eșuând în proletcultisme de varii genuri și formule. Dintre ele, literatura proletcultistă este cea mai cunoscută și mai comentată.

În povestea asta cu subvenționarea culturii scrise (dar nu numai) survine un interesant paradox, asupra căruia scriitorii s-au aplecat nu o dată. În calitatea lor de potențiali beneficiari ai stipendiilor provenite din surse particulare ori etatiste, dar, în egală măsură, și ca stranii, contradictorii adversari ai binevoitorilor lor protectori. Mai cu seamă a reprezentanților statului, amplasat în ipostaza de creditor.

Iată ce enunță în această ordine de idei și imperative profesionale un reputat romancier american, Don DeLillo:

„Scriitorii trebuie să se opună sistemelor. Este important să scriem împotriva puterii, corporațiilor, statului și întregului sistem de consum și a distracțiilor debilitante (în

traducere: epuizante, deprimante, demoralizante. Adică, asemenea tuturor acelor care alcătuiesc așa-zisul entertainment /divertisment promovat astăzi pe meridianele lumii și care asediază întreaga geografie a zilelor noastre).

...Cred că scriitorii, prin natura lor, trebuie să se opună lucrurilor, trebuie să se opună oricărei puteri care încearcă să se impună”.

Scrișul împotriva puterii, indiferent de natura sa, împotriva statului, oricare ar fi fizionomia lui, perpetua opoziție a creației contra sistemelor sociale – toate acestea s-au configurat de-a lungul timpului și aproape pretutindeni drept condiții sine qua non ale valorii operelor create. Care să fie oare explicația?

Orice tip de organizare socială îi vrea pe oameni aliniați în structuri controlabile; toate formele de artă (literatura, cu precădere) sugerează, promovează și cultivă mistica generală a libertății și individualismului. Între cele două au existat și vor exista în permanență măcar ascunse tensiuni dacă nu luptă fățișă. Cerând alungarea poeziei din cetate, Platon era cam radical; din punctul de vedere al legiuitorului însă avea

dreptate. În numele adevărului vieții, pe care este obligat să-l reflecteze în paginile sale, însă, și creatorul are dreptate solicitând deplină libertate în a o face așa cum consideră el de cuviință și așa cum îi dictează conștiința lui de artist. Chiar dacă acea conștiință a sa îl situează, în calitate de autor, pe o poziție deloc agreabilă puterii și deloc conformă cu viziunea asupra lumii a acestei puteri trecătoare.

Talentul scriitorului, care se opune dominării oricărei forme de organizare socială, asigură, prin valoarea conferită operei sale, sădirea în sufletul fiilor țării a frumuseții, dreptății și adevărului, prețuirea de către toți locuitorii patriei a binelui și credinței, a dragostei pentru glia străbună și pentru trecutul său demn, pentru speranța unanimă într-un viitor luminos al generațiilor următoare, cultivarea spiritului critic și a autenticelor valori, cele care sunt în măsură să ne susțină tuturora edificiul existențial ș.a.m.d.

Este ceea ce justifică paradoxala datorie a statului de a sprijini prin toate mijloacele cultura, în absența căreia dimensiunea spirituală a ființei naționale riscă glisarea într-o mare primejdie.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Irina Horea și Nicolae Manolescu

Rodica Pospai Păvălan

**FLOREA FIRAN,
TÂNĂRUL DE
90 DE ANI...**

Florea Firan este, fără nicio îndoială, un deosebit de rafinat și de elevat istoric al presei românești, istoric și critic literar, nu numai din Oltenia, ci cu o vastă acoperire națională. Acum, când a ajuns la „Borna 90” pe firul vieții și la peste șase decenii de activitate de cercetare și publicistică, impun respectul nostru cele mai mult de 40 de volume publicate, mii de articole apărute în diferite ziare și reviste, dar și, în egală măsură, activitatea curentă de editare a Revistei „Scrișul Românesc”, de coordonare a Fundației-Editură cu același nume, unde apar anual câteva zeci de cărți și prezența neobosită la cele mai importante manifestări din viața culturală craioveană.

S-a născut la 4 octombrie 1933, în comuna Giubega, județul Dolj, fiind al treisprezecelea fiu al Mariei (născută Dudău) și al lui Ion Firan. Clasele primare le urmează în localitatea natală. Cu toate greutățile familiei, părinții fac eforturi și îl trimit la Școala Normală de învățători din Deva, unde este elev între anii 1945 și 1952. Devine mai apoi student al Facultății de Limba și Literatura Română, de la Universitatea București, apoi doctor în filologie, în 1976, cu teza *Presa literară craioveană (1838-1975)*, pe care o va publica în același an la Editura Scrișul Românesc.

Își începe activitatea didactică la o școală din Cugir, după care se stabilește definitiv în orașul Craiova și are o fulminantă carieră literară, didactică, managerială și de implicare civică. A funcționat ca profesor la Liceul „Nicolae Bălcescu”, director la Liceul de Artă și Liceul de Filologie-Istorie. A activat în mai multe funcții în domeniul culturii, iar aproape un deceniu, din decembrie 1968 până în octombrie 1977, a fost

președinte al Comitetului pentru Cultură și Artă al județului Dolj.

De stăruințele și preocupările sale se leagă înființarea Festivalului și Concursului Național de muzică populară „Maria Tănase”, organizarea Casei memoriale „Al. Macedonski” din Pometești-Adâncata, înființarea Teatrului de Operetă din Craiova, în 1972,

A susținut cursuri la Facultatea de Filologie a Universității din Craiova și la Universitatea din Pisa, Italia, ca profesor asociat. A debutat publicistic cu articolul de istorie literară *Coșbuc și Craiova*, în numărul 10, din octombrie 1965, al revistei „Ramuri”, iar editorial cu volumul *Începuturile presei literare craiovene*, în 1971.

Din 2002, devine director al Editurii Scrișul Românesc, apoi înființează Fundația Editură cu același nume și face să reapară, în

serie nouă, revista „Scrișul Românesc”. Imprimă publicației un pronunțat caracter de interculturalitate și selectează colaboratori de marcă, nume cunoscute în cultura română și în străinătate. Din 2006 inițiază Colocviile „Scrișul Românesc”, importantă manifestare cultural-științifică, ce se desfășoară anual pe teme fundamentale și de mare actualitate.

A colaborat, în timp, la peste douăzeci de publicații, din țară și din străinătate, activitatea sa fiind încununată cu

numeroase premii. Menționăm dintre acestea Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu” al Academiei Române (1994) pentru *Carte de înțelepciune latină – Ilustrium poetares flores*, de I. I. Micu-Klein, ediție bilingvă română-latină, publicată la Editura Științifică, București, 1992 și Premiul de Istorie Literară pe anul 2008 al Uniunii Scriitorilor, Filiala Craiova, pentru volumul *Tudor Arghezi, Treptele devenirii*.

Nu putem aminti aici toate cele peste 40 de volume despre care vorbeam la început, menționăm doar categoriile în care se încadrează. Din istoria presei cităm: *Începuturile presei literare craiovene*, Craiova, 1971; studiile monografice și studiile bibliografice dedicate revistelor „Ramuri”, „Scrișul Românesc” și „Arhivele

Olteniei”; *Presa literară craioveană. 1838-1975*, Craiova, 1976. Istoria și critica literară a început cu volumul foarte bine primit *De la Macedonski la Arghezi*, în 1975. Au urmat două volume cu titlul *Profiluri și structuri literare* (1986 și 2003), o serie de trei volume sub genericul *Amprente și voci* (ultimul în 2022), iar printre toate acestea monografii și studii dedicate unor mari scriitori, precum Al. Macedonski, M. Eminescu, G. Bacovia, D. Cantemir, I.H. Rădulescu, B. P. Hașdeu.

Despre activitatea și cărțile sale au apărut, în volume sau în presa literară, foarte multe

articole și cronici, imposibil chiar și de enumerat pe spațiul tipografic pe care-l avem aici la dispoziție. Menționăm doar unii dintre cei mai importanți critici literari, din Oltenia și din țară, printre care: Șerban Cioculescu, Al Piru, Eugen Simion, Pompiliu Marcea, Zigu Ornea, Liviu C. M. Popa, Cornel Ungureanu, Marin Sorescu, Aurel Sasu, George Sorescu, I. C. Chițimia, Mihnea Gheorghiu, George Sorescu, Ovidiu Ghidirmic, Marian Barbu, Gabriel Coșoveanu.

La mulți ani, domnule profesor!

Mircea Paspai

CU PRIETENIE, LA ANIVERSAREA UNEI REVISTE A ELEGANȚEI

În toamna aceasta, a anului 2023, suntem bucuroși să marcăm dubla sărbătoare a revistei „Mozaicul”, și anume 25 de ani de apariție a noii sale serii, dar și, la fel de important, împlinirea a 185 de ani de la prima apariție a revistei cu acest nume, la Craiova, numărându-se între primele tipărituri de gen din Principatele Române.

Reapariția revistei „Mozaicul”, în anul 1998, era un fel de datorie firească a Craiovei, iar publicația actuală se hrănește, moral, deopotrivă, din prețuirea tradiției culturii craiovene și din pasiunea nețărmurită a unui grup de oameni, majoritatea tineri, sub coordonarea și grija distinsului profesor și scriitor Nicolae Marinescu.

Craiova a avut cinstea de a se înscrie, înainte de jumătatea secolului al XIX-lea, prin revista *Mozaicul*, drept unul dintre centrele din istoria presei românești.

Desigur, gândul diseminării informației prin mijloace de presă este unul care își are soriginea încă în timpurile antice, prin, de exemplu, *Acta Diario* realizate la Roma de Iulius Cezar, adevărate comunicate ale știrilor din comunitate sau prin ceea ce se realizează în China secolelor II-III d.Hr., prin acele foi cu știri în rândul oficialilor sau mai apoi, prin anii 713-738, când „Bu-

letinul Curții”, scris pe mătase, era destinat unor categorii mai largi de oameni. Să venim însă mai aproape de vremurile noastre și să privim faptul că apariția tiparului, în pragurile timpurilor moderne, a permis și a atras o adevărată revoluție a comunicării scrise. Se întâmpla, mai ales începând cu primele decenii ale secolului al XVII-lea, în Franța, în Anglia, în Italia și în alte câteva țări, iar în prima parte a secolului al XIX-lea venea rândul Țărilor Române să pășească în era cuvântului tipărit.

Este de remarcat faptul că apariția revistei „Mozaicul”, la Craiova, datorată profesorului de desen Constantin Leca, este aproape deodată cu primele tipărituri de acest fel realizate în Principate, la puțină vreme după ce apăruseră „Albina românească” (Iași, editor Gheorghe Asachi, 1829) și „Curierul Românesc” (București, Ion Heliade Rădulescu, 1829) și în același an cu apariția „Gazetei de Transilvania” (Brașov, George Barițiu, 12 martie 1838).

Se cuvine să subliniem că aceea era vremea când cea mai mare parte a oamenilor de cultură, mulți dintre ei, fii de boieri, formați la școlile și universitățile apusene, încercau să desțelenească un teren cultural pe care-l știau și îl simțeau fertil, încercând să sădească, în sufletele românești, aspirațiile către cultura cea mare, europeană. Craiova, al doilea oraș al Țării Românești secole de-a rândul, avea o viață spirituală remarcabilă, comparabilă cu aceea a Bucureștilor sau Iașilor, chiar dacă nu de aceeași intensitate: la 1826 este înființată „Școala Centrală” din Craiova, a doua școală de nivel mediu din Țara Românească, după Colegiul „Sfântul Sava”, din București; în 1831 este înființat Colegiul „Lazaro-Otetelișanu”, prima școală de fete din Princi-

pate; după câțiva ani apare la Craiova profesorul Ioan Maiorescu, la Școala Centrală se înființează o bibliotecă și se organizează mici spectacole de teatru; la 1850 ia ființă Teatrul Național din Craiova. Și exemplele ar putea continua.

La câteva decenii după apariția, timp de un an, a revistei lui Constantin Leca, orașul Craiova este un teritoriu al tipăririi diverselor publicații, numărul titlurilor ajungând, pe parcursul unui secol, până la instalarea comunismului, la peste 700, unele cu viață mai lungă altele meteorice. Apoi, vreme de aproape două decenii, până la reapariția revistei „Ramuri” (1964), nu a mai apărut aproape nimic, astfel încât a fost firească „explozia” de tipărituri de după 1989.

În acest context, seria nouă a revistei „Mozaicul” a pornit cu gândul la continuarea vieții primei reviste craiovene, dar și cu acela al adaptării noii publicații la condițiile vremurilor contemporane. A avut, de la început, o ținută de excepție, de seriozitate și eleganță, în ceea ce privește conținutul, datorată inspirației fondatorului de a atrage mentori și colaboratori de marcă, precum marele cărturar Adrian Marino sau distinsul critic literar craiovean Constantin M. Popa. Și a mai avut o trăsătură, această revistă, încă de la începuturile ei, păstrând și astăzi capacitatea de a strânge în jurul redacției tineri competenți, dedicați studiului și dornici de afir-

mare, de la redactorul șef Nicolae Petrișor, până la pleiada de poeți, esești, critici literari care gravitează în jurul revistei. Sumarul a fost întotdeauna alcătuit cu mare grijă, iar unele dintre inițiative s-au dovedit a fi cât se poate de benefice. Amintim așa-numitele „dosare” ale revistei, prin care, câte unui autor, străin sau român, îi sunt dedicate 5-6 pagini, suficiente pentru a contura portretul de creator al respectivei personalități. De asemenea, implicarea revistei și a Editurii Aius în cercetarea și reflectarea activității exilului românesc s-a dovedit a fi o idee care amplifică preocupările existente pentru această problemă în viața cultural-literară românească.

Revista „Mozaicul” este, cu alte cuvinte, o publicație culturală care își trăiește deplina maturitate, făcându-ne să ne bucurăm de faptul că, dacă acum 185 de ani *Mozaicul* lui Constantin Leca încerca să deștelenească un teren care avea potențialul de a fi adus la viață, *Mozaicul* lui Nicolae Marinescu, revistă contemporană nouă, încearcă să mai păstreze un licăr de speranță pentru ideea că nu se va deșertifica și nu va fi absorbită total de globalizare cultura română creată în ultimele secole.

Se cuvine să urăm, din partea Revistei „Noul Literator”, la acest ceas aniversar, revistei prietene „Mozaicul”, realizatorilor, colaboratorilor și cititorilor săi, viața îndelungată și rodnică!

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Nichita Danilov, Marian Drăghici și Arcadie Suceveanu

Vilia Banța

DOAR NOI

Eram doar noi
și poemul
carbonizat în zori.
Cercul se dovedise prea strâmt
pentru revolta cuvintelor
și asistam la moartea lor,
unul câte unul,
fiecare cu vina lui,
cu gloria lui,
mai mult sau mai puțin zadarnică.

Doar noi,
rostind imprudent
numele călăului
așteptându-ne rândul.

TĂIȘUL CUVINTELOR

E timpul să strigați,
aud la miezul nopții,
să sfâșiați, nevoie...
Orașul se sufocă,
e-atâta nebunie
survolând programat ninsoarea,
disperarea și teama,
ambulanțele sunt de prisos
între o porție și alta
de aer necontaminat...

Ce-ți mai rămâne?
Rugăciunea de seară?
Îngerul tău străveziu?
Și-ntre două iertări,
te devoră
fiara cu-o mie de fețe.

Nu vezi, suntem atât de puțini
pe deasupra veacului
savorându-și festinul
vânătorilor orbi...
Ce-ți mai rămâne?
Tăișul cuvintelor
trezite din somn,

poemul crescând dinlăuntrul
sângelui tău biciuit,
demonul care smulge din tine
felia cuvenită
și-ți pavează trecerea
cu oasele poemului...

ASTFEL TRECEA...

Era o sărbătoare a faptului mărunț
și lumea încăpea într-o mânășă.
Ecoul străzii mușca
din urmele pașilor;
însăngerat -- asfaltul
sub tălpile goale.
Astfel trecea, neștiut,
El, cu sine, poetul.

URCÂND CUVÂNT

Privea-nserarea-n două zări
și-i săruta paloarea lin,
cum se lungea de nicăieri
în umbre tainicul destin.

Printre silabe-n vremi uitate
tăia cărare cu ecou,
din gânduri înălța cetate
iar, de cădea, pornea din nou.

Și locuind fără de plată
în urbea ierbii,-ntre tăceri,
ștergea cu mintea-nfrigurată
povara timpului de ieri.

Privea-nserarea ca pe-o cruce,
desculț, urcând pe ea Cuvânt,
de parcă doar așa s-ar duce
tot plânsul lumii sub pământ.

O ARIPĂ ÎN OCHIUL PIETREI

În ochiul pietrei a-ncolțit o lacrimă
din verdele copacului,
din roșul cerului,
din curcubeul ploii...
Și s-a luminat de ziuă apoi
prin vuietul vieții,
când piatra a zburat
cu aripa ei transparentă
prin lumea poetului.

Alexandru Cazacu

SOARELE ALB

Totul este stilizat ca o literă
de la începutul unei cărți cu basme
sub soarele alb
unde iarna precum nenorocul
are darul vorbitului în limbi
sub bogăția neîmpuținată a zilei
și astâmpărarea cruzimii
când nu lași pe nimeni în urmă
iar omul de zăpadă aflat în parcul dintre blocuri
și omul de bronz de pe soclu
ne privesc
dincolo și dincoace de copilărie
cu teama și încrederea
de-a merge înainte
prin zilele acestea sosite brusc
ca niște rude îndepărtate
de care trebuie să ai puțină grijă

ANALIZA SWOT

Hurducăiala tramvaiului mergând
de la sud către sud
când o pisică ne privește nepăsătoare
de pe glaful unei clădiri aflate în ruină
și un copac bătrân și uscat a ieșit
ca o torță stinsă în mijlocul trotuarului

Teamă, îndoieli și speranță provizorie
ca un dans pe buza prăpastiei
când încă este o dimineață
de trăit pe de-a-ntregul
cu punctele ei slabe și tari

Te bucuri în tăcere că nu ai plecat din acest oraș
deși după fiecare zi de sărbătoare îți promiteai
solemn
ca anul viitor aceeași sărbătoare nu o să te prindă
aici
și găsești ceva dostoevskian
în acest gest amenințator și oportun
când stângi tot ce rămâne din promisiuni
și lucrurile se acoperă de o supralumină înțelegă-
toare

LAS ZILEI

Las zilei trecerea ei
prin cele șapte miliarde de inimi ce bat
acum la 17:48 când mă preumblu prin cartierul
adolescenței
și nu mai contează cine pe cine a încurajat
și măsoară cu pașii străzile
așa cum două secole în urmă
topografii măsurau pământul
și colții psihologiei revanșarde
se tocesc în abandonuri bovarice
când lumina rogvaivă iese din sticla paharelor
semafoarele își pâlpâie culorile

iar negustorii și îngerii
sunt gata pentru apusul sângieru al toamnei

ODATĂ CU ÎNFRÂNGERILE

Amiază de sâmbătă
cu ploaia șiroind
peste ferestrele casei vagon
Și nu te lepezi de ceasul acesta
când greutatea umbrei apăsă podeaua
și îți treci răzvrătirea și temerile
dintr-o vârstă în alta

O aliniere verticală a zilei de alb și întunecat
ca un cod de bare
și senzația că tot ce ai avut cândva
se va întoarce
odată cu înfrângerile
din luptelor care se dau pe timp de pace
când amintirea este un țesut organic ce prolife-
rează
iar toți oamenii întâlniți te recunosc
mai mult decât îți poți imagina vreodată

O PASĂRE DE LUMINĂ

O pasăre de lumină albă și țipătul ei
precum sunetele toboșarului
ce anunța veștile în vatra satului din Mitteleuropa
unde cerem dimineții să se arate printre petele de
griuri
iar cuvinte mai mult camuflează decât dezvăluie
în aerul care circulă odată cu sângele
prin arterele subțiri
lângă orașul antic venit în orașul zilei de azi
precum molarul de minte
peste măseaua vecină
când sarea mărilor secate acoperă rănilor
și tăcerea se ridică
odată cu zmeiele înălțate pe o câmpie sălbatică

Mihaela Deacanu

GRĂDINA

Rugina așterne popas
Salcâmi au început să călătorească
Noi doi mergem la pas
A împietrit numai lacrimă îngerească.
Măinile tale peste grădini,
mai clatină otrăvuri de crini,
mai bate vers de pasăre măiastră,
sau poate vântul curs din geana noastră
simte pe Tatăl grădinar
cum scutură salcâmi rar.

TÂRZIU...

Târziu,
cineva se va opri pe drum,
când clipele deznădăjduite-n amurg,
când frunzele, umbrele, stelele curg.
A întâlnit cineva îngeri pe drum?
Târziu,
cineva se va opri pe drum
călcând pe tăcerea albastră-n amurg.
Îți va vorbi cu foșnetul frunzelor
Îți va aduce un suflet dintr-o floare
apoi, încet, te va mângâia cu răcoare
Și-ți va desena chipul mieilor.
Târziu,
când amintire va fi soarele,
dacă nu va afla cuib lângă tine,
să te gândești cum peste casele arse
dau ocoale de jale cocoarele.

REVERII INSULARE

Tu mi-ai desenat o clepsidră
Eu, plantația Coco de Mer
Din turcoazul Oceanului Indian
Totul curge.

Acajou mă desprinde din real
pe spinarea calduță a unui fir de nisip
tu-mi desenezi o hartă,

eu, o broască țestoasă din nimic
Ea se rostogolește domoală
Red snapers lunecă roșii cu ochii de aur.
Învăluită-n starea fumegândă
primesc un dar divin.
Din pasiune și condei
Sunt toată numai vară
Totul curge.

MELANCOLII DE APRILIE

Primăvara aprinde candelă roșii prin grădini,
aprinde candela de lalele,
se leagănă pe pajiști însângerate stele
pentru iubitori, tot atâtea lumini.
Aleile duc oamenii de anotimp străini,
sub hainele lui aprilie colorate,
tristețea a rămas acum printre noi
Înger cu aripile tăiate.
Trec câte doi, perechi ciudate
tărăsc pe umbra lor dragostea moartă,
dar la grădina raiului pierdut
e larg deschisă fiecare poartă.
Un copil fără copilărie
Ridică o jucărie,
Umbra timpului pierdut
Primăvara candelă roșii legăna
Pentru un înger nevăzut.

E MULT DE ATUNCI

Sub cortina de plumb,
pleoapele mele au un vis ciudat:
un lan de maci roșii,
pe boltă, o fereastră deschisă.
A doua zi, din vechiul turn
o rază de lumină se întreve.
Ieșai la prânz, la braț
cu prințul alb.
În casa ticsită cu icoane
bem din potirul duhului sfânt
ascundem în pământ
privirile ca niște pripoane.
Prin brazi curge vântul sunând ca un izvor,
O stea căzând se stinge
Printre lacrimile părinților.
E mult de-atunci.

Lucian Grădă

DACĂ

Dacă nu voi îngenunchea cinci minute în fața ta,
Dacă nu te voi ține de mână, patru,
Dacă nu te voi îmbrățișa, trei,
Dacă nu te voi săruta, două,
Dacă nu mă voi ruga
Pentru tine, unul,
Voi deveni
Un pumn
De cenușă!

DRAGOSTE

Nu credeam să mă îndrăgostesc nebunește,
Nu pot dormi.
Alerg pe străzile orașului,
Descarc lăzile grele din tiruri,
Vâslesc cu barca pe Someș, la pescuit.
În sfârșit, mă culc obosit.
Visez că sânii tăi îmi acoperă ochii,
Coapsele tale îmi învelesc pieptul,
Măinile tale îmi cuprind umerii.
Se face întuneric deplin.
Nu mi-e teamă că voi muri,
Mi-e teamă că n-am să te îmbrățișez niciodată.

PĂMÂNT DE FLORI

În fiecare urmă a pașilor tăi
Am sădit flori

Le-am udat cu sânge.

După ce mi-am vărsat ultima picătură,
Am devenit pământ de flori.

Seamănă tu cuvântul iubire
În pământul meu,

Va înflori.

FOTOGRAFIA

Aș vrea să am poza ta cilindrică
Și să mă așez în centrul ei.
În orice parte aș privi,
Aș vedea chipul tău:
Ochii tăi - cerul
Părul tău - norii.
Buzele tale - marea
Pământul - trupul tău.

Emilia Dănescu

DIN DOR DE NOI ȘI DE POEZIE

Copaci dezvelindu-se
în câmpie
din dor de noi
și de poezie.

În trenul alergând
visăm
plaja cu pistrui,
soarele cu
ochi căprui...

Plecăm...
unde plecăm
și de ce revenim?

O RUGĂCIUNE DE NOAPTE BUNĂ

Ostenită, clepsidra
a început
să curgă încet,
tot mai încet.

Când se va lăsa seara,
voi spune o rugăciune
de noapte bună.

Și voi întoarce
din nou, clepsidra.

MURMUR AL SUFLETULUI MEU

Noaptea îngenunchează
la picioarele
cuvintelor,
așteptând să te nasc
pe tine, poezie,
murmur al sufletului meu.

Fluturile mov
din palma mea
își întinde aripile
evantai
spre soare.

Cuvintele zboară și ele
în urma lui,
desenând pe cer
nenumărate poeme.

LACRIMI DE BUCURIE

De dorul tău, poezie,
noaptea mi-e ziua
și ziua noapte târzie.

Nasc cuvinte, necuvinte,
lacrimi de bucurie.

De dorul tău, poezie,
clipele-mi sunt
tot mai grele.

Aștern gândurile
pe hârtie
într-o altă zi,
nu prea târzie,
să dau foc lumii cu ele.

REVERIE

Din înalții stejari
cad frunze,
palme ostenite
mângâind obrazul
serii de septembrie.

La terasa din parc
ne ascultăm gândurile
în tăcere.

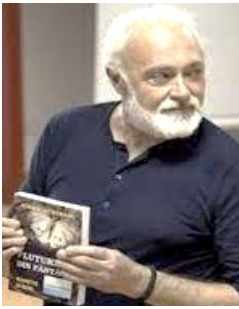
Luna stă cu noi
la masă...

Hai s-o luăm
acasă,
dimpreună cu
cerul de stele.

**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

Ion Cristofor și Maria Pal

Adrian Munteanu

SĂ NU MĂ TEM

Zvâcniri gestante, scârba ce mocnește,
Modesta umbră fadă a trăirii,
Tăișul viu al vorbei și-al privirii
Pe gardul clipei vagi mă răstignește.

Să fug, să strig, din mult prea plinul firii,
Să-nduplec ura ce m-a prins în clește?
N-ar fi mai bine s-o înfrunt, orbește,
Să mă arunc în lama primenirii?

Să trec prin toate, cu priviri avide,
Cum aș tăia în carne de poem.
Un pas mai mult și zborul se decide.

Sfârșește frica de un surd blestem
Și-o poartă către mine se deschide.
Să nu mă tem! Deloc. Să nu mă tem!

APROAPELE-DEPARTE

Rotiri solare, aștrii-n agonie,
Necunoscute ceruri sorb neantul,
Trăiesc și mor visând tăcut Levantul,
Din clipa stearpă recompun vecie.

Se roagă-n taina lui hierofantul,
Filtrând lumina zilei ce-o să vie,
Dar zodii reci se sting peste câmpie
Și prima rază și-a vândut talantul.

Un univers și-o stea clipind fierbinte
Primesc smerit un astru decăzut
Și peste-aceste necuprinse ținte

Domnește, sus, un Soare Absolut.
Un leagăn e pe vechile morminte
Și un mormânt în leagăn de-nceput.

UN MÂINE NU-I

Din urmă iau doar ziua ce se duce,
Cu dinți blajini, spre un deșert de seară
În care-mi uit târzia mea povară,
Calvarul meu, cel așezat pe cruce.
Ziua de azi, și dulce și amară,

Se chinuie prin garduri să apuce
Frânturi de clipe avansând năuce,
Spre scutul oastei cu armuri de ceară.

Un mâine nu-i, nici n-ar putea răzbate
Prin bezna ce miroase a pustiu.
Nici n-am sfârșit de-orânduie bucate

Și nu mă vreau mai însetat să fiu.
Doar curg și eu, cu râurile toate,
Încălecând același bidiviu.

ZORI PIERDUTE

Din casa ca rădvanul unei clipe
Aud cum șobolanii rod velința
Ce mă-nvelea să-mi curme suferința
Tânjind în pori păcloși să se-nfirițe.

Un mânz se plimbă-n parc cu neștiința
Că va stârni nevolnice aripe.
Prin broasca ușii năvălesc risipe
Zădărniciind urcarea spre ființa

Din clopot mut cu funii prefăcute
În putregai zvârlit pe slut fărâș.
Un pic mai e. Prin șanțuri și prin cute

Pătrund fantasme tenebros și laș.
Mă iau cu patul care-n zori pierdute
E un sicriu plutind peste oraș.

CA SĂ COBOR ADÂNC

Eu cel flămând rânjesc fără speranță,
Eu cel năvalnic calc pe oseminte;
Visează rime eul cel cuminte;
Eu cel lasciv mă-nvăluie în romanță.

Eu cel brutal străpung un gând fierbinte,
Eu cel ce scriu primesc pe vis chitanță,
Eu cel decis înfrunt orice uzanță,
Eu cel mârșav scot dinte pentru dinte.

Care sunt eu din toate, nu se știe.
Nu izbutesc pe mine să m-ating
Și dintre toți cui să-i trimit solie

Când toți se năpustesc urlând pe ring?
Ca să cobor adânc, spre temelie,
Atâtea Euri trebuie să-nving.

Teodor Preda

ȘARPELE TIMPULUI

poate alaltăieri
cândva
a început să te caute adevărul
pe care l-ai cunoscut în vis
aici azi și de când mă știu
poți amâna mereu sau cum te va distruge
războiul cu tine însuși
sau cu luna vopsită în galben
știu cum se termină povestea unui suflet
pe care nu l-am cunoscut
o, iubirea mea rămâi pentru că
nu știu cum se poate stăpâni micul nostru uni-
vers
în care am fi putut să rămânem
ca pe lângă ceva cunoscut pe care ni l-am dorit
hai vino lângă mine
neglijează tot ce știi despre tine și despre mine
fascinează-mă cu privirea ta precum șarpele
timpului
ce știe că eu voi fi ultima sa pradă

SENSUL TRE CERII

tinerii au învățat ceva de la tine
pentru că au aflat cum lumea se poate schimba
și tu ai dorit să înveți ceva de la ei
în speranța naivă că vei fi nemuritor
în lumea lor
sau cum poți să-i încurajezi pe cei slabi
să înnoate până la malul ce nu se poate zări
și despre care puțini recunosc că l-au atins

i-ai lămurit să plece înainte de ora ce-i va adormi
să nu afle niciodată cum au putut să trăiască
părăsiți de sunete și de culori
de starea de agregare a unui singur cuvânt (iubi-
rea?!)
ce le-a arătat sensul trecerii

ETERNITATEA ABSENȚEI

te-am ascultat tot timpul dar am uitat
cum să te așez în inima mea
și oboseala vieții îmi dăruiește somnul
să nu mă chinui cu stările tale sufletești
nu m-am deprins cu obișnuințele tale
pe care le neglijai chiar în prezența mea
și-am preferat să le ard

în speranța că-ți voi dăruia o altă inimă
care să învețe cum să răspundă la întrebările
căroră le lipsesc vocalele iubirii

disperați
ne-am ascuns într-un cuvânt
un fir de praf pe un perete alb
o cicatrice invizibilă
semnul nostru din eternitatea absenței

RĂSUFLAREA PRELUNGĂ ȘI DELICATĂ

umbra nu lasă urme pe zăpadă și nici unde
nu are timp să mulțumească luminii
ce străbate lumea
în ziua în care s-a născut
și care din prima clipă a învățat cum să primești
prin țipăt darul neprețuit al existenței

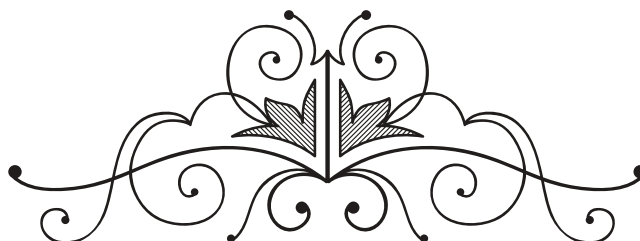
așa se formează un început
de-a lungul căruia te vei veghea singur
și umbra ta în orele ei favorabile
îți va crea câteva situații ce-ți vor fi necesare

plecăm săraci dintr-o amintire
ca răsuflarea prelungă și delicată
ce însoțește ultima clipă
spre un alt timp
ce va ști cum să ne recunoască

UMBRA NAIVĂ

viața și moartea nu se vor despărți
niciodată
ah dragele nu se vor despărți
pentru că aparțin aceluiași univers
ce se ivește în tot ce este efemer
o trecere peste cele negândite

sub umbra naivă
ce piere odată cu începutul

Stancu Alexandra

**DE BUNĂVOIE ȘI
NESILIȚI DE NIMENI**

Sfios, te caut și mă caut
Sunt un *animal solitar*, cu gheare lungi și dinți
tociți.
Cu ghearele aș trage, numai să prind și eu o fă-
râmă de iubire.
Nu uit. Îți dau și ție.

Am aflat din cartea asta a mea
Că oamenii de mai demult nu au trăit
Prima oară
În peșteri. Acolo
Își adăposteau, de fapt, hrana culeasă.
Ai vrea să ne luăm de mână
Și să fim și noi culegători de recolte?

Îți pot împrumuta „Obârșia lucrurilor”,
Am dat 10 lei pe ea, într-un anticariat în care am
mers să schimb banii.
E cu etnografie și alte cuvinte complicate.

E scrisă, de fapt, de doi oameni care se iubesc,
Dar ea a fost atât de femeie și l-a iubit pe el atât
de tare
Încât, după ce (că) el a murit, i-a scris doar nu-
mele lui
Pe cotor și pe prima pagină.
Cică e faimos, dar nu prea găsesc poze cu el pe net,
Și când găsesc, e destul de încrunțat.

La fel am fost și noi, poate,
Ca o icoană sau o poză veche
Nimănui nu-i place să ștergă praful,
Nici măcar maică-mii, care se tot trezește
Cu pământul în mână
Și toți ne uităm urât la ea.
Are gingășia unui gen()unchi zdrelit,
Peste ca(d)re un prieten îți pune nisip
Și îl lași
Îl lași (și) pentru că îl iubești și te iubește.

Și dacă am fi făcut școala împreună
Mi-ai fi dat să copiez tema la matematică în pa-
uza mare,
Iar eu aș fi pus ghiozdanul meu între noi, la teză,
Fiindcă e mai mic și mai rupt
Și ți-aș fi dat să copiezi la *ce a vrut să spună
autorul*
Fiindcă asta numai eu știu.
(nu am învățat, doar am citit)

N-ai vrea să avem și noi o peșteră a noastră?
E răcoare, dar am descoperit focul.
Suntem pui de animale sfioase
Care nu vor să își (mai) ascută dinții.

CASA DE COPII

Aș vrea să nu mai fiu sărac,
Pui de praf de pușcă
Fără brâu.
Când vine toamna și e târziu
Mă urc într-un tramvai și îl las să mă ducă
Și ascult înjurăturile vătămăniței,
O femeie înaltă și brună
Și cu limba ascuțită.
Cobor mereu la cap de linie
Acasă
La cineva
E o familie fericită – doi copii, o fată și-un băiat
O centrală bună, nou-nouță
O mamă fericită și odihnită și un tată neobosit și
înțeleghător
Și-mi dau seama că la 5 dimineața vine iar pri-
mul tramvai
Și abia aștept să urc, să plec de la voi de acasă
Fiindcă nu mă primiți, și vă uitați ciudat la mine
Și mâine e duminică și e slujbă la biserică.

Aș bea un suc, un suc cu mult acid
Sodă caustică
Așa îi zicea cineva
Și dădea paharul peste cap la geam.
Dar e scump, și sucul ăsta e scump, și-mi vine
sete brusc după el
Aș bea ceva
Dar e scump
Și-s pui de praf de pușcă.

CAZURILE DE FAȚĂ

Nu

Se exclud. Suntem ba câinele lui Pavlov ba
Furnica lui Dennett
Din când în când ba salivăm ba
Murim
Pentru idei.

Perception is a matter of choice

Bun, și atunci poate cineva să îmi spună
Cum se uită și ce vede pe vizor
Vecinul de la 7 care și-a băgat ușa pe foc
Fiindcă venise iarna și îi era frig îi era
De copii
Și a băgat frigul în casă fără să
Mai
Vrea?

Dar tu să pui mâna să
Fii cuminte, să ridici mâna dacă vrei
Să mergi la baie,
Să-ți faci temele, să dormi și să mănânci
Cât mai poți, cât mai puțin,
Să dai bacul, să iei bacul,

Să te duci la facultate
Că sistemul te vrea campion, poți fii campion,
Ai șansa să fii campion

Fabrici de campioni
La tot pasul
Oameni ca vecinu-meu de la 7
Care-și bagă ușa pe foc.

MEMORY LOSS

Nu e că nu sunt atentă
Te-aud, te-ascult, doar că nu mai țin minte
Nimic de la Cântarea Cântărilor încoace
Încerc să îmi fac licența pe Waits
(whatever that means)
Și parcă mă tot împiedic, mai ales
Când (nu) mă ridic din pat

(amnezie globala tranzitorie)

Dar totul e sec
Și mă seacă
Și mașina de gunoi vine și de trei ori pe zi,
Iar gunoiul tot în fața porții îl lăsăm
Doamne
Cât de dragă îmi e democrația!

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Daniel Corbu, Acad. Mihai Cimpoi și regretatul Acad. Eugen Simion

Constantin Pădureanu

ÎNȘELĂTORIA

Lina Cojocel se lăsă dusă,
De la un capăt la altul
Al Rudarilor Olteniei,
Ca o apă răvășită
Care caută în zadar
o ieșire,
Bătând tânguitoare
În malurile de nepătruns.
O ardea focul în piept
De Vasile Ciutoreanu.
Vecinele știau că în ea
Se ascunde o vrăjitorie.
Mătușă-sa, Rița Ciupagu,
Era renumită și căutată
Pentru știința ei de
A face și desface destine.
Rița a învățat-o pe nepoată
Arta magică prin care
L-a înlănțuit pe Vasile Ciutoreanu.
Firul dragostei din care
și-a împletit
Ea năvodul a fost obișnuința.

Lina Cojocel îi adusese multe frumuseți
Buze tari, cărnose, dinți mari,
Scânteietori, brațe puternice
Arse de soare.
Vasile o privea și se gândea.
Atunci Lina i-a făcut
înșelătoria cu iubirea.
Dragostea ei era copilăroasă
Și lacomă, simplă și plină
De vigoare.
Vasile Ciutoreanu fu foarte
Fericit cu Lina.
Ochii ei strălucitori îl trăgeau
Până în fundul iadului.
Nevasta îl învăță să deosebească
În întuneric, cu ochii închiși,
Părul ei de-al soacrei.
Lina i-a aruncat ocheade
Femeiești și l-a sedus
Așa cum sugativa sugă cerneala,

Pruncul sugă la sânul mamei
Și animalul mănâncă.
Natura Linei era seducția
Și seducția făcea parte
din meseria ei.

TAINA

Ileana Ciutoreanu l-a iubit în tinerețe
Pe Ilarie, băiatul domnului Stan Georgescu,
Om bogat, cu moară, mașină de treierat
Și două case în Coveia, pe Lipsani.
Avea șaisprezece ani și ieșise
În răscruci, la Cucu, la nunta lui Vasile,
Băiatul lui Ion Scarlat,
Primarul liberal din vremea aia.
Îl însurase cu Rada, fata colonelului
De artilerie Cerăceanu, de la
domeniile coroanei,
De la Segarcea.
Ileana era frumoasă ca o duminică fără sfârșit
Și toate privirile se îndreptau spre ea.
Ilarie vine, o ia de mână
Și o invită la horă.
Pe urmă, a luat o sârbă înainte
Cu ea alături.

Pe margine, lumea sușotea:
“Uite ce dădu din năpârstoaca
Lui Ilie Ciutoreanu, ajunse ibovnica
Unui boier, păi cum o să-l primească
Domnu Stan Georgescu cu o sărăntoacă.”
Copilă fiind și fără minte
Ileana nu prea știa atunci
Ce este bine și ce este rău,
Că doar ce ieșise în lume.
A ascultat de vorbele lui mincinoase
Și a căzut în păcat.
Când a aflat Stan Georgescu că
Ilarie s-a îndrăgostit de Ileana Ciutoreanu,
L-a trimis la școala de ofițeri de aviație,
La București.
Iar ea a rămas gravidă
Și cu buzele umflate.

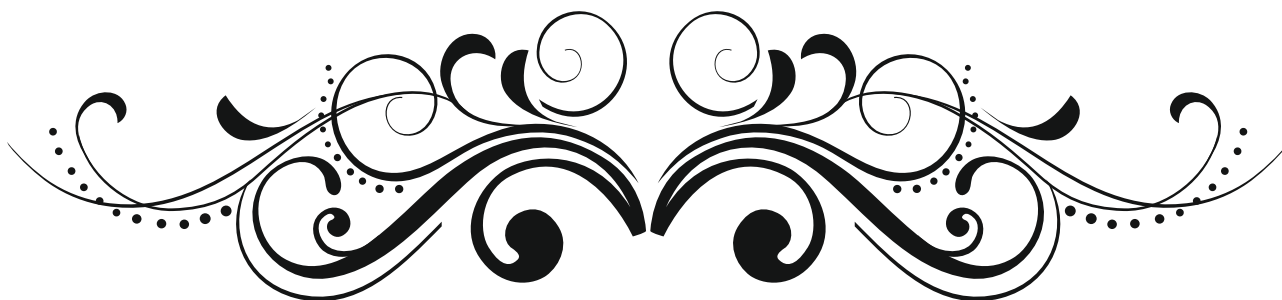
Ileana a vrut să se spânzure,
Decât să se facă de rușinea satului,
Dar Stana, soru-sa, care se dusese
După bărbat într-un sat la Dunăre,
A luat-o la ea.
Stana nu făcea copii și a zis că,
După ce naște Ileana,

Copilul îl oprește ea.
Ileana a născut un băiat: Matei
Și pe urmă s-a întors în Rudarii Olteniei.
În toamna următoare, s-a măritat
Cu Andrei, băiatul noului cantonier
Stan Stroie, care venise cu serviciul
În gara lor.
Cu el a făcut două fete
Și se înțelegeau foarte bine,
Dar Matei a rămas taina ei.

A FUGIT DE SÂNZIENE

Soarele se înălțase la jumătatea cerului,
Vestind amiaza unei zile însorite și tăcute,
Încât murmurul câmpiei se auzea
În Rudarii Olteniei ca bocetul
Înfundat al unei bătrâne răgușite,
Iar clocotul Jiului părea un plâns tânguitor.
În timp ce, din când în când,
Adieri scurte de vânt veneau de la sud
Și se pierdeau în umbra
Limpede și rece a caselor.
Zora Albiș se afla peste tot,
Repezea vorbele acolo unde
trebuiau repezite,
Mângâia și lăuda acolo unde
I se părea că se cuvine.
Era ca o suveică cu multe
și mărunte ițe,
Cu multă urzeală
Și cu mai multă îndrăzneală.
Muierea asta a lui Nicușor Albiș
Avea trup de nevăstuică
Lunecoasă de baltă,
Cu perii lucioși
Și cu ochii ca licuricii.
Zora spunea vecinilor ei
Că nu înțelegea deloc
Cum de pot unii să permită
Nevestelor să-i joace pe sprâncene
După cum le năvălesc pe ele poftete.
Nicușor Albiș, bărbatu-său,
butucul cu mustăți,

Măgar închiriat în averea muierii,
Moldoveanul cu pumnul ca un baros,
Care vorbea o dată în zi,
Îți frângea degetele,
Dacă dădeai noroc cu el
Și te spăla cu lumini de
fulgere albastre
Dacă încercai să-i întorci vorba.
Dar, cu toate astea, ei doi
Nu prea aveau multe în comun.
Vasile Zgaibă, văru-său, a glumit cu el
Despre nevastă-sa, că le luase
lumea seama
Și Butucul l-a repezit cât ai zice pește:
- Bă, Vasile, nu-mi zici mie ție
Și nevestei mele fă, ai auzit ?!
- Bine, vericule, dar vezi să nu
pierzi căruța,
Că se dă ea toată ziua huța.
Zora își simțea sufletul deschis
Ca un câmp primăvara la amiază,
Iar ea era marginea livezii
din preajma izvorului,
Plină de iarbă și smălțuită cu maci.
Pentru o muiere tânără ca ea
Viața pe care o ducea se izânise
Și nu mai avea nici un chichirez
Fără un tânăr și frumos amoretz.
Îi sfârâiau călcâiele după alții.
Trupul femeii fremăta și aștepta
Pe cineva care s-o înțeleagă.
Zora, muierea asta pe care
Numai o herghelie de armăsari,
Năvăliți la iepe împărătești,
O mai sătura,
A fugit de Sânziene
Cu un hândrălau de electrician,
Un dănac din Balta Verde
Mai mic decât ea cu cinci ani.
Și a rămas Nicușor Albiș
Fără muiere
Și cu buzele umflate.

Constantin Lupeanu

O DESCIFRARE ILUSTRATĂ A ÎMBRĂCĂMINȚII

Dinastia Wei de Nord
de He Qian

Moda este un joc al reîncarnării

O descifrare ilustrată a îmbrăcămînții din Dinastia Wei de Nord Oamenii s-ar putea să se fi îmbrăcat cu „haine” în urmă cu aproximativ 190.000 de ani, acesta este răspunsul pe care savanții l-au găsit în păduchi. Iar toată imaginația oamenilor despre costumele primitive s-a oprit la înfășurarea în piei de animale și purtarea de frunze, pentru a se încălzi și a acoperi rușinea. În realitate, din momentul în care ființele umane au avut o conștientizare ambiguă asupra îmbrăcămînții, au prins să se formeze și nevoile lor de veșminte practice și frumoase.

În călătoria către o societate civilizată, veșmintele și podobebele fiecărei epoci și a fiecărui grup etnic au fost un echilibru între necesitățile practice și estetice. Ele erau „oglinza” istoriei, culturii și obiceiurilor unice și totodată „umbra” temperamentului personal al purtătorului.

1. Veșminte

La începutul Dinastiei Wei de Nord, urmând obiceiurile etniei xianbei, îmbrăcămînția se concentra pe păstrarea funcțiilor de cald și convenabil și era purtată în principal cu pliuri și pantaloni. Odată cu avansarea politicii de sinizare, stilul han de haine și centuri „mare cât o mânecă, din aceea care poate fi ruptă în două și cât o fustă, care poate fi împărțită în două”, a fost adoptat de către Dinastia Wei de Nord. Ce stiluri vestimentare erau disponibile în acea perioadă?

(1) Rochie cu mâneci mici

Rochiile cu mâneci scurte erau, în general, rochii cu guler încrucișat și manșete mici, care puteau fi purtate atât de bărbații, cât și de femeile tuoba xianbei. Bărbații le purtau de obicei cu pantaloni scurți, în timp ce femeile le asortau cu fuste până la podea.

(2) Încheiera pe piept kù și pliurile zhě

„Plierea”, unui veșmânt cu guler încrucișat sau dublu, mâneci largi, lungi până la șold, cu câte o curea în talie, avea rolul de a fi purtat „încheiat pe piept” cu o bentiță sau cu fuste; „încheierea în față” se referă la pantalonii plini ai minorităților din nord. Pantalonii „încheiați în față” de la începutul Dinastiei Wei de Nord erau largi, iar manșetele erau strânse pentru a lăsa la vedere încălțările. Pliurile încheiate în față, dezvoltate din pliurile superioare timpurii sau din

cele de după, erau printre cele mai reprezentative piese vestimentare de la sfârșitul Dinastiei Wei de Nord. Datorită absorbției elementelor veșmintelor han, mânecile și încheieturile erau relativ largi, iar gura încheierii era deschisă pe toate veșmintele han, acoperind pantofii sau dezvăluind ușor vârfurile acestora. Uneori, pentru a evita neplăcerile încheierilor cu gura mare, se lega o bentiță sub genunchii pantalonilor. În această perioadă, femeile obiș-

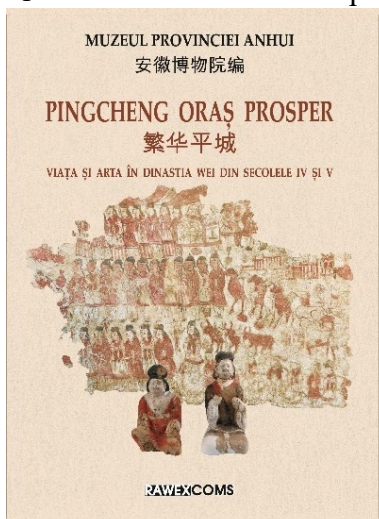
nuiau și pliuri încheiate cu bentițe. Acest obicei al femeilor de a purta îmbrăcăminte bărbătească a influențat tendința estetică a dinastiilor de mai târziu Sui și Tang și chiar a timpurilor moderne.

(3) Fusta rú

Fusta ru era un veșmânt tipic al naționalității han și, de asemenea, cel mai comun costum pentru femei de la sfârșitul Dinastiei Wei de Nord. Xiang era o jachetă scurtă, în general stilată, cu mâneci largi și guler încrucișat, centură în talie, iar partea inferioară a corpului se acoperea cu o fustă lungă până la podea.

(4) Jumătate de mânecă ru La sfârșitul Dinastiei Wei de Nord, au apărut jachete cu jumătate de mânecă, cu mâneci mai scurte decât mânecile obișnuite. În timpul dinastiilor Sui și Tang, acest stil de îmbrăcăminte a evoluat în „jumătate de braț”.

(5) Legat între picioare

A fost inițial o armură defensivă pentru soldații hu din nord. Această modă a devenit un accesoriu vestimentar la sfârșitul Dinastiei Wei de Nord și putea fi purtată atât de bărbați, cât și de femei. A rămas încă foarte populară până în timpul dinastiilor Tang și Song. Acesta era un fel de îmbrăcăminte exterioară pe piept și pe spate, conectată cu curele asemănătoare „vestei” și „acoperitoarei umerilor” de astăzi.

În timpul dinastiilor Sui și Tang, ea s-a adăugat la cămașa cu mânecă largă, o caracteristică majoră a îmbrăcămînții oficiale.

(6) Capa de mătase Capa de mătase a apărut pentru prima dată la statuile buddhiste și a fost întâlnită mai ales în picturile murale din grottele din Xinjiang. La sfârșitul Dinastiei Wei de Nord, mătasea a început să devină îmbrăcăminte seculară, purtată cu deosebire de oficiali sau de gărzile de onoare. Influența capelor a fost dusă la extrem în timpul dinastiilor Sui și Tang. Mătasea moale și grațioasă era socotită a oferi grație femeilor.

(7) Rochiile fără bifurcare

Rochiile fără bifurcare între picioare din dinastiile nordice erau foarte populare.

Înainte de asta, rochiile erau în principal rochii curbate și rochii drepte, fără fante la tiv. Odată cu înmulțirea și răspândirea mandarinilor, soldaților și generalilor xianbei, cele fără bifurcare au devenit o modă populară, influențând direct stilul rochiilor din dinastiile Sui și Tang.

2. Veșmântul pentru cap (ornament de pălărie)

Pentru a rezista vântului și frigului din câmpie, tuoba xianbei purtau ceva pe cap, indiferent de sex. Acest tip de veșmânt este cunoscut și sub denumirea de „pălărie xianbei” și „pălărie neagră și fustă drapată”, caracteristici naționale tuoba xianbei. Corpul pălăriei era pătrat cu vârful rotund, iar în spate era prevăzută o bucată de material, zisă fustă peste umăr.

Odată cu migrația continuă spre sud și influența profundă a culturii han, ornamentele pentru pălăriile tuoba xianbei s-au schimbat treptat de la pălării la coroane. La sfârșitul Dinastiei Wei de Nord, bărbații tuoba xianbei foloseau coroane mici ca accesorii larg acceptate, în timp ce femeile purtau drept decorațiuni în principal pălării, coroane mici, coroane colivie și așa numitele chifle, acestea din urmă fiind cele mai populare.

(1) Câteva tipuri de pălării xianbei

(1) Capă cu pălărie (concavă în mijloc)

(2) Capă cu pălărie cu vârf rotund (fără a fi concavă în mijloc)

(3) Glugă de vânt tip cupolă (cu cusătură în cruce pe mijloc)

(4) Glugă de vânt ascuțită (în formă de triunghi)

(5) Pălărie cu coroană gen cocoș. Pălăria în formă de creastă de cocoș, des întâlnită pe figurinele ecvestre din timpul Dinastiei Wei de Nord. Femeile Yi din Yunnan încă mai au obiceiul de a purta astfel de pălării, care simbolizează fericirea și bunul augur.

(6) Buzunar móu Un fel de cască purtată de războinicii antici. A fost numită cască înainte de dinastiile Qin și Han, iar mai târziu i s-a spus buzunar.

(2) Sinizarea primelor haine ale etniei tuoba xianbei și impactul acestei mode

(1) Evoluția pălăriilor xianbei

Materialul care atârna la spatele pălăriilor xianbei era legat cu o bentiță, prototipul genului numit futou. Futou îmbunătățit pe baza pălăriei xianbei a devenit în antichitate un veșmânt tipic al bărbaților, iar influența sa a durat mai mult de o mie de ani.

(2) Cea mai răspândită coroană de la sfârșitul Dinastiei Wei de Nord

Coroana mică (capa cu eșarfă), un ornament de coroană mică, a evoluat din benzile de eșarfă ale dinastiilor Han și Wei. Coroana colivie va fi folosită împreună cu coroana mică. Coroana mică se punea prima, iar apoi coroana colivie din fire filate lăcuite negru o acoperea la exterior, cunoscută și sub denumirea de coroană colivie din fire, lăcuită.

Moda este un joc al reîncarnării. Pe drumul inovației, „retro” pare a fi metoda „la îndemână”. Gluga xianbei și „Șepcile Lei Feng”, haine plisate și pantaloni, mătase și șaluri, mâneci până la mijlocul brațelor și mâneci cinci sferturi, mâneci trei sferturi... toate aveau o anumită relație. Astăzi, oamenii sunt mai deschiși în ceea ce privește îmbrăcăminte, dar oricât de nouă ar fi o modă, designerii sunt întotdeauna inspirați de înțelepciunea străveche.

Cel mai înalt nivel de însoțitori „retro” fără colivii și coroane (figurine de teracotă din dinastiile nordice) pur și simplu imită forma, dar revine la ingeniozitatea fiecărei cusături, comunicând cu forma estetică străveche.

Ion R. Papa

**UNII LA ODIHNĂ,
ALTUL LA
TRATAMENT**

- Care-i bomba? a fost curios Paul.

- După ce m-a pălmuit, Adina a spus că lui Elian i-ar ceda din prima seară și ar rămâne a lui pe viață.

A urmat altă rafală de râs.

- Cum ai suportat situația asta? Te-ai lăudat că ai mare succes la femei.

- Nu mi s-a întâmplat în viața mea așa ceva. Ba chiar am fost agățat de femei, a mărturisit Octav, trist.

- Poate erai mai tânăr..., a găsit o explicație Elian.

- Eu zic să mai insiști! l-a îndemnat Paul.

Timp de două zile nu au mai abordat subiectul. Octav și-a petrecut timpul cu colegii de cameră, iar Adina cu colegele.

Frământându-se ca pe jar, a treia seară, Octav a venit cu o idee:

- Domne inginer, hai să facem o testare, ca să vedem dacă e chiar îndrăgostită de dumneata ori ne fraierește pe toți, l-a provocat pe Elian.

- Nu mă amestec în treburile voastre; eu am nevastă și copil...

- Ce-o să se întâmple dacă o chem aici și stai de vorbă cu ea? Vreau să vedem cum se comportă în alte condiții.

- Ca să vă fac hatârul, poate că da, însă pe bancă, la poarta vilei ne întâlnim.

A doua zi, după ce s-au despărțit de Adina spunându-i că Elian are un telefon cu familia apoi va ieși pe bancă, Octav și Paul au plecat spre Peleş.

Adina l-a găsit pe Elian singur și frământat de griji.

- Ești supărat sau doar mi se pare mie? l-a întrebat ea.

- Poate puțin îngrijorat.

- De ce? Nu-s toate bune acasă? și căuta în mod vădit să-i prindă privirea.

- Ba da, numai că Dănuț s-a înțepat și...

- Mama lui nu l-a dus la dispensar?

- Păi... soția a plecat deja la mare, deși eu credeam că pleacă mai târziu. Copilul e la părinții ei. La dispensar nu e nimeni, sunt plecați în concediu.

- Cu cine s-a dus? De ce n-a venit cu tine?

- E cu niște prieteni, cu doctorul de la circa noastră...

- Ce pot să spun? Am și eu un copil; l-am lăsat tot la părinții mei. Numai că al meu nu are tată; tatăl e-n pușcărie, a mâncat niște bani ai statului, gândind că-l va scăpa fratele meu, însă fratele mi-a cerut să divorțez imediat.

- Dar câți ani ai tu, de le-ai făcut pe-astea toate?

- Eram elevă, dar fostul meu soț s-a ținut de capul meu până când... am rămas gravidă, crezând că, dacă e la partid, fratele meu îi rezolvă mâncătoriile lui. Dar tu de ce ai venit fără nevastă aici, cauți alta?

- Cum poți să spui așa ceva? Tu ai venit cu gândul la vreun bărbat?

- Da! L-am și găsit.

- Care e acela?

- Tu. Ești mai singur decât mine, dar nu-ți dai seama ori ți-e teamă să recunoști.

- Tu știi ce vorbești?

- Sigur! Eu te studiez de când am reușit să-ți prind privirea. În sufletul tău e mult amar, de care conștientul tău nu are habar fiindcă e învăluit cu vorbe dulci ale soției și înglodat în sarcini de serviciu, pe care le crezi mai importante, fiindcă ești mereu tras la răspundere.

- Tu umbli cu... vrăjitorii din astea?

- Da, da! Așa e, cum îți spun. Ai să-mi dai dreptate cândva, dar mă tem că va fi prea târziu.

Peste un timp, Octav a mers într-o delegație la Franței, nu departe de domiciliul lui Elian. I-a telefonat și Elian l-a invitat acasă. La cină, Elian a început să discute despre cele petrecute în stațiune.

- Nu crezi că ar fi bine să nu discutăm chestii d-astea în fața doamnei?

- Știe totul, i-am povestit eu amănunțit, a bravat Elian.

- Doamnă, să nu vă faceți impresia că noi ne-am fi destrăbălat pe-acolo. Cu Adina a fost un caz distractiv..., eu am încercat să fac o cucerire, dar nu mi-a ieșit.

- Sunt sigură, îl cunosc. Putea să rămână neînsurat, dacă nu eram eu mai îndrăzneată, și a

tras cu coada ochiului spre Octav, în timp ce Elian plecase după alt sifon.

Deși Octav a vrut să plece la camera lui oficială din Franței, gazdele l-au convins să rămână peste noapte, apoi s-au retras.

Însă, înainte de a fi intrat sub așternut, s-a trezit că ușa se deschide brusc și intră Emilia, afișând un zâmbet larg, în timp ce-i cădea cordonul de la capod:

- Ți-am adus o cană de apă, poate ai ... pof-tă, după care a făcut o piruetă și s-a îndreptat spre ușă, lăsând în urmă picioru-i gol de la șold în jos.

Octav s-a fâstâcit, somnul i-a dispărut și s-a tot perpelit în așternut. Tocmai când somnul începuse a-i da ocol, a simțit cum ușa se deschide încet și pași ca de felină se apropie de patul său. A sărit cu mâna spre întrerupător, ea i-a prins-o și a dus-o la pieptu-i generos:

- Vreau să știu de ce aleargă femeile după tine...

- Ce femei, ce tot spui?

- Lasă că știu eu, mi-a spus Elian tot ce le-ai povestit tu la Sinaia.

- Soțul tău nu e omul care să „merite” asemenea gest din partea ta.

A îmbrâncit-o cu capul în pernă, unde ea a început să scâncească, și-a prins repede cămașa, pantalonii și haina, apoi, din antreu, pantofii, și a dispărut în noapte.

În anul următor, cu ocazia Zilei Recoltei, l-a întâlnit în Capitală pe Ionașcu Aristide, instructorul de partid pe care-l cunoscuse la Franței, acum promovat la județ.

- Ce mai nou pe la Franței? l-a întrebat Octav, în timp ce serveau masa.

- Avem UJCAP frunțaș, cu producțiile cele mai mari la cereale. De-aceea suntem ici.

- Bravo! Înseamnă că aveți cadre și mașini bune, că solul știu că e bun.

- Am avut un inginer destoinic, dar...

- Apropo, l-am cunoscut și eu pe inginerul Elian Popescu...

- Păi despre el e vorba. E vai de el, îi plângi de milă. A vrut să se omoare și l-au internat la neuro. Acum l-au pensionat medical. L-a părăsit nevasta; era farmacistă și de când a plecat doctorul la județ, când doar se bănuia ceva, o știe toată lumea prin câte paturi a trecut. Chiar și copilul, zic unii, ar fi făcut cu doctorul.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Ștefan Mitroi și Ana-Maria Păunescu

Victor Martin

METAVERS

Andrei se apropie de cu pași leneși de colțul străzii pe care se găsea casa unde locuia cu familia.

Nu se grăbea niciodată, dar acum simțea un imbold neobișnuit de a ajunge cât mai repede. La o vreme supărător de mohorâtă, parcă și noaptea venise prea devreme. Prea multe lumini stinse, prea puține mașini pe stradă. Ceva nu era în regulă.

Nici la Bardan, vecinul lui de pahar nu era vreo lumină aprinsă.

Își continuă drumul, intră în curte, împinse poarta care se închise cu un scârțâit prelung, urmat de un pocnet sec.

O luă agale pe alee, spre intrarea principală, care se făcea printr-o bucătărie folosită pe post de sufragerie, mirat să vadă că, de la mijlocul aleii, în fața casei și peste toată grădina, se așternuse un stat gros de zăpadă.

„Azi n-a nins, se miră. Deși iarnă, au fost zile însorite și s-a topit aproape toată zăpada, aproape peste tot. Poate a nins și n-am observat sau a nins doar în anumite părți ale orașului. Dacă zăpada nu se topește singură, mâine o să am de lucru”, își spuse.

Intră în bucătăria-sufragerie, închise ușa, iar când vru să pună trusa cu scule pe măsuta de lângă ușă, văzu că acolo era pusă o trusă identică.

- Văd dublu?

- Nu cred, spuse Ana, soția lui, punând deoparte cratița de pe aragaz. Poate ți-ai cumpărat o trusă nouă.

- Ce să fac cu ea? Nu-mi ajunge una?

- Cu timpul, intervine scleroza. Poate ai uitat?

- Orice pot uita; trusa cu scule, nu. Cu ea câștig, spuse Andrei.

- Nu pot spune că nu câștigi, dar mare parte din câștig îl lași la crâșmă. Dacă n-ai bea, am pune un ban deoparte, am mai face unele îmbunătățiri la casă, poate o extindere, ceva. Nu am sta cu toții, grămadă, în bucătăria asta. Mai

vine o rudă pe la noi. Nu poți primi omul în mirosul ăsta de mâncare.

- Da, dar trebuie să vezi și partea plină a paharului. Mai puțin spațiu, mai puțini musafiri. Musafirii trebuie tratați cu ceva, un fursec, o clătită, o țuică, un vin. Nu se face miros de băutură aici? Așa, mirosul de băutură rămâne acolo unde e, la crâșmă.

- Toate relele pornesc de la băutură, spuse Ana.

- N-am băut nimic.

- Dacă nu la crâșmă, unde ai întârziat atâta timp?

- Am avut ședință de sindicat, spuse Andrei.

- Mi se pare mie sau ai avut ședință din asta și ieri?

- Sunt obosit și mort de foame, iar tu vrei să mă înfunzi cu lucruri stupide.

- Poate că n-ai băut, dar mai ai un obicei prost, spuse soția. Ești risipitor. Când ți-ai pierdut trusa cu scule, mi s-a părut normal să-ți iei alta. Acum, deși aveai una, ți-ai mai luat una. Nu e o trusă tocmai ieftină. Te-am trimis să faci cumpărături, iar tu te întorci după o jumătate de zi, cu trusa în mână. Nu numai că uiți pe unde te duci, dar uiți și să te mai întorci. Bine că nu ai plecat cu tot salariul.

- Ce salariu?!

- Salariul tău. L-ai luat ieri, ca de obicei?

- Nu am luat nici un salariu. Nu ți-am spus?! Se aude că n-au bani în bancă, spuse Andrei.

- Sunteți o societate profitabilă. De când te-ai angajat, salariul a fost sfânt. L-ai primit la fix, în fiecare a doua sâmbătă din lună.

- Vezi? Am și eu o calitate. Muncesc de mi sar capacele.

- Da, dar atât. Nici zăpada nu o dai din fața casei. Muncești mult pentru că te lăcomești la bacșișuri, care, însumate, fac cât două salarii. Știu eu pe unde umbli și ce faci pe unde umbli?! Întrebă Ana.

- Dacă aș sta toată ziua pe telefonul mobil, când aș mai munci?

- Dacă ai fi fost inteligent și ți-ai fi făcut firmă, nu ar mai fi fost nevoie să umbli creanga să repari țevi sparte și să înlocuiești garnituri. Ar fi făcut alții lucrul ăsta, iar tu n-ai mai fi făcut altceva decât să stai cu telefonul în mână și să dai indicații. Așa, bei și, când bei, nu se mai înțelege nimeni cu tine. Umbli aiurea și dai banii pe lucruri inutile.

Ana întinse masa în liniște, apoi se așeză, așteptând ca soțul ei să izbucnească.

Nervos, Andrei vru să se lanseze într-o tiradă despre muncă, datorie, organizare, eficiență, dar nu mai apucă. Se auzi scârțâitul porții, cu pocnetul ei sec, și, după un timp, intră fiica lor, Maria.

- Bună seara! spuse aceasta. Dar de ce sunteți așa abătuți? V-ați certat?!

- Nu ne-am certat, spuse Andrei. Știi bine că nu ne putem certa. Când vorbește Ana, nu mai vorbește nimeni. Doar ea are dreptate.

- Lăsați prostiile și uitați-vă pe fereastră! Ninge așa frumos...Parcă ar fi Anul Nou.

Se așeză și ea la masă și începu să mănânce, cu mișcări repezi.

Fără nici o vorbă, Andrei se ridică, deschise ușa bucătăriei și urcă la etaj unde aveau dormitorul, iar Ana îl urmă.

Rămasă singură, Maria continuă să mănânce. Își aruncă ochii pe ziarul din ziua respectivă, îl răsfoi și tresări. Telefonul fix suna violent.

Neștiind cine putea fi, nu se grăbi să răspundă. Rar se întâmpla să mai sune cineva pe fix.

Când ridică receptorul, auzi vocea tatălui său.

„Auzi, spune-i Anei că m-am îmbătat și nu pot să ajung acasă, îl auzi. Nu pot nici să mă ridic de pe scaun,”

„Credeam că e Bardan, colegul tău de pahar.”

„Lasă-l pe Bardan. Ți-a e și mai rău. Zi-i să ia un taxi și să vină după mine! Sunt la restaurantul de pe strada Crinilor, la numărul 7. Pe aici, toate autobuzele s-au retras. Afară e prăpăd. Bate vântul și ninge îngrozitor.”

Maria văzu că ninsoarea încetase și închise telefonul.

- Cine era?! strigă mama ei din celălalt capăt al coridorului.

- Vreun bețiv. Zicea să iei un taxi și să te duci după el. Cred că pe tata îl aștepta.

Ana râse și se înapoie în dormitor.

- Cine era? se interesă și Andrei, ridicându-se într-un cot.

- Nimeni. O greșeală.

Andrei se întoarse cu fața la perete și adormi sforăind ușor. Ana stinse lumina și se strecură sub plapumă.

Maria se așezase din nou la masă, continuând lectura ziarului și ronțâind fursecuri.

Auzi tropăituri în curte, ca și cum cineva și-ar fi scuturat încălțăminte de zăpadă, apoi

scârțâitul obișnuit al porții, obișnuitul pocnet sec al închiderii acesteia, și tresări.

„Cine poate fi? se întrebă. În afară de mine și părinți, nu mai are nimeni cheia de la poartă.”

- Nu ți-am spus să trimiteți un taxi?! striga din cadrul ușii un al doilea Andrei.

Își agăță paltonul lângă un alt palton, identic cu al său, apoi izbucni în râs când văzu două truse de instalator identice.

- Am făcut-o lată rău de tot. Văd dublu.

- Unde ai fost? bâigui Maria.

- Nu și-am spus la telefon? La restaurantul de pe strada Crinilor. V-am spus să trimiteți un taxi. Brrr!...Ce frig am tras! O să fac un tărbou de o să vă meargă fulgii! Unde e Ana? întrebă așezându-se și bătând cu pumnii în masă.

- S-a dus la culcare. Știi foarte bine.

- Atunci, pune-mi tu să mănânc! Sunt mort de foame. Am băut cam mult. Să-l fi văzut pe Bardan... L-am lăsat acolo.

- Ai mai mâncat o dată.

- Am mâncat pe dracu! Ce-mi dai aici? Azi a gătit friptură cu sos de roșii, dar unde e vinul? Adu vinul! L-am cumpărat chiar eu azi dimineață. Ce, nici duminica nu am voie să mă simt bine?!

- Nu știi ce ai cumpărat și ce nu, dar știi foarte bine că mama gătește doar pentru trei persoane, să nu facem risipă. A mai rămas niște supă de pui.

- Bună și aia. Mă mai încălzesc.

Maria încălzi supa și îi puse în farfurie.

- E fierbinte, spuse cel de-al doilea Andrei plimbând lingura prin farfuria cu supă.

- Ce căutai pe afară? Pot să jur că, după ce ai mâncat, te-ai dus la culcare. Păraii destul de treaz.

- Mi-am mai revenit. Ziarul de azi n-a venit?

- Ți-a e ziarul de azi, spuse fata tresărind la auzul scârțâitului porții.

- V-am spus de o mie de ori să ungeți balamaua de la poartă, răzbătu până în bucătărie o voce puternică.

- Ce-am zis, se sperie cel din bucătărie.

- Doamne, nu ești tu, tată! Nu vorbești tu! spuse fata, aproape țipând.

- Cum nu sunt eu?! se miră acesta, plimbând lingura prin supa răcită.

Maria nu mai avu timp să răspundă deoarece un al treilea Andrei apăruse deja în cadrul ușii.

- Ce se întâmplă aici, întrebă acesta?

Maria vru să spună ceva, dar i se puse un nod în gât și nu reuși să scoată decât niște cuvinte nearticulate.

Se uita și nu putea să înțeleagă. La rândul lor, în tăcerea ce se așternuse, cei doi se uitau, speriați, unul la altul.

Trezit din somn de gălăgia de la parter, primul venit se ridică din pat și își luă papucii în picioare.

- Unde te duci? îl întrebă soția.

- Se aud voci din bucătărie. O fi venit cineva pe la noi.

- La ora asta?

- Culcă-te! Mă duc să văd.

Ieși din cameră, coborî scara, ieși pe culoar și se îndreptă cu pași târșiți spre bucătărie.

Deschise ușa, se frecă la ochi, încercând să se acomodeze la lumina puternică, și îi văzu pe cei doi.

Așezat la masă, cel de-al doilea Andrei se uita în jur, mirat, plimbând mecanic lingura prin farfuria cu supă. Cel de-al treilea, care tocmai mușcase dintr-un sandviș luat din frigider, rămăsese și el perplex.

Lipită cu spatele de perete, fiica celor trei Andrei sau, poate, doar a unuia dintre ei, aștepta, încremenită, să vadă ce se întâmplă.

În aerul stătut al bucătăriei, plutea, amenințătoare, ideea apariției unui al patrulea Andrei, iar așteptarea apăsătoare se prelungea la nesfârșit. Fiecare dintre cei prezenți avea impresia că numai lui îi încolțise un astfel de gând.

Într-un târziu, când niciunul nu mai credea că o să se întâmple ceva, inevitabilul se produse. Se auziră pași, ușa se deschise și în prag apărură un al patrulea.

- Asta nu e ca noi, spuse cel de-al treilea Andrei.

- De ce n-ar fi ca noi?! se miră cel de-al doilea, privind tâmp în jur și învârtind, în continuare, lingura prin ciorbă.

- Așa, tras la costum, cămașă albă și cravată, n-am fost niciodată, spuse cel de-al treilea Andrei.

- Sunt scriitorul, spuse ultimul venit într-o lume la care nu se gândise. Am venit să văd dacă scenariul metaversului conceput de mine se desfășoară conform programului.

Primul Andrei începu să creadă că e într-un vis, părăsi bucătăria, urcă la etaj, intră în dormitor, se băgă sub plapumă și adormi pe loc.

Trezită între timp, soția îl privi cum se frământă, încercând să deslușească ce spune în somn.

„Nimeni nu e treaz până la capăt”, i se păru că îl aude spunând, în timp ce se întorcea pe partea cealaltă.

- Asta cam așa e. Până la urmă, tot gândindu-te, te ia somnul, spuse femeia și adormi.

George Geafir

SPOR DE DIFICULTATE

Încă mai persistă opinia, în mentalitatea depășită a oamenilor, că slujba la stat oferă, pe lângă postul calduț și salariul bunicel, siguranța zilei de mâine. Că de pe acel post poți ieși liniștit la pensie, chiar dacă nu transpiri prea mult, că statul nu te dă afară precum patronul, care nu știe ce-i mila. Că pentru majoritatea bugetarilor nu salariile sunt marea tentație, ci însemnatele și nenumăratele sporuri.

Pleacă omul în concediu, desigur că nu se întoarce el odihnit și cu mare chef de muncă, ar gândi un cârcotaș, nu fără umor. Așa că niscaiva bănuți la el nu i-ar strica salariatului pentru refacere, acolo de-un masaj, de-o baie de aburi, de-o ședință de înot... Și-apoi, un spor salarial ar face bine și la psihic, de vreme ce, motivat financiar, omul muncește cu mai mult... spor. Ce să mai zicem de un spor pentru ținută faină, adecvată postului, că e jenant să meargă omul la serviciu, ani de-a rândul, în aceeași pantalon, roși între picioare și cu aceeași haină, peticită în coate. Ori de un spor pentru rezistență, că nu e deloc ușor să rezisti tentației de a primi „recompensă” în schimbul servirii cetățeanului la limita legii.

Vezi bine că se impun toate aceste sporuri! Și, de la sine, vin și altele, sporuri de condiții periculoase, pentru deplasare pe teren, de confidențialitate, pentru relații cu publicul, pentru orele suplimentare, de izolare, de stres, de surmenaj, de vechime, de fidelitate, de suprasolicitare neuropsihică, de calculator și periculozitate, de praf, de zgomot, indemnizații de hrană, de ziua de naștere, de cunoaștere a limbilor rare,

prime de toamnă și de Crăciun, bonificație pentru ziua localității, tichete de masă și... sporul de dificultate sau altfel spus, de înjurături.

Și cum toate aceste sporuri, indemnizații sau ce denumire or mai avea li se cuvin de drept funcționarilor, așa și sporul de înjurături li s-ar fi cuvenit mai ales celor numiți în diverse comisii. Că vorba aceea, dacă vrei ca un lucru să nu se rezolve, înființezi o comisie, așa cum s-a întâmplat și în cazul restituirilor de terenuri. Căci pentru a nu se face nimic, la fiecare primărie s-a înființat câte o comisie, întrunită ori de câte ori nu era cazul.

Sedința de ultimă oră a comisiei de la Primăria Valea din Deal se desfășurase în armonie și bună dispoziție, cum rareori se întâmplă la astfel de întruniri cu păreri și interese divergente.

Toată lumea știe că sunt chestiuni greu de soluționat și, de regulă, pe o bucată de pământ se ceartă două-trei persoane și, ca atare, trebuie să fie unul care pierde. Mai devreme sau mai târziu, acela se răzbună pe cei de la primărie, pe bieții salariați care-și fac datoria din plin și pe bani puțini, mai precis pe președintele comisiei, nimeni altul decât edilul-șef. Așadar, sporul salarial de cincizeci la sută este pe deplin meritat de cei expuși înjurăturilor, jignirilor și chiar manifestărilor violente.

“La comisie, se plângea primarul Aristide, te alegi cu spurcăciuni și cu tot felul de blesteme. Dacă dai dreptate unuia, celălalt iese afară înjurându-te. Am ajuns de batjocură. Sătenii, chiar și aceia care m-au votat, nu mă mai salută. Eu le întind mâna iar ei îmi întorc spatele. Trec pe lângă ei și aud cum mă sudeie... Că unii, neobrzățați, te înjură în față și te fac așa cum le vine la gură, ceva în genul “Du-te-n pisicii mă-tii!...” ori „Foamea pe tine, boue!” și „Să mori dator vândut!”. Alții, certați rău cu civilizația, te scui-pă și te amenință: “Te-am votat, am pus ștampila, și tu acum ce faci?! Că te luăm de turul nădragilor și te zburăm afară”. Sau mai vine câte unul, cică de-ăla, intelectual, și te ia la finețuri: „Firește domnule primar, fiecare dintre noi are dreptul la existență, dar de ce numai dumneavoastră?”

Când liniștea se lăsa pe holurile instituției, primarul își invită vicele în birou, pentru o discuție amicală și conformă cu ierarhia de partid.

- Cum merge treaba?

- Bine, nea Aristide. Am făcut, am dres, cum ai spus matale.

- Ai văzut ce scrie la ziar?

Vicele ridică din umeri, nedumerit.

- Angajații Consiliului Județean Neamț care lucrează în asistența socială au obținut spor de hemoroizi. Da, da! Cum s-ar zice, spor de trânji!

- Nu-mi vine să cred, nea Aristide!

- Ehei, statul pe scaun nu e ușor pentru bugetari! exclamă primarul, arătând cu degetul spre ziar. Consiliul Județean Neamț a votat acordarea de zile libere pentru prevenirea hemoroizilor, în cazul funcționarilor care stau pe scaun la muncă.

- Bravo, lor!

- Au votat inclusiv hotărârea privind expertiza medicală a locului de muncă. Pentru că șefii, funcționarii, șoferii sunt expuși unor riscuri: stau mult pe scaun, la monitoare, la volan, astfel că pot căpăta boli hemoroidale.

- Și la Bacău, șefu, unii angajați au primit un spor de doișpe la sută pentru că își folosesc mintea, ochii și urechile la muncă...

- Hai, lasă asta, să trecem la treburile noastre. Referitor la mocofani. Mai fac gură? Ne mai înjură?

- Sincer să fiu, nu!

- Curtea de Conturi, doar știi bine, ne-a imputat sporul iar noi am contestat decizia în instanță. Va trebui să ducem probe... cum că suntem înjurați.

- Nimeni nu zice nimic! Toți sunt niște mielusei...

- Nici măcar...”Ceapa mă-tii!”?

- Nici.

- Sau, golănește...”Dă-te-n spume!”?

- Nici.

- ... „Vede-te-aș țeapăn!”?

- Nici.

- Așa ceva nu se poate, Ioane!

- E făcătură, nea Aristide! Ăla al lu' Daravela, culmea!, a zis la Presă că aici, la Valea din Deal, nimeni nu e înjurat, ba chiar a zis, râzând, că pentru bani ar suporta și el câteva înjurături...

- Așa care va să zică!... Cheamă-l pe Ion, paznicul.

Umil, pe de-a dreptul surprins de grija pe care i-o purta șeful, dacă era sau nu mulțumit de salariu, dintr-un colț al încăperii, Ion răspunse:

- Mulțumit, domn primar! Săru' mâna!

- Eu, sincer să fiu, mă așteptam să fii supărat. Atât de supărat încât să faci mărunț din buze. Adică să mă înjuri!

- Asta, nu, domn primar! Nu pot mușca mâna care mă hrănește.

- Măi, să poți! Auzi, să poți, dacă vrei să-ți fie bine și să-ți mai pun ceva la leafă... Hai, mușcă-mă, înjură-mă! Zii: Ceapa mă-tii de primar!

- Ceapa mă-tii!...

- Așa! Ține-o tot așa!

- ... Îmbuibatule!... Că ți-ai tras spor la salariu... Numai tu să trăiești, ăilalți să moară... Băga-ți-aș sârmă în nas, râtan hodorogit!

- Așa-așa... Înjură-mă! Tare și, afară, în fața Primăriei! Să audă lumea.

După nici un sfert de oră, destul timp însă pentru a ajunge în fața clădirii, Ion, portarul, putea fi văzut mișcându-se confuz înapoi și încolo, cu un ciomag în mână și răcnind ca un apucat:

-... Scuipa-te-ar mâțele! Sări-ți-ar ochii, primar lacom și corupt!... Aristide și ai lui să se ducă focului!... Huo!

Și mai puteau fi văzute, înghesuindu-se la una din ferestre, două aparate de fotografiat, făcând de zor clic! Iar în spatele lor, primarul și vicele localității Valea din Deal.

Elena Dican

LA TIMPUL TRECUT

Se hotărâse pentru azi. N-ar fi știut să explice de ce, dacă cineva ar fi întrebat-o. Dar decisese că azi va fi ziua și nimic n-avea s-o abată de la hotărârea ei. Va fi azi. Fără explicații. N-avea nevoie să și le dea nici măcar ei însăși. Sau nu mai avea nevoie.

Asta era sâmbăta din lună când Sebi lua copiii și pleca hai-hui, în pelerinajul de o zi, cum zicea el. Numai el cu ei. Stabiliseră împreună asta, acum câțiva ani, la rugămințile lui fierbinți, când soțul ei decretase că anemia un pic mai serioasă de care nevasta lui suferea de câțiva vreme avea drept cauză excesul de zel pe care Marina îl pune în tot ce făcea. Firește, și în munca ei de zi cu zi de la spital. Ea era medicul, dar el stabilise tratamentul. O rugase atât de mult, o implorase și ea consimțise. Așa că o sâmbătă din lună îi aparținea doar ei. Să doarmă

pe săturate, fără griji, cu fixul și cu mobilele deconectate. De la zece dimineața până la șase seara. Așa zicea Sebi și Marina avuseseră tot timpul senzația că mai ales de-atunci, de la întâmplare, Sebi căuta să fie cât de mult putea în preajma lor, a ei și a copiilor. Sau măcar cu unul dintre ei trei. Marinei i se păruse că bărbatul ei exagerează, însă, oricum, și înainte de momentul ăla Sebi era de felul lui mai grijuliu. Marina fusese convinsă că știuse ce să aleagă acum douăzeci de ani. Și acum era convinsă. Trecuseră, totuși, mai bine de cinci ani de la acea zi și Marina tot încerca să-l asigure pe Sebi, în toate felurile, în afară de vorbe cu care i-ar fi fost teamă să nu deschidă răni, că nicio umbră n-o mai urmărea. Că umbrele din ea fugiseră de tot și că trebuia să le-alunge și el pe-ale lui. Numai că, paradoxal, cumva, tocmai bărbatul ei părea să se desprindă de umbre mai greu...

Când se-ntorceau, Sebi și copiii îi povesteau pe unde umblaseră. Cam aceleași locuri, de fiecare dată. Pe malul mării, dacă era cald și nu atât de multă lume. Dacă era sezon, în ziua de excursie mergeau pe plajă mai mult când s-nsăra, ca să evite întreaga nebunie cu mulțimea venită în concediu, la odihnă. Doar când era și Marina cu ei făceau plajă și se bălăceau în apa mării. Aveau o vară-ntreagă la dispoziție, mai puțin vreo zece zile când își luau concediu și umblau prin țară sau prin alte colțuri de lume. Dar lor le plăcea marea chiar și toamna, chiar și iarna. Fiindcă pentru ei, oameni născuți și crescuți pe mal de mare, nici un spectacol nu era mai uimitor și mai reconfortant decât un răsărit sau decât un apus de soare urmărit de pe plajă. Deși răsăriturile pe care le prindeau erau, de-acum, de la o vreme, mai rare, astfel că devenise necesar să-și programeze special timpul pentru asta. Cu apusurile era, în schimb, mai puțin dificil, pe-nserate găseau mai des vreme pentru plimbare și pentru reverie... Și puține lucruri erau pentru Marina și pentru Sebi mai captivante decât aparent banala imagine a pescărușului ce lua marea în piept pentru câteva secunde, după care se ridica, tipând sfâșietor, spre cer. O imagine a unui altfel de Nevermore, așa îi venise, într-o zi, ideea, Marinei. Când își amintise, nu știa de ce, de poemul despre care aflase în liceu și de care fusese atât de impresionată atunci. De fapt, fusese mai mult înfiorată și nu chiar pozitiv. Romanticismul ei de adolescentă la șaptesprezece ani nu rezonase foarte tare cu trăirile acelea. Nici cu

trăirile personajului, nici cu prezicerile păsării întunericului. Un Nevermore la lumina zilei, aparent întors pe dos. De bună seamă, nu doar aparent, ce să fi avut în comun pasărea luminii și a zborului cu emisarul, tragic și cinic, al nopții? Tabloul cu pescăruși în zbor, de pe malul mării, îl puteai asocia doar exploziei diurne de lumină. Exploziei de bucurie. Numai țipătul, uneori stinger, solitar, al păsării luminii, oricât ar fi ținut seama de rezonanța sa diferită, țipătul era cel care i-o aducea Marinei în minte pe vestita pasăre a nopții. Fiindcă rezonanța asta nu i se părea Marinei cu nimic mai puțin dramatică decât cea a eternului și a tragic repetatului nevermore!... Însă, cu memorări de poeme sau nu, acesta era tabloul care se multiplica de sute de ori zilnic, de mii de ori în fiecare an, dar de care Marina și Sebi niciodată nu se săturau. Deschiseseră ochii cu marea alături, Marina chiar la un kilometru sau doi de țărmul mării, în blocul în care locuise cu ai ei. Sebi un pic mai departe, într-un sat, la vreo 10 kilometri de țărm, dar tot pe malul mării se chema că era. De aceea nimic nu li se părea mai sălbatic decât imaginea valurilor răzvrătite ridicându-se rebele, amenințătoare, în zilele în-norate; după cum nimic nu era mai liniștitor decât marea calmă, întinderea asta imensă de apă ce părea, de pe mal, sinonimă cu infinitul. Marina și Sebastian Chirilă iubeau toate astea. Amândoi. Pur și simplu.

Marina simți că-i amortise puțin corpul și se hotărî să-și facă un ceai, să se mai dezmorească. Se ridică din fotoliu și privi pe fereastră, în curte. Sfârșitul de octombrie arunca, generos, cu frunze veștede pe pământ și le lăsa abandonate acolo, jos, nu le mai revendica. Privi câteva clipe spectacolul pe care îl știa de atâta vreme și se simți cuprinsă de un sentiment plăcut, ca atunci când reîntâlnești, după o perioadă, o persoană dragă, de care ți-a fost dor. Apoi își puse la fiert apa pentru ceai, o lăsă să fiarbă și, hotărâtă, se îndreptă spre bibliotecă. Tomurile și tratatele ei de medicină se aflau așezate, ordonat, pe raftul de jos, în corpul din mijloc al bibliotecii. O groază de cărți strânsese, cele mai multe în domeniul pentru care se specializase și care o atrăsese încă din facultate – bolile de nutriție. Sau, cum se exprimau cei mai mulți, diabetologia, deși cele două domenii nu se suprapuneau întocmai, nici vorbă. Era adevărat, însă că, celor mai mulți dintre pacienții săi, Marina le trata diabetul. De aceea, fără-ndoială, pentru ei, pen-

tru pacienții, ea era doamna doctor „de diabet”. Marina lăsă deoparte gândul la pacienți și se apucă să elibereze raftul de rândul din față, expus vederii, apoi prinse cu ambele mâini unul dintre tratate de pe rândul din spate și-l așeză pe măsuta de lângă fotolii. Se întoarse în bucătărie și-și prepară o cană mare de ceai de măceșe, preferatul ei. Marina simți în mâini un fel de nesiguranță, strânse tare cana de ceai, ca să-și demonstreze contrariul, deși o frigea un pic. Se apropie de fotoliul din care se ridicase în urmă cu câteva minute și mai zăbovi câteva clipe cu privirea în curte, înainte de a se așeza. Imaginea, identică cu cea de mai devreme, o reconectă la amintirea de care se desprinsese în urmă cu câteva minute. Ca și cum s-ar fi aflat într-o expoziție de pictură și s-ar fi întors exact în fața tabloului din a cărei contemplare se întrerupsese preț de câteva clipe.

...Așa, ca azi, i se amestecau lucrurile în cap când și-l pune pe pernă. Așa, ca azi, i se înălțau ele înainte să adoarmă, de cele mai multe ori adânc, fără vise. Așa i se amestecau și acum. Cu scene și cu gânduri despre Dora, despre Bodel, despre Sebi care era și el, desigur, Sebastian și cu care, uite, era măritată de douăzeci de ani. În al treilea an de facultate era, deja, pulbere de-ndrăgostită de Sebi, student la informatică. Tot la București, ca ea. Sebi pe care de mulți ani îl știa din vedere. Era firesc, doar învățau în același orașel în care Marina chiar locuia. N-ar fi avut cum să nu se știe. În vacanțele din liceu îl mai vedea, câteodată, la plajă, pe țărmul mării, unde vara se bălăceau și stăteau la soare sute de oameni. Turiștii patriei, fără-ndoială. Dar, din cauza aglomerației asteia, ei nu se întâlneau prea des pe malul mării în momentele în care părea că toată lumea n-avea altă preocupare în afară de aceea de a se prăji la soare. Nu se întâlniseră atât de des precum ar fi fost de presupus pentru doi oameni care locuiau foarte aproape unul de celălalt și care învățau în același oraș, deși la licee diferite. Întâmplarea nu jucase cine știe ce rol în a-i apropia. Nu astfel. În orice caz, Marina nu-l lega foarte mult în gândurile ei pe Sebi de vacanțe, de plajă, de distracții împreună cu prietenii fiindcă, pur și simplu, lucrurile astea nu se întâmplaseră.

În afară de asta, Sebi învăța la celălalt liceu și drumurile nu li se intersectaseră foarte des în perioada aceea, chiar dacă orașul era mic! Cel mai plauzibil era că se ignoraseră. Că, probabil,

nu se remarcaseră cu stăruință, ci doar în treacăt. Știa sau, mai curând, bănuia că era elevul maică-sii, dar niciodată nu fusese atât de interesată de el în vremea anilor de liceu încât să se-apeuce s-o descoase pe Angi fiindcă, o mare parte din timpul în care trăiseră și studiaseră în orașelul lor, nu se simțiseră atrași unul de celălalt. Sau nu-și dăduseră seama și nu insistaseră prea mult asupra gândului acestuia. Până la întâmplarea din iarna ultimului an de liceu al lui Sebi, penultimul al Marinei. De dinainte de a deveni, ei doi, un cuplu, o singură amintire puternică mai avea Marina, aceasta. Restul întâlnirilor cu el, pasager, le uitase de mult timp sau, dacă nu le uitase pe deplin, pluteau în ceață. Se amestecau. Numai iarna aceea din clasa a unsprezecea a ei și a douăsprezecea a lui Sebi n-o uitase. Erau, de atunci, mai bine de douăzeci și patru de ani. Își amintea cum mai erau câteva săptămâni până la vacanța de Crăciun, cum venea de la școală, spre casă, atentă să nu alunece. Cum dăduse peste omul acela, prăbușit pe trotuar. Cum se pregătea să treacă strada să sune la salvare de la un telefon public, de vis-a-vis. Cum apăruse Sebi cu grupul lui de colegi și de colege, cum se oprise el lângă omul acela după ce se desprinsese de grup și le zisese colegilor că merge să sune la salvare, neghicind că și ea tot spre telefon se îndrepta. „Da,” îi zisese ea, „mergi tu atunci, rămân eu lângă el.” Cum grupul lui Sebi se îndepărtase și cum colegii îi strigaseră lui Sebi „Hai, băi, Sebi, ce dracu, nu vezi că e beat? Lasă-l!” Cum le făcuse Sebi cu mâna că să meargă ei, vine și el repede-repede. Cum trecuse un domn între două vârste, încotoșmănat bine de tot, cum îl privise pe omul de pe jos, apoi pe Sebi pe care-l întrebă „E taică-tău, băiețuș?”, cum răspunsese Sebi, după uimirea de o secundă, „Da, e tata!”, cum o lăsase pe ea cu gura căscată răspunsul lui, fiindcă Marina tocmai se pregătea să-i spună domnului acela că ei nici nu-l cunosc pe omul întins pe jos. Cum iar zisese domnul „Bine, bine atunci, să ai grijă de el!” Și plecase mai departe. Domnul cel încotoșmănat, el plecase. Sebi rămăsese după ce reușise să sune la salvare de la telefonul public care, iată, funcționa, aveau noroc, venea salvarea. Începuse să ningă apos, cu fulgi mai mult apă, dădea o lapoviță urâtă. Zile mohorâte și reci, de noiembrie târziu. Îi zisese și ea lui Sebi, pe care abia acum

aflase cum îl chema, când îl strigaseră colegii, care-i e numele. Nu-i spusese că e fiica Angelei, profa de mate, bănuia că băiatul de lângă ea, Sebi, o avea profesoară pe Angi, că aproape tot liceul celălalt o avea. Îi spusese doar că o cheamă Marina, că învață la celălalt liceu, deși își dăduse și el seama de asta, în mod sigur. Câteodată însă, nu spui doar lucruri inteligente, mai și gafezi. Cum zicea maică-sa, acum pensionară și pictoriță în devenire, responsabilă cu logica: „Nimeni nu e tot timpul și nici pe de-a-ntregul imbecil, după cum nimeni nu e tot timpul și nici pe de-a-ntregul geniu. Mă rog, aproape nimeni. Cu corectura de rigoare, dragă!”.

Între timp îl tot descoaseau pe omul de jos dacă e bine, că nu-ndrăzneau să-l miște, să nu-i facă mai mult rău. Bineînțeles, nu era tatăl lui, da' nu știa nici Sebi de ce-i venise să-i spună asta domnului cu căciulă de porc mistreț. Căciuli la mare modă atunci, le purtau bărbații. Cei cărora le dădea mâna să-și facă rost, desigur. Femeile, cele mai multe și cu precădere orășencele, purtau căciuli de vulpi polare, aduse de pe te miri unde. Li se mai zicea și căciuli de vulpe argintie, fără ca prea multă lume să știe care era diferența sau dacă era vreuna. Uneori se importau și apăreau în magazine, în vitrine, dar nu pentru multă vreme, fiindcă intrau în funcțiune relațiile, dacă nu apucau să-ți însușești articolul expus. Erau destul de scumpe, da' aici nu mai era așa de simplu să ghicești cam din ce strat social provenea doamna posesoare a vulpii. Blana de vulpe nu se putea constitui într-un criteriu suficient. Era doar necesar, nu și suficient, așa ar fi zis maică-sa, Angi, care nu s-ar fi abținut să transpună în coordonatele teoriei matematice o situație, de altfel, destul de banală. Atât de mare era dorința femeilor de a deține căciula de felul celei cu pricina, că purtau, de-a valma, profesoarele, vânzătoarele de la aprozar și de la alimentara, doctorițele, taxatoarele de la autobuz, doamnele de la birouri, chelnerițele și avocatele. O minimă recompensă pentru traiul anost de zi cu zi, obținută cu sacrificii, numai ele știau, săracele, cum! Cel puțin pentru o parte dintre femei, renunțările nu erau puține...Dar, era vizibil, altfel te privea lumea când purtai o căciulă de vulpe polară. Sau de vulpe argintie. Sau de ce era ea și cum i-o fi zis. Percepția, cel puțin, asta era! Că erai, și tu, cineva!

Irina Lazăr

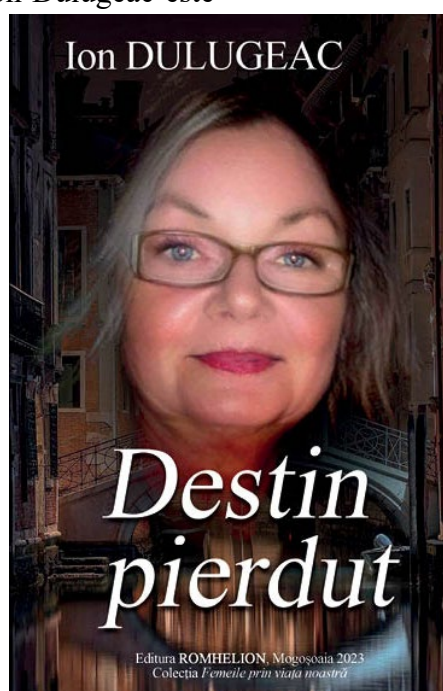
DESTIN PIERDUT DE ION DULUGEAC, SAU UN PORTRET DE FEMEIE

După „Persida, de trei ori femeie”, roman apărut în 2019, în care autorul său, Ion Dulugeac creionează destinul unei femei puternice, un adevărat portret al determinării, iată că scriitorul revine așa cum ne-am obișnuit și cu o continuare. Caracteristica scriiturii lui Ion Dulugeac este de altfel aceea de a se „dezlănțui” prolific în adevărate serii sau colecții de romane de mare amploare, cu amprentă pronunțat autobiografică. Avem astfel, din 1993 când debutează cu un volum despre caii lipițani, mai multe serii apărute la editura Romhelion, colecția „Vise Spulberate”, a doua colecție, „A fost o dată la... Jilava” (cuprinzând viața din penitenciar), iar a treia este de care vorbim, denumită generic „Femeile din viața noastră”.

Despre primul roman al seriei, „Persida de trei ori femeie”, scriitorul și criticul Ioan-Pavel Azap scrie în cronica sa din „Caiete Silvane” că este „o minifrescă a unei deveniri personale pe un fundal social nu lipsit de relevanță”. Se apelează la un truc prin intermediul căreia viața acesteia este redată prin intermediul unui narator, scriitorul Jean Mogoșanu.

Acest narator va traversa ca un fir roșu viața femeii, ca o poveste de dragoste mereu aflată la orizont și a cărei desăvârșire stă tocmai în tocmai în „transformarea ei în literatură” (vezi motto-ul care întâmpină cititorul, din Henry Miller: - *Există trei lucruri pe care poți să le faci pentru o femeie: poți să o iubești, să suferi pentru ea sau...să o transformi în literatură.*) Așa se întâmplă de altfel și în continuare, în „Persida, destin pierdut”, unde o regăsim pe femeie, aflată deja la vârsta maturității, într-o căsnicie lipsită de orice speranță cu măcelarul Lăscărică, îndurerată în plus de pierderea bărbatului

cu care reușise să aibă o relație unde fusese cu adevărat prețuită, Ion Stănescu. Durerea pierderii acestui om prețios din viața ei, amant, dar și prieten, pare a cuprinde totul în jur și a duce în derivă o viață în care practic societatea, începând de la părinți, soț, toți cei apropiați par a fi complici la eșuare prin repetarea acelorași stereotipuri de gândire, prin condamnarea ei la o viață fără iubire: „Strângând din dinți, femeia își urma cu stoicism drumul vieții pe făgașele desenate de zbuciumări și nefericiri, asemenea trunchiurilor copacilor doborâți de furtună pe coasta muntelui, pe un traseu pe care alți oameni aveau parte de bucurii și de lucruri pe care destinul său nefericit nu i le hărăzise.

Trecând pe lângă casa ei, câteva prietene au intrat să o consoleze, dar imaginea lor în mintea ei se contura asemenea celui ciopor de broaște văzut de ea într-o tabără la Cabana Pietrele când, trecând cu grupul de copii pe lângă un smârc format de un pârâiaș sec, aflați în căutarea umbrei, nu au băgat de seamă micile animale care cu ochii holbați cântau zgomotos, apoi dispăreau rapid la apropierea oamenilor, ieșite pe jumătate din locașurile lor umede pline de brădiș.” Un timp, imaginea omului iubit o va urma ca o obsesie, însă Persida va reuși să se scuture de această suferință printr-un remediu recomandat de o femeie vrăci al sufletelor – a făcut dragoste cu un străin întâmplător în tren. Cu o dârzenie de eroină, ea continuă să lupte, în anii de după Revoluție, pentru un trai mai bun și pentru a-i asigura un viitor fiicei sale, Mihaela. Pentru asta nu precupețește niciun efort, aici Persida lui Ion Dulugeac, amintește de alte personaje feminine din literatura română, cu o amprentă apăsătoare a personalității – de exemplu, Mara lui Ion Slavici (dacă ne gândim și la numele fiicei acesteia, Persida).

Ceea îi este specific lui Ion Dulugeac însă un fel de descriere a unei vieți obișnuite, banale, în toate gesturile ei simple, un peisaj al României post Revoluție în care mulți oameni se duceau să muncească peste graniță, cu toate piedicile și cu tot stresul aferent, o înțelegere a psihologiei feminine și a abuzului domestic, fără

a scăpa însă din vedere compromisurile, uneori sexuale, pe care Persida le face pentru a-și vedea scopurile materiale realizate. Cu tot tragismul însă, nimic nu pare a fi ieșit din comun în ceea ce se întâmplă, anii trecând unul după celălalt. Mihaela, fiica pentru care Persida face atâtea sacrificii, ajunge să aibă o căsnicie nefericită în Germania, și acest mariaj al fetei sale face să fie atrasă și pe ea, în țara unde lucrurile par trase la riglă, și ajunge să se și recăsătorească în cele din urmă cu un cetățean german, scăpând de nevolnicul Lăscărică, mereu păgubos în afaceri.

Dar încercând să-și trăiască viața alături de Hans, Persida are de înfruntat alte piedici însă. Devotată soțului, construiesc împreună în gospodăria acestuia care înfloreste de pe urma harnicei neveste din România. Scriitorul mult iubit apare în cele din urmă din nou în preajma ei, după pierderea lui Hans: „Atmosfera arzătoare de august și nunta minunată au dat femeii un puternic imbold la viață, privea cu drag perechile care dansau elegant pe ringul de dans. Admiră mirii și pe rudele lor, precum și pe nuntașii care râdeau sau dansau și simți cum inima începe să-i bată tot mai tare în piept, în timp ce ochii săi albaștri se umeziră din senin.

- Doamne de ce nu am și eu perechea mea, singurătatea nu-i de loc ușoară și nici frumoasă, își zise bănățeanca în sine, gândind la cei spusesese acel bărbat din București, Jean Mogoșanu, reîntâlnit în urmă cu doi ani la ea, la Erkeheim, când petrecuseră o seară minunată de dragoste. Femeia a povestit viața sa, iar el scriese după povestea ei, un roman. Dar acolo, la nunta fiului prietenei sale, îi răsunau în urechi numele celui de-al doilea volum pe care dorea să-l scrie bucureșteanul, având ca subiect povestea vieții ei, tumultuoase și tulburătoare. El spunea că dacă-l va numi *Persida, destin pierdut* va avea un mare impact. Dar ceva o trezii:

„- Bunica, la ce te gândești, așa transpusă și de ce lacrimi, ți-a intrat fum în ochi?”

- Florinel, mamă, da mi-a intrat fum în ochi, roști ea pierdută.”

Romanul se încheie astfel simetric, într-o manieră în care, deja, Ion Dulugeac ne-a obișnuit în romanele sale, ceea ce poate însemna că el este adeptul lucrurilor care-și relevă sensul și ordinea, în ciuda drumului sinuos pe care îl parcurgem în viețile noastre. Persida rămâne cu ochii în lacrimi, îndurerată de moartea mamei sale, din cauza noului virus ce ne va transforma radical viețile tuturor, COVID-19. Ce urmează să se întâmple, vom mai vedea.

Victoria Milescu

„UN FLAUBERT AL HUMULEȘTIULUI”

Domnul Nelu Barbu este o prezență constantă și distinctă în mediul cultural, cu precădere în arealul sudic. S-a născut în Câmpia Găvanu-Burda, satul Burda-Argeș, a lucrat în localitatea Băbeni, unde a fost profesor de limba și literatura română, iar municipiul Râmnicu Vâlcea, orașul său de suflet, l-a omagiat în 2014, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani, fiind inclus în *Oameni ai Vâlcii la ceas aniversar – schițe de portret*, volum apărut la editura vâlceană „Antim Ivireanul”, cu „binecuvântarea” aproape legendarului Ioan Barbu zis Nenea, prozator, jurnalist, editor al revistei „Rotonda valahă”, organizator al Salonului Național de Literatură și Artă „Rotonda plopilor aprinși”. La acest salon anual, l-am întâlnit în câteva rânduri pe dl Nelu Barbu, fie în calitate de autor, fie prezentând cărțile altor scriitori, fie primind cu modestia-i caracteristică distincții care i-au onorat munca de decenii întregi. Nu în ultimul rând l-am întâlnit în revistele culturale, cu articole despre cărți, manifestări culturale în calitatea sa de membru al UZPR, Vâlcea, netrecând astfel în uitare, ci adunate în volume de eseuri, fapte și nume de oameni devotați culturii noastre. Dintre cele mai importante volume ale sale amintim: *Odissea unui neam. Jurământul*. Poem dramatic (Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2010), *Odissea unui neam. Sânzienele*. Poem dramatic (Editura Almarom, Râmnicu Vâlcea, 2010), *Alifantul*. Teatru (Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2010), *Respirația logosului*. Umor liric. (Editura Cenaclul de la Păltiniș, Sibiu, 2013), *Dragoș Vrânceanu – poetul Vlahostratei. Moștenirea Vrâncenilor* (Editura Betta, 2015), *Perpetuum mobile...* Teatru (Editura Betta, 2018). Acestea li se adaugă recentul studiu critic, *Tipologia umană în opera lui Ion Creangă*, apărut la Editura Hoffman, Colecția Educațional, Caracal, 2022. Deși, sub 200 de pagini, cartea cuprinde tot ce trebuie unei analize pertinente și concise asupra operei unuia dintre scriitorii ce fac parte din pleiada cea mai strălucită a literaturii române.

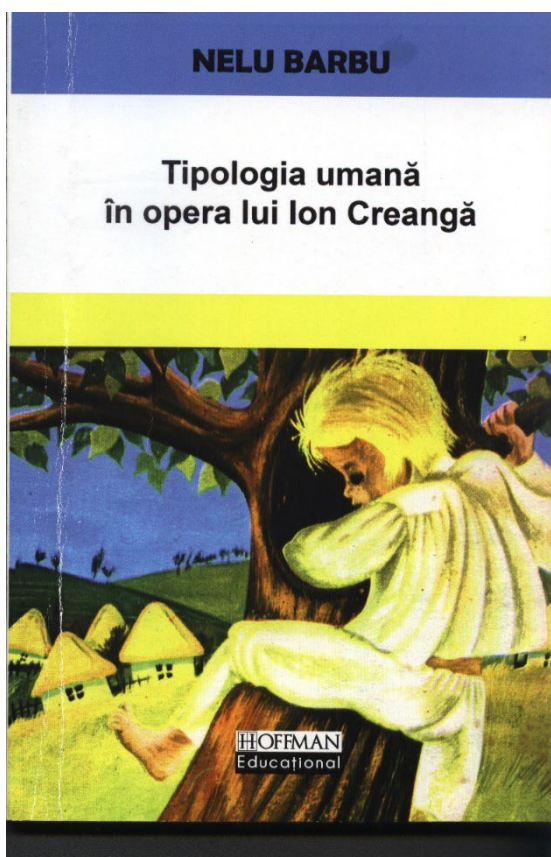

Despre „humuleșteanul cel hâtru” și poveștile sale s-a scris mult, s-a scris de către cei mai importanți critici, încât te poți întreba ce se mai poate spune. Și totuși. Cu nedeazămintă-i vocație de dascăl, Nelu Barbu găsește un alt mod de abordare, o altă formulă de interpretare, într-o manieră clară și atrăgătoare. Așadar, o carte ce instruește într-un mod plăcut un larg segment de cititori, elevi și adulți, aceștia din urmă re-memorându-și, cu această ocazie, cea mai frumoasă parte a vieții, copilăria, pusă în pagină de pana unui virtuoz al limbii române, Ion Creangă.

În „Cuvântul introductiv”, Nelu Barbu mărturisește în ce constă noutatea demersului său: „Expresia umanismului care ne-a scos la vedere *felul neamului* m-a stimulat să nuanțez *Tipologia umană în opera lui Ion Creangă* și pe aceea a povestitorului de atmosferă – *Un Flaubert al Humuleștiului*, titluri nemăiîntâlnite la alți cercetători.” Iar acești cercetători nu sunt puțini. Despre Ion Creangă au scris, în diferite epoci, autori diferiți și, lucru mai rar întâlnit, majoritatea la modul pozitiv: G. Călinescu, Titu Maiorescu, Al. Philippide, Pompiliu Constantinescu, Mihail Sadoveanu, Ion Pillat, M. Dragomirescu, Tudor Vianu, Emil Gârleanu, Vladimir Streinu, George Ivașcu, Cornel Regman, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mihai Cimpoi, Aureliu Goci și mulți alții la care se adaugă și filologi străini specializați în filologie romanică precum francezul Jean Boutière (*Viața și opera lui Ion Creangă*), italianul Luigi Salvini etc. Deși fiecare cercetează dintr-un alt unghi de vedere scrierile lui Ion Creangă, ceea ce sesizează cei mai mulți este originalitatea – a limbajului, a personajelor, a întâmplărilor. Originalitatea conferă autenticitate, unicitate, ceea ce în final reprezintă stilul cu totul particular al lui Ion Creangă. Punctele originale ale cărții lui Nelu Barbu sunt evidențiate în prefața scriitorului

George Voica, o „Întâmpinare”, discutând și relaționând termenii tip, tipic, tipologie și nu numai. Vastul material bibliografic nu a putut fi epuizat aici, spune cu obișnuita-i rigoare Nelu Barbu, exprimându-și rezerva și asupra Anexei de la finele cărții, cu imagini din viața lui Creangă, precedată de „Arborele genealogic al familiei lui Ion Creangă”. Ca în multe alte cazuri, timpul va fi cel care va scoate la lumină sau va tezauriza din prezentul continuu noi date și puncte de vedere asupra celui care s-a născut la

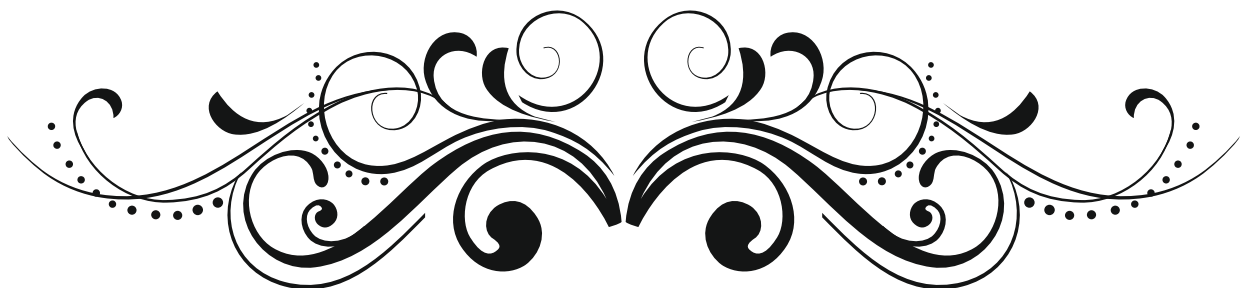
1 martie 1837, în Humulești, ținutul Neamț, primul copil al lui Ștefan a Petrei Ciubotariul, care va semna ca scriitor Creangă, după numele bunicului matern David Creangă din Pipirig. Cartea definitorie a lui Ion Creangă este *Amintiri din copilărie*, la care se adaugă povestiri, basme culese din folclorul local și redată într-o limbă română de o rară plasticitate, ridicată la nivel de limbă literară. Copilăria a mai fost evocată de înaintași ca: Ion Budai Deleanu, Costache Negruzzi, Alecu Russo, Vasile Alecsandri, dar Nică a lui Ștefan a Petrei devine în cel mai înalt grad copilul copilăriei universale, iar oamenii din jurul lui devin tipologii universale. Acestea sunt analizate metodic și nuanțat de Nelu Barbu în lucrarea sa, începând chiar cu definirea conceptului de tipologie. „Tipologia umană în literatură înseamnă a raporta individul concret, personajul literar respectiv la un *model* (tipuri de comportament, de caracter, de constituție corporală etc.)”. Tipologiile, ordonate pe capitole, analizează așadar caracterul, aspectul personajelor ce apar în *Amintiri...*, dar și în povestiri, nuvele, basme, sesizând ce este tipic, atipic, autentic, contradictoriu, făcând paralele, asocieri cu personaje din scrieri aparținând literaturii culte sau literaturii populare. Avem astfel „Tipologia copilului și imaginea copilăriei”, unde personajul principal este Nică a lui Ștefan a Petrei Ciubotariul. La polul opus se află Nic-a lui Costa-

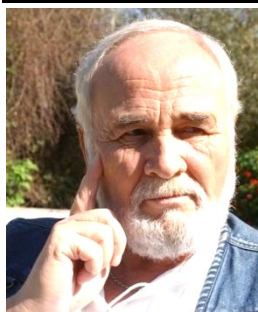

che, un copil „balcâz”, slab la învățătură, cu care Nică „era sfădit din pricina Smărăndiței popii”. Tipologia mamei este reprezentată evident de Smaranda, mama autorului, tipul de femeie simplă, vrednică și înțeleaptă; apoi, tipologia tatălui, un om bun, hâtru, gospodar, iubindu-și copiii, iubitor și de un pahar la cârciumă, fiind primul care intuiește firea adevărată a viitorului scriitor; tipologia dascălului este ilustrată prin dascăli simpli dar inimoși; tipologia preotului e relevată prin portretizarea câtorva preoți, diferiți ca aspect și comportament: Popa Duhu (Isaia Teodorescu), zugrăvit „balzacian”, care locuia „ca un Robinson Crusoe între patru pereți afumați”, popa Oșlobanu, având un temperament coleric, opus lui Popa Duhu, apoi Popa Buligă, o fire echilibrată, dar care putea fi văzut chiar de dimineață „tămâiet și aghezmuit”, urmat de părintele Dumitru de la Pârâul Cârjei, cu o gușă „cât o ploscă de cele mari”, imaginea fiind una caricaturală, potrivit expresiei referitoare la preoți care „mănâncă și de pe viu și de pe mort”. În capitolul dedicat tipologiei țăranului și imaginii satului, Nelu Barbu apreciază valoarea de document privind descrierile satului românesc tradițional, cu datini și obiceiuri specifice, cu locuitorii de la acea vreme, cu preocupările lor zilnice, cu limbajul lor pitoresc, personaj emblematic fiind Moș Nichifor Coțcariul reprezentând „inteligența sufletului popular în latura lui hazlie”. Autorul studiului observă că personajele din lumea satului sunt mai degrabă „modele de atipicitate”, iar personajele din povestiri sunt construite „prin antiteză, din umbre și lumini”, exemplul tipic fiind Dănilă Prepeleac. O capodoperă a genului e considerată a fi „Povestea lui Stan Pățitul”, unde pactul dintre om și diavol nu are nimic înfricoșător, ci mai degrabă hazliu, simbolizând lupta dintre bine și rău, dar dusă nu cu sabia, ci cu inteligența omului. Tipologiile „în evantai” includ: tipul catihetului, tipul zgârcitului, al imbecilului, al tocilarului, tipul hâtrului. Alte tipologii precum ale leneșului, soacrei, mamei vitre-

ge, dracului, morții etc. dezvăluie vocația de comedialograf, apropiindu-l pe Creangă, în acest sens de Caragiale, care i-ar fi spus: „Bădie, la noi toate mor, numai umorul trăiește!” Umorul lui Creangă reprezintă un fel de a vedea lumea la modul înțelept, printr-o atitudine neîncrâncenată, un mod de supraviețuire prin atât de românescul „haz de necaz”, un mijloc de neutralizare a răului prin istețimea glumei. Nelu Barbu, alături de alți critici, observă și o componentă tragică a „biografiei interioare” a lui Creangă, un om cu un stil de viață neconvențional, ce i-a adus multe admonestări, între altele excluderea din rândul clerului, având frisonul unei revolte interioare disimulate în substratul unor povești, un personaj reprezentativ în acest sens fiind Ivan Turbinică, a cărui poveste șugubeață are un final de un „indiscutabil tragism”. Întâlnirea astrală a lui Creangă cu Eminescu avea să lase o amprentă decisivă asupra destinului povestitorului, intrat sub raza unei genialități care i-a încununat opera. Analiza tipologiilor se încheie cu „Tipologia humuleșteanului în critica literară” cuprinzând aprecierile unor critici, majoritatea recunoscându-i lui Ion Creangă măiestria scrierii, unicitatea, calitatea de scriitor clasic.

În finalul studiului *Tipologia umană în opera lui Ion Creangă*, autorul conchide: „Alături de Homer și Rabelais, humuleșteanul Ion Creangă își are locul său pe soclul literaturii universale. El este unul dintre cei mai mari și mai originali povestitori pe care pământul românesc i-a dat lumii, în accepția esteticii călănesciene și nu numai, devenind simbolul unui anonim răzlețit, cântând, în timp ce privește cu ochii săi albaștri cerul, sinonim cu poporul român, aflat într-o ipostază durabilă de genială creație.” Cartea profesorului Nelu Barbu, densă și empatică, având o argumentație logică și echilibrată se adaugă altor contribuții valoroase la cunoașterea și recunoașterea lui Ion Creangă ca unul dintre cei mai străluciți scriitori români, cărui trecerea timpului îi sporește tot mai mult farmecul inimitabil și inexplicabil.

Mihai Antonescu

VOIEVODUL UMBLA DESCULT

Motto:

A trecut pe-aicea Vodă,
Un Perpelea înțelept
Cu luceferii pe umăr
Și cu luna prinsă-n piept.

-X-

Mă mănă de-mi veni să mă scarpin, măi leat, și mă zgândări la rânză laudăroșenia unora ca alde Firiță Carp și Miron Manega, sigur și ei purtători de cotăriță sau paporniță printr-o copilărie „mai de pe la noi”, despre unul **Mircea Perpelea**, care cică ar fi scris o carte pe lângă altele încă, de-i zice „**descult printre amintiri**”, **Editura Antim Ivireanul, Râmnicu Vâlcea, 2023.**

Nu mă lăsați până n-o citii și eu, de, să văd cam cum stă treaba. Și citii. „Bă! Păi, tu ești de-al meu vere! strigai așa tare chiar de la primele pagini, că zburară prin fereastra deschisă și prin ușa rămasă la fel toate pisicile oploșite prin ungherele hodăii ca niște umbre lungi și mieunând amarnic”.

„Boier Perpelea”, cum îl tot alintă vărul Miron, scrie frumos și le zice din rărunchi cum ar veni, iar lumea dintr-un încețoșat ierialaltăieri al Comunei Morunglav rămasă precum o lacrimă în geana Județului Romanați șters din calendarul vremuirii dar nu și din inimile trăitorilor lui, reînvie în toată măreția-i simplă și curată, aidoma spiritului nemuritor al întregii Valahii de sub Munte.

Și, așa este. Avem dinainte o „monografie sentimentală” despre oameni și întâmplări înșirate borangic pe malurile Oltețului, descrise într-un crescendo valoric-literar împănate cu mai toate atributele unui condeier de aleasă ținută intelectuală.

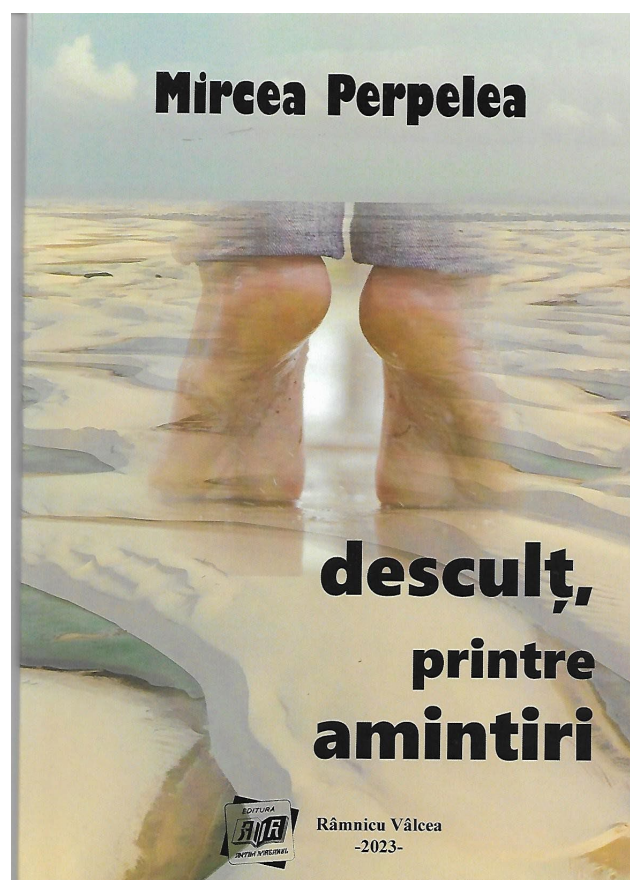
Povestirile sunt aproape fulgurații scurte, concise, „pe subiect” cum s-ar zice, toate dând contur și umbră unor personaje demne de măreția locului unde respiră, și, așa cum spune Firiță

Carp, „fac să vibreze împrejurul, ba chiar depărtările, cu diapazonul personalității lor aparte”.

Subscriu cu asupra de convingere și eu, cronicarul ieșit întru întâmpinarea unui „Domn țăran” frumos și hăruit cum este Mircea Perpelea și-a băsmuirilor lui despre un timp miraculos, rămas întreg la trup și suflet în lada de zestre a unei copilării tot așa. Căci, între povestea „ultimului papornițar” și „Ăștia, ai lu’ Manega”, „boier Perpelea” ne așază inspirat pe baiera inimii frumusețile și parfumul de altădată al unei lumi ce refuză să se predea uitării, prin pana unui scriitor în certă devenire.

În consecință, „Io, Mihai întâiul cronicar”, însă precis nu și cel din urmă, îl ridic la rangul de Voievod pe autorul acestei frumoase cărți, cu dreptul ce mi-a fost îngăduit mie de Măria Sa Timpul și-al celui ce l-a văzut în imagină cândva umblând îngândurat și descult prin iarba înrourată a Cetății de Scaun de la Seaca, în așteptarea unor boieri și prieteni din aceeași stirpe cu el. E bine, Măria Ta! Scrie! Scrie, și... să crești MARE!

Iote, o zisei și p’ asta muică, și zău că știu ce zisei!

Mihaela Albu

**VREMEA DE SUB
GENE, „DUREREA
ÎNȘERĂRII” ȘI
„VISAREA VISĂRII”
ÎN POEZIA LINEI
CODREANU**

Când un critic literar scrie poezie, el pare să *știe* mai bine – ca nimeni altul – să se apropie de *misterul* cuvântului.

Un astfel de critic este Lina Codreanu, iar volumul – cu un titlu încărcat de simboluri – *Vremea de sub gene* (Tipo Moldova, Opera Omnia. Poezie contemporană, 2021) ne dezvăluie, așa cum atât de pătrunzător o spune Nicolae Dabija, faptul că: „scriitoarea trece printre cuvinte cu încredere totală în forța lor.”

Două sunt ciclurile prin care se structurează volumul – *Rotiri* și *Umbre*.

Primul, așa cum îl caracterizează Theodor Codreanu în prefața intitulată „Neadormirea somnului”, stă sub semnul „eternelor reîntoarceri”; al doilea (este) închinat „*Umbrelor* iubirii și ale morții, împlinind *rotirile* sugerate de măsurătoarea *vremii de sub gene*, care este *clepsidra*.”

Iată așadar tema timpului care se scurge implacabil, o temă recurentă în lirica universală.

Vanitas vanitatum vanitas transpare dintr-o altă poezie (Parabola). „În firul nisipos al vieții” se prefigurează totul, căci ce altceva sugerează nisipul decât curgere, nestatornicie? „Căătorul de bolovani”, omul Sisif e îndemnat să schimbe destinul numai că niciodată „nimeni nu întoarce nisiparnița noastră”. „Singulară clesidra/ picură clipele/ fără cale de întoarcere.” (Ritmuri) Dar ritmurile se nasc în „rotiri”(le) vieții când „repetăm, repetăm, repetăm” în „bulboana cercului”, în „cercuiri”, iar „vremea de sub gene/ rulează în filmul său.”(Balada tatălui meu nedormit)

Rotire și *cerc* (cu diferite variante: *balans*, *legănare*, *mișcare rotundă* ș.a.) sunt parte din cuvintele cheie care sugerează curgerea timpului, trecerea, dar totodată nesfârșirea vieții pe pământ, întoarcerea prin amintire în „trecutul nost mirabil”. Iar aparenta mirare – „O, cum tot scoate ciutura/ apa din/ adâncul fântânii” (*Crepuscul*) – întărește continuitatea.

Adiacentă temei *fugit irreparabile tempus* – iubirea!

Aceasta dă, cu siguranță, sens vieții, chiar dacă, asemenea oricărei ființe, „printre degetele vremii”, „alunecam”, iar celor doi nu le e dat să trăiască decât „un crâmpei împreună,/ un punct tangent./ Și atât.”(Linia ondulantă)

Ar fi de citat mai multe versuri și chiar poeme întregi. Alegem *Crepuscul*: „Două anotimpuri unul părem/ în vibrarea aerului plutitor/ pe toboganul cărarilor/ din podgorii. Era toamnă.// ... Numai noi întomnam/ singuratici fermecați/ de mirabila mișcare rotindă/ a hamacului întins/ între început și sfârșit.” O metaforă ca „toboganul înșerării” revelă conotații multiple – de la curgerea implacabilă a timpului, a celor „două anotimpuri”, care merg inevitabil spre „crepuscul”, la tristețe. Căci, fără tăgadă, „înșerarea doare”, dar „fiori(i) autumnali trimite la necesitatea împăcării cu „frica din mine” (Mă doare înșerarea).

Înșerare, *toamnă*, *umbre* etc sunt și acestea simboluri ale drumului către *întomnare*.

Un poet lucid, cu acut simț al observației, Lina Codreanu simte și conștientizează, fără îndoială, curgerea, dar transformă adesea fiecare moment în metaforă și simbol, fără însă a dramatiza, căci viața însăși „e un privilegiu ...” Iar pentru aceasta, chiar dacă „o doare înșerarea”, spune ea, „pentru frumusețea lumii/ mă predau”. (Mă doare înșerarea)

A te „preda” în fața darului care ți s-a făcut – de a trăi, de a iubi, de a te bucura de „frumusețea lumii” – nu înseamnă decât a transmite celorlalți cel mai simplu mesaj: *Carpe diem*.

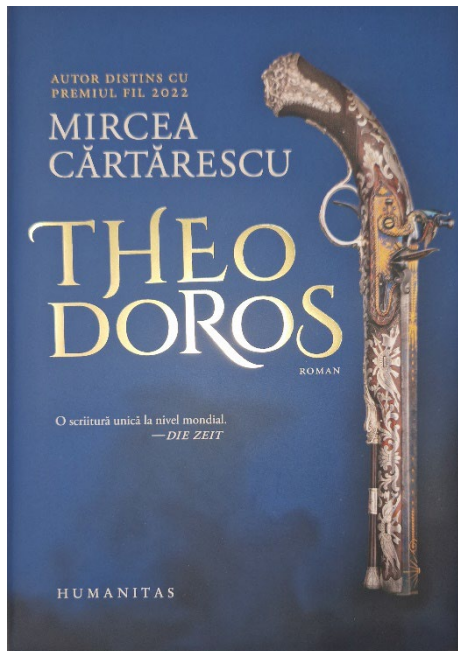

Monica Grasu

THEODOROS – O CARTE ȘI UN DESTIN

Anunțat în presă și așteptat cu interes, romanul *Theodoros* (Humanitas, 2022) al lui Mircea Cărtărescu a constituit un eveniment literar, ce a coagulat în jurul său nu doar un întreg aparat editorial, cu lansări, interviuri, turnee în țară și în străinătate, ci și o serie de recenzii sau dezbateri critice. Astfel, cartea a atras, în mod vădit, atenția, stârnind (justificat) curiozitatea cititorilor, a căror rezistență este pusă la încercare de o lectură nu tocmai facilă. Până și încadrarea în gen a romanului a devenit problematică, fiindcă *Theodoros* ni se dezvăluie, la fiecare nouă privire, altfel, înglobând o varietate de nuanțe și stiluri, într-un proiect ambițios, detaliat și polifonic. În esență, roman de aventuri, acesta înglobează, pe rând, referiri la povești fantastice și mitologice, evenimente istorice și religioase, epoci și zone geografice de la porțile Orientului până în Africa etiopiană, plus o sumedenie de alte trimiteri textuale ce stratifică discursul epic în reiterate halouri hermeneutice.

Dacă *Solenoid* se ridica pe fundamentul unor realități personale, unele chiar vise consemnate de-a lungul timpului în jurnal, *Theodoros*, cu o miză mai îndrăzneță, se lansează în năucitoare povești de iubire și decădere, de o mai largă anvergură socială, istorică și literară. Construcția narativă este, la rândul-i, mai complicată și compozită, adunând într-o nevoie totalizatoare, mostre de erudiție și imaginație, luxuriante peisaje de un spectaculos exotism, dar și povești dintre cele mai înduioșătoare sau, alteori, terifiante. Această continuă pendulare între culturi și civilizații, între graiuri și mentalități și chiar între lumi posibile (dacă ne gândim că povestea lui Theodoros este scrisă de arhangheli), conferă textului dramatism și caracter epeic.

De fapt, intenția majoră vizează scriitura, tehnica filigranată a împletirii verosimilului cu ficțiunea, a stratificării limbajului poetic, în așa fel încât toate palierele limbii, chiar și cele voit arhaizante, să fie pe deplin prezente într-o imagine de epocă, pe cât de expresivă, pe atât de pătimasă și grandioasă în faptele sale de măreție sau de decădere. Din acest exces de spectaculozitate și imprevizibil al destinului crește și protagonistul cărții, un ales în felul lui nebunesc de a cuceri lumea, de a trăi cele mai inimaginabile evenimente erotice sau existențiale.

Agățându-se livresc de un episod întâlnit cu patru decenii în urmă într-o scrisoare din 1883, adresată lui Vasile Alecsandri de memorialistul Ion Ghica, autorul construiește un destin de excepție pentru copilul Tudor (Theodoros sau

Tewodros II al Etiopiei), care nu este altul decât fiul unor servitori, Gligorie și Sofiana, ai familiei Ghica. Despre această premisă a cărții, autorul mărturisește în nota finală: „Theodoros, personajul central al romanului meu, a existat în realitate.” Bazându-se pe o epistolă către regina Victoria, păstrată în arhivele britanice, memorialistul Ion Ghica face o primă supoziție, anume că „tânărul servitor dispărut din Ghergani, de la curtea tatălui său, ar fi devenit, după câteva decenii de aventuri nebuloase, Împăratul Tewodros II al Etiopiei. Această

supoziție nu are o bază istorică reală, dar deschide fascinantă perspectivă a unei istorii contrafactice, ficționale, mitice, arhetipale, tocmai potrivite să facă substanța unui roman.”

Rezultă, așadar, de la acest simplu pre-text epistolar, un basm uriaș al devenirii eroului, alimentat de numeroase lecturi din propria-i copilărie, de povești populare sau texte religioase care, amestecate, compun un parcurs biografic, povestit de îngeri la persoana a II-a îndeosebi, ca și când personajul s-ar afla la finalul vieții, iar cartea scrisă a faptelor sale îl va însoți la marea judecată. În acest fel, finalul mută accentele de pe destinul protagonistului pe Cartea vieții lui, pe importanța scriiturii și a expresivității narative, inclusiv pe receptare.

Important este nu atât ceea ce se petrece, cât felul în care ne raportăm la evenimentele exterioare și cum le rememorăm. Actul lecturii rămâne sacru, încărcat de solemnitate, precum cel al scriiturii biblice, implicând o totală responsabilitate: „Ne-am ridicat atunci în picioare, gloatele, diavolii și arhanghelii, pârâții și pârâșii, ținându-ne răsuflarea încât nici musca nu se mai auzea. Miriade de ochi, de vii și de morți, de fiare și îngeri, erau ațintiți spre degetul ce dădea filele, spre zâmbetul gurii și spre-ncruntarea sprâncenelor marelui Cetitor, căci știam acum cu toții că Judecata nu va pune în taler omul, cu păcatele și luminele sale, ci cartea, scrisă de noi, cu osârdie, vreme de jumătate de veac./ Iar dacă ea va fi primită în ceruri, va fi apoi primită și pe pământ.”

Ca o „carte a cărților” devine și această istorie a lui Theodoros, masivă și impunătoare, muzicală mai ales, căutând limba veche, rostită cu voluptate și cu încrederea în forțele ei de revitalizare a discursului literar, impregnat cu arome levantine și orientale, cu mirosurile căldurilor africane și cu gustul sărat al mării. Lectura ro-

manului de față nu poate face abstracție de acest aspect stilistic, atât de pregnant împletit cu meta-textul, cu multiplele prelucrări de motive și simboluri, cu subtilități narative și cu fantezia debordantă a poveștilor cu piraiți, haiduci, călugări, regine, crime și scene de un debordant erotism. Theodoros le poartă pe toate acestea în ființa sa, se hrănește cu substanța lor, le compune și le recompune la nesfârșit, le rescrie (epistolele adresate mamei), pentru a duce povestea mai departe, cu farmecul și nebunia cuceritorului care nu se oprește niciodată din drumul său. Întâmplările iau proporții hiperbolice, fiindcă sunt prinse în iureșul unor povești infinite care nasc alte și alte povești, într-o ambianță specifică, ofertantă prin contrastele și strania ei bogăție.

Acesta este romanul *Theodoros* la o primă impresie, iar pentru o analiză mai amănunțită avem nevoie de mai multă atenție și de puțină detașare. Însă, dincolo de tot ceea ce s-a scris deja sau se va mai scrie, romanul lui Mircea Cărtărescu va rămâne un reper pentru complexitatea narativă și stilistică.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Mircea Mihăieș, Adrian Popescu și Gellu Dorian

Florian Capcea

AVATARURILE TEXISTENȚEI ÎN POEZIA LUI MARIUS CHIVU

Construcția lirico-narativă a lui Marius Chivu – *Vântureasa de plastic* (Editura Humanitas, 2018), cu o configurație atipică, proiectată în cheie dostoevskiană, epico-dramatică, în întregime dominată de un real, se pare, de extracție autobiografică, (fapt care, presupunem, îi va pune în dificultate pe adepții ficționarului), este un edificiu labirintic tip-(anti)Babel, în care vocea auctorială al cărei ecou „venind din urmă/ trecând/ departe” (p. 34) întrupează, fragmentar, „oameni fără nume/ nume fără chipuri/ situații fără timp istorie noimă” (p. 29). Drept urmare, personajul-narator al „liro-poveștii” în care fiul își veghează mama imobilizată într-un pat de spital, suprapunându-și spiritul peste cel al autorului, îmbinând magistral actul demiurgic al producerii creației cu alteritatea ființei umane, (re)trăiește acut /obsesiv sentimentul efemerității acesteia din urmă: „Stai pe canapea/ ca un personaj abandonat dintr-o carte/ fără coperte/ sunt doar câțiva metri între noi/ dar trăim paralel/ taci și te pierzi zi după zi în ceața/ unui trup ce nu mai este/ (...)/ Când nu ești te cauți în detalii/ în lucrurile unde mâna ta avea gesturi salvatoare/ în mărunțișuri/ locuite acum de o inestimabilă tristețe// Te retragi undeva în mine/ unde ajung tot mai greu/ și niciodată/ niciodată cu ochii uscați” (p. 92-93). Prezența imanentă a morții, exaltând insistent frica de neant, (trans)figurează în discursul po(i)etic viziuni metafizice atemporale: „Carnea pe noi e firavă/ ne ofilim ca frunzele și bolile ne iau ca vântul/ toate trec/ doar frica a venit să rămână” (p. 47). Poate tocmai de aceea (prozo)poemele cuprinse în această incontestabil originală „saga”

sunt, la urma urmei, refluxul unor stări și realități care, sub impactul literarității și al imaginației livrești, recunoscutibilă ontologic, demistifică/desacralizează pur și simplu liniaritatea timpului imediat, ridicat din abisurile sinelui pentru a interfera, ludic, cu cel memorat, propulsat cu imaginile inefabile ale amintirii: „Aflăm cât de puțini și de singuri/ am fost dintotdeauna/ cum dragostea suspendată și grea/ măsoară golul căscat între noi/ și cei apropiați pe care nenorocirea noastră/ îi stânjenește/ îi face să se ascundă/ să se lepede de noi// Niciodată n-o să fim pregătiți/ pentru ce ni s-a întâmplat/ trecutul e imposibil și prezentul/ calm/ aproape postum// Acum/ aici/ aceasta/ ar putea fi sfârșitul unei familii” (p. 27), și: „Ceaiul e cald am pus și lămâie/ desfac fructe pline de suc/ scot sămburii curăț pielile i le mestec/ pot face totul din ceea ce nu o ajută/ i-aș putea spune povești ca și cum ar fi viața ei/ mi-am dorit întotdeauna/ să inventez lumea pentru un singur om,/ dar acum/ tot ce spun devine ecou/ întors împotrivă/ trebuie să-mi măsoar cu grijă vorbele/ un om care nu mai știe nimic/ e predispus la dezamăgire/ deznadejde/ abandon” (p. 52-53). Iată cum în spațiul poetic – spitalul, evaluat ca topos privilegiat al texistenței, unde „trupul tău se zbătea aruncat în lupta cu tine” (p. 22), este introdusă/antrenată scriptural o recuzită care, dincolo de alcătuirile ei ambivalente, dar deopotrivă de concrete și metaforice, pune în ramă, urmând ritmul tumultos, empatic, o rostire hiperbolizată care articulează o *ars poetica* expresivă, paradigmatică, străbătută exploziv, prin retrospectie, de anamnezele golului existențial: „Poate că/ Vântureasa de plastic pricepe/ lucruri care depășesc obișnuința/ poate că/ lumea se reflectă mai exact în jumătățile/ de măsură/ frumusețea dreptatea înțelepciunea/ se deschid numai în ceea ce a avut puterea/ să rămână înjumătățit/ și să tacă// Ce înfățișare poate avea absența/ într-un rest care este însuși/ destinul felul drumul/ omului/ cu ce ochi vom privi ceea ce lipsește/ și ce forme vor lua acum/ așteptarea asimetria ardoarea?” (p. 114); sau: „Acum că nu

mai ești cu mine/ te visez mereu și visez că vorbești/ (doar în vise mai e ca-nainte)/ ne mirăm, dar tu ne spui că ne-ai vorbit/ dintotdeauna/ n-am știut noi să te-ascultăm/ uneori vorbești ca altădată/ alteori în limbi necunoscute pe care însă le-nțeleg” (p. 116).

Fără a recurge la trucul unei epici teoretizate, abstracte, structura volumului *Vântureasa de plastic* indică, din perspectiva osmotică a narativității, o lirică sapiențială, născută din ambiguitatea lumii din interior, exteriorizată/transcrisă memorabil: „În fiecare zi rostim numele a ceea ce vedem/ prin casă/ inventăm câte o frază/ și apoi o copiem/ pe toată pagina agendei UniCredit/ în fiecare zi repetăm împreună/ câteva replici din *Secretul Mariei*/ (surprinzătoarele foloase ale unei telenovele/ în limba română)/ scriem facem conversații vocalize/ vorbă cu vorbă recăpătăm/ ce se mai poate/ din partea stângă a lumii” (p. 105).

Mecanismele ce pun în mișcare conceptualele/alchimicele/postmodernele avataruri ale scriiturii, permit explorarea fără complexe a poeziei lui Marius Chivu. Semnificativ este faptul că el, trăind, văzând și sugerând consubstanțialitatea ființei iubite (care nu este altcineva decât Limama: „Numele ei apare cel mai des/ în poezia de dragoste/ a lumii”, p.110) cu sacralitatea creației, repune lumea de afară (care „e tot mai greu de-nțeles”, p. 60), într-o ordine mitică, divină: „Încerc să-midia, i suspend gândurile/ din subită lașitate/ să rezist orelor de grație incertă în care/ dincolo de ușile batante/ un bătrân în halat reface lumea/ pentru un singur om” (p. 14), immortalizează cu aplomb, împingându-l în existența și în „lunga și ambigua istorie a cuvintelor” (p. 112), eul liric, atât al celui care vorbește, cât și al celui despre care se vorbește: „Ieri a fost luni deci ce zi e astăzi/ și ce vine după ianuarie/ Care dintre aceste animale e calul/ Cum se numește fructul din coșuleț/ (te rog, nu mânca șervețelul)/ cât de greu e să faci un 4 și căciulița la Î/ Uite ce forme frumoase are 8-ul: seamănă cu Shakira/ Nu, felia asta nu e pâinea lui Dumnezeu/ Nu-mi mai spune matale/ Haide, repetă după mine:/ Bună dimineața/ mă cheamă Lidia tu ești fiul meu Marius // (...)/ Ne mângâiem din lumi paralele/ deocamdată ne aparținem/ doar în fișa unui dosar dintr-un teanc/ înălțat până la tavan” (p. 56-57).

Așadar, poezia lui Marius Chivu, sportită în simboluri, reifică ineluctabil ființele ale căror

chipuri, asociate cu amintiri fluide, recuperate dintr-un timp istoric, reflectându-se în oglinda memoriei, prind suflet: „Un zmeu atârând într-o parte/ ochelari rămași într-o toartă/ felie de gutuie uscată/ un singur picior o singură mână un singur ochi/ jumătate de gură/ vorbind în gând/ unui rest de memorie,/ vântureasa tăiată în două/ se mișcă într-o parte a lumii/ cu trupul întors înspre/ cealaltă// Cine este cea care-a mai rămas/ acum când încerc să mi-o amintesc/ privind-o îndelung/ când o aștept ca-ntr-un film mut să-și facă loc/ în viață cu jumătate de trup/ cu amintiri numărate pe degetele mâinii/ stângi// Părul a crescut peste cicatricea adâncă/ precum buruienile peste ruinele dezastrului/ cine este cea care/ a rămas/ acum când portretul ei abia mișcător/ pare mai mult o natură moartă/ respirând” (p. 98); sau: „Își descoperă trecutul în albumul/ cu fotografii/ se miră/ întreabă din priviri/ e suspicioasă însă/ rareori e contrariată de cum a rămas:/ Un tablou al cărui peisaj e parțial franjurat/ de întâlnirea dintre un bisturiu/ și o portocală/ pe masa mașinii de cusut Ileana// Își învață trecutul privind fotografiile/ pe care i le povestesc/ ca și cum ar încerca/ să-și regăsească chipul/ privind în oglinda/ pisată de sub tălpile/ alcuiva” (p. 111).

Mitopoemele lui Marius Chivu, iconoclaste, ciclice, străbătute sincretic de laitmotivele canonice ale prozodiei: viața și moartea, cu multiplele lor fațete, sunt, se înțelege, unitare, viguroase, îmbinând și transsubstanțializând consecvent și flexibil stări ale ființei auctoriale, profund marcată de conștiința tragicului. Într-o astfel de ipostază, în planul real al personajelor liricizate în regimul narației homodiegetice, lumea, împovărată de regrete, patimi și extaze, este trăită psihanalitic sub semnul escatologic, halucinant al iluziei ancestrale și, nu în ultimul rând, al inițierii într-un timp pierdut care însă poate fi recuperabil. Această manifestare echivalează desigur cu un catharsis în măsură să legitimizeze gravitatea și complexitatea rostirii paradigmatică, cu alte cuvinte refuzul ideii că moartea sublimează sensul vieții: „Două anotimpuri au trecut de când întârziem în infern/ ai plecat în ziua când a venit iarna/ a nins chiar în acea noapte/ și zăpada s-a topit a nins din nou și zăpada/ s-a topit de alte câteva ori// (...) Două anotimpuri au trecut/ de când tot ocolim viața/ dar privirea și gura ta sunt acum unde trebuie/ îți amintești cine suntem/ și uneori chiar zâmbești”

(p. 90-91); sau: „De câteva zile am rămas singur/ iar azi i-am vorbit la telefon/ deși aceasta e un fel/ de a spune// Am vorbit respirației ei/ care se tot pregătea să scâncească/ i-am spus ce-am mai făcut/ cu cine m-am întâlnit/ ce-am mai gătit/ ce lucruri noi am mai scris/ în *Dilema veche*// La un moment dat am și întrebat-o ceva/ așa/ ca să facem conversație/ să pară totul/ cât mai normal// Ce cuvinte nu sunt prea grele/ pentru a fi rostite?” (p. 113).

În consecință, pentru reconstrucția ontologică a unui univers de extracție biografică, poetul activează, în spirit și construcție, decis să iasă din golul provocat de drama alterității, un vizibil mecanism de explorare antropocentrică a realității destinată încastrării existenței în textul în care, îndubitabil, sunt topite rostul și substanța versificației, începând cu substratul imaginărilor și terminând cu cel al ficțiunii. Predilecția sa pentru punerea în scenă a „spectacolui” paradiziac induce impresia – și nimic nu este fals în această constatare –, circumstanțierii ființei în scriitură: „La 11:20 în salon se dă drumul la televizor/ un oraș întreg se află între noi/ dar eu privesc direct în ochii ei/ îi vorbesc despre cărți și scriitori/ scriitori de care n-a auzit/ cărți pe care nu le va deschide niciodată/ dar carnea oricum e tristă/ iar cărțile merită să rămână și/ necitite” (p. 59). Viziunile expresionist-suprarealiste asupra genezei poeziei dezvoltă inventiv, cu reluări și reveniri, cu urcușuri și coborâșuri, cu tăceri și cuvinte țipate, un limbaj fără sofistificări, dar cu un surplus de subtilități spectaculoase, străbătut continuu de tensiuni existențiale, alchimice. Gestică poeziei, produsă în acest registru, e condesată într-o retorică care iradiază sugestia valorificării tangibile a unor imagini poeticești aparent hollywoodiene, generate de re-amintire. Călătoria ființei înspre subteranele unui sine deghizat, „cu frica în riduri” (p. 58) interferează, dacă vreți, până la dedublare, cu un monolog în care cu ușurință descifrăm „sensul lumii” (George Călinescu): „Toate acestea –/ Deznădejdea mila speranța/ duioșia dragostea fricile/ amintirile mele împletite coroață/ pentru fiecare zi în care/ am ignorant certitudinea că/ în echilibrul precar al lumii/ unul dintre noi/ oricum va muri/ înaintea/ celui alt” (p. 42). Într-un regim al firescului, extensiile realului infuzat simultan de haosul afectiv și de conștiința convingerilor estetice se stratifică, prin căderea în act, peste magia creației în care, inevitabil, voci-

le personajelor din intertexte le caută pe cele din poezie. Consecința fluxului și refluxului memoriei (des)figurate de opulența de ireal devenit o prelungire relativă a realității naratoriale, este reproducerea, fără somație, a particularităților și dimensiunilor unei lumi-puzzle împinsă „în fața oglinzii”: „Ieri-seară eram în fața scenei/ cu Elena Cristina Andrei Sonia Flavia/ un stadion de «oameni vătămați/ aduși laolaltă de subtilități obscure»”/ dansam urlam uitasem/ cu mâinile în aer dansam/ și te simțeam de departe/ simțeam/ cum mă duci și mă treci/ prin uitare (p.78). Din perspectivă osmotică/epistemică/paroxistică Marius Chivu este un original, un inconfundabil constructor de labirinturi existențiale în care trăitul timp-monstru este substituit timpului celest, cel din urmă fiind înțeles în tradiție transcendentă. Iată de ce putem susține că „poetica existenței” (Mircea Cărtărescu) nu poate fi altceva, pentru Marius Chivu, decât un pretext inspirat de a mitologiza, eliberat de convenții și tipare demodate, metamorfismul eternității, prin aceasta reușind să pună în relief, iconic, „inițiativa cuvintelor” (Stéphane Mallarmé): „Nimic mai greu decât singurătatea de sânge/ când cea din carnea ta nu a rămas decât/ un trup mut pe care îl plimbi/ de colo-colo prin casă/ îl ridici din pat îl urci pe canapea/ îl așezi pe un scaun în colțul camerei în care/ îți faci de lucru/ un trup pe care din când în când/ îl îndrepti spre lumină/ îl tragi la umbră/ îl ștergi/ îi pui apă/ ca unei flori fragile dintr-un ghiveci/ crăpat” (p. 115).

Alternarea planurilor (într-o ordine aleatorie, ludică a facerii poemului): prezent-trecut, trăit-văz, confesiune-(re)memorare, echivalează cu un catharsis revelatoriu. De asemenea, relitatea (i)mediată a personajelor lirice coincide, până la (de)materializare, cu cea a autorului. Trăvialul tematic asumat de acesta și transferat eroului liric, întruchipează fără echivoc temeiurile lumii celeilalte care poate fi înțeleasă numai sustrăgând-o lumii reale, a cărei prezență, în *Vântureasa de plastic*, hotărât lucru, este immanentă. Poetul reface, în *Vântureasa de plastic*, atât propriul destin cât și al celorlalți, pe cei care îi extrage din efemeritatea și abisul clipei, întorcând roata istoriei, luându-și libertatea de a imortaliza în discurs „arătărilor” și biografiile lor real-ficționale, în care consistența ideatică a dorinței de a reflecta condiția poetului, pe temeiul analogiei dintre timp și creație, devine, în accepțiune barthesiană, o prelungire esențială și

inerentă a textului „prin care se intră în sufletul meu” (p. 30): „Sorin a murit/ tatăl lui Cătălin a murit/ tatăl Florinei moare/ în timp ce ea tocmai deschide ochii/ se ridică/ privește în jur/ gângăvește/ face primele gesturi ale revenirii// Cât îi iubesc acum/ (deși nu le-am dorit-o în acest fel)/ le-aș scrie/ le-aș vorbi/ despre nebănuitele foloase ale nenorocirii/ ne-am împărți frica/ suferințele noastre s-ar alina un ape alta,/ dar nefericiți suntem/ și ne folositori unii altora/ cu stupoare suportăm/ flirtul fiecăruia cu sfârșitul// Poemele sunt rugăciunile unui dezastru/ pentru care n-ai nici un merit:/ beneficiul vinovat al suferinței” (p. 54).

Florentin Popescu

VIATA, AȘA CUM ESTE

Nu tocmai total necunoscut cititorilor de literatură, George Ioan Canache, care a publicat până acum mai multe cărți de poezie și de proză – în ordine cronologică: *La hotarul dintre eu și cuvânt* (poezii, 2005); *Pelerin spre cuvânt* (poezii, 2007); *Fulg de nea* (proză scurtă, 2007), *Cioplitor în cuvânt* (poezii, 2017), *Marea mută* (roman, 2020), *Vocea* (roman, 2020), *Șahmat* (2022) – ni se înfățișează ca un autor care promite frumoase împliniri. Iar dacă ar fi să ne exprimăm o părere, am zice că are mai multe resurse în domeniul narativ decât în cel liric. Și asta datorită faptului că se dovedește a fi un interesant descoperitor de teme și subiecte luate din realitatea imediată și care, prin transfigurare, devin scrieri literare de un mai larg interes.

Se știe dintotdeauna (și nu sunt puțini scriitorii care au spus-o!) că într-un fel sau altul

biograficul își face loc și în textele de literatură date la iveală de autori.

Dl. George Ioan Canache, despre care am mai scris și altădată, vine în literatură din zona de deal-munte a județului Dâmbovița, o regiune care a dat de-a lungul vremii, de la Ienăchiță Văcărescu și Cârlova (dacă nu cumva și de mai înainte) scriitori care au avut ceva de spus în creațiile lor și au rămas în istoria literaturii prin opere nu de puține ori de referință.

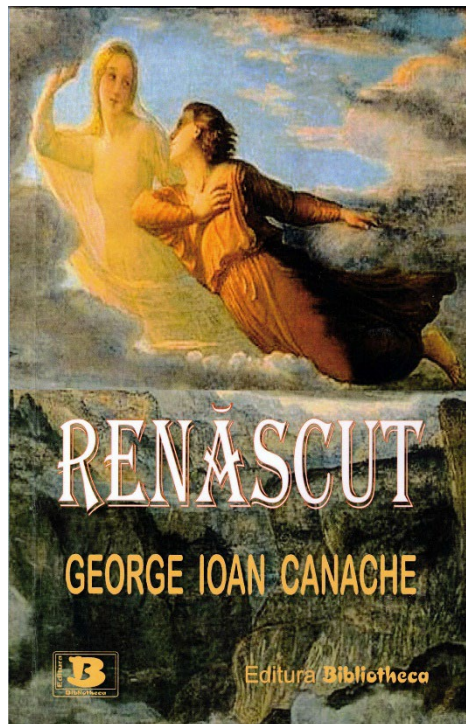
Ca un pandant la un trecut literar atât de bogat, astăzi în Dâmbovița se desfășoară o frumoasă mișcare literară, susținută de autori grupați în jurul revistei „Litere” și al Editurii Bibliotheca.

Toată această mică introducere mi s-a părut necesară cu atât mai mult cu cât dl. George Ioan Canache este unul dintre cei mai vechi componenți ai grupării respective, în contextul căruia s-a afirmat și desfășoară în continuare o activitate remarcabilă.

Volumul „Renăscut” (Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2023) este un roman pe care l-am numi atemporal, întrucât acțiunea lui nu este localizată geografic și nici fixată cronologic într-un anume timp.

Avem a face, în fapt, cu o falie de destin: perioada în care după o detenție cauzată de o eroare judiciară, personajul principal (numit aci Marin, poate și pentru a sugera un anume anonim al insului, oricând posibil să fie substituit de altul) caută un nou drum în viață, o cale de a fugi de singurătate și de oprobiul colectivității.

Fire pragmatică, personajul respectiv caută să-și afle un nou rost, să-și câștige existența printr-o muncă cinstită. Astfel, el ajunge la o stână unde era nevoie de ciobani. Asaltat de nevasta baciului, nu rezistă tentației și are cu ea o relație sexuală la care nu se aștepta. Mai apoi el părăsește locul și viața îl aruncă în mrejele unei prostituate, deținătoare a unor relații dubioase cu inși răzbunători, indivizi care sunt gata-gata să-i însceneze personajului nostru o crimă înfăptuită chiar de ei.

Necazurile par a se ține lanț de acest Marin. Totuși, în finalul romanului el are surpriza și totodată marea bucurie de a întâlni o fetiță – nimeni alta decât „rodul” legăturii lui întâmplătoare cu ciobănița.

Întâlnirea cu pricina oferă o nouă perspectivă de viață personajului, autorul lăsând să se înțeleagă o adevărată „renaștere” a acestuia – de unde și titlul cărții.

Tema insului nedreptățit de lume și de instituții nu e nouă. S-au mai scris romane cu acest subiect și la noi și aiurea. Probabil că după lectura lui primul gând al cititorului este cel al unei comparații cu „Mizerabili” lui Victor Hugo (ca să luăm un singur exemplu și păstrând, firește, proporțiile) sau cu alte romane sau nuvele, așa încât se pune întrebarea în ce măsură volumul de acum mai poate (și cât mai poate) interesa cititorul de azi. Apoi, în ce măsură autorul mai poate fi original, măcar în scriitură.

Dând un răspuns afirmativ unor astfel de posibile întrebări, vom spune că la romancierul

de acum nouă este abordarea subiectului, cu o naturalețe și cu un firesc ce te impresionează încă de la primele pagini.

George Ioan Canache scrie așa cum simte d-sa realitatea, fără artificii ori găselnițe mai mult sau mai puțin literare.

Viața, pare a sugera autorul, vine spre noi cu surprize și evenimente de tot felul, pe cât de neașteptate tot pe atât de incitante pentru un romancier. Totul e să știm s-o privim de aproape.

La fel și personajele: ele se pot afla în tot locul, totul e să ne apropiem de ele, să le descifram gândul și să le cunoaștem sufletul.

Mesajul optimist al cărții de față lasă să se întrevadă, printre multe altele, că până la urmă viața trebuie trăită așa cum ne-a fost dată, cu bune și cu rele.

Altfel spus, să acceptăm că după rău poate urma binele, potrivit unei logici elementare, care a guvernat dintotdeauna lumea.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Marius Chelaru, Paul Gorban, Nicolae Panaite și George Vulturescu

Gheorghe Truță

DE VEGHE LA ARMONII

Atentă la armoniile din sufletele altora, și prin natura profesiei ce o exercită de ani buni la Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale din cetatea Râmnicului, Mihaela Diaconu era gata să uite de armoniile din propriul suflet "frumos și așa de trist și singur, încât parcă-i aud lacrimile căzându-i în inima ei atât de tulburată de spaime, angoase, iubiri trădate, suspin..." cum observă și George Voica în prefața volumului "Exerciții lirice". Așadar... trudind cultural în folosul aproapelui, purtând deasupra capului ca un oblamnic oltenesc, cusut cu fir brâncovenesc de la Arnota, Bistrița, Horezu și toată pletora de aur vechi a acelui teritoriu unic de spiritualitate românească, așa cum e ținutul vâlcean, poeta adevărată care este neîndoios Mihaela Diaconu și-a dedicat ani buni îngrijirii de grădini tinere, veghind antologii, conducând timp de, până azi, unsprezece ediții căruța cu coviltir, nu întotdeauna prin crânguri!... a Festivalului Național de Dramaturgie "Bogdan Amaru" și în alte întreprinderi culturale.

De data asta, ca "un bărbat adevărat, care, deși rănit grav, își strigă și-și cere iubirea de ieri și de azi, cea dintotdeauna, ca un blând și bun samaritean, seara-n amurg..." cum observa același exeget, coborând de pe capra de vizitiu cultural al armoniilor altora, Mihaela Diaconu își arată chipul de poet adevărat în trei volume, rânduite frumos, anual, începând cu 2020.

Primul volum, intitulat timid "Exerciții lirice" (Editura Aius, Craiova, 2020) și nu întâmplător subtitrat "cochetând cu Verlaine și Rimbaud", poeta pășește în templul sacru al poeziei cu un soi de sfială ritualică, atentă la scrăș-

nirile și foșnetul propriului corp: "Desculț gâdesc mai bine/sentimentul este mai pur/Exprimat în linii, forme și mut/Naște prescurtarea unui deznodământ." (Desculț.) tresărind la fiecare zgomot, chiar când "Bat pleoape contorsionate/se-mprăstie inundații/De lacrimi însoțite/Se scufundă pirații/ Și-l strigă pe Dumnezeu" (Bat pleoape.) într-un peisaj fantasmagoric: "Noaptea se îngroașe/ Din adâncuri se înalță/Profiluri/De călăreți/De cai/Cu aripi fâlfâinde/Valuri fantastice." (Ploi în noapte.), e gata să-și scape din mâini hăturile, tresărind de fiecare dată când: "Cineva-mi bate în geam/Pe când vise împleteam/Scurtez drumul/Trăsura rămâne goală/Fără vizitiu" (Excepție.) vis halucinant din care poeta iese murmurând: "De vrei, tu, Doamne, să ne ierți/Salvează-ne din a valului aripă/și nu uita în lacrimi să ne cerți/c-am poposit în ceasul morții oglindă" (Capcana timpului.), salvându-și sufletul îmbrobodit cu mantia iubirii prin Credință: "Ce dulci ar fi cuvintele în mine/de mi-ar fi dată forța rugii treze/nu poate nimeni să mi-o lumineze." (Credință.) Iubirea ca dat și obligație divină e limanul la care, vrând-nevrând, mereu ajungem, mantia grea dar și salvatoare ce-o purtăm

pe umeri ca o dulce povară: "Odată cu ursita/ce moartea ia în răs/norocul nu-mi dă-ntreagă pace iară." (Povara.)

După cuvenitele exerciții lirice, cu sfioase reverențe în fața măștrilor Verlaine și Rimbaud, poeta rămâne singură în marginea suplicului existențial pe care singură și l-a proiectat: Iubirea. Iubirea e pentru Mihaela Diaconu nu doar teritoriul sufletesc "ce i s-a dat" din ordin divin, ci în primul rând un exercițiu de karmă poetică: "Poezia mea nu e decât /o altă tăcere a cuvântului/cuvântul meu nu e decât/o altă tăcere a respirației/respirația mea nu e decât/o altă tăcere a singurătății/în care poezia și cuvântul/se regăsesc sub forma ta/dar știu că în final/karma va fi doar o umbră/pentru lăncezeala și atingerile noastre". Întreg volumul următor: "ECHILIBRU Ametistul iubirii" (Ed. Aius, Craiova, 2021) e o lamentație poetică de înaltă ținută, între datoria

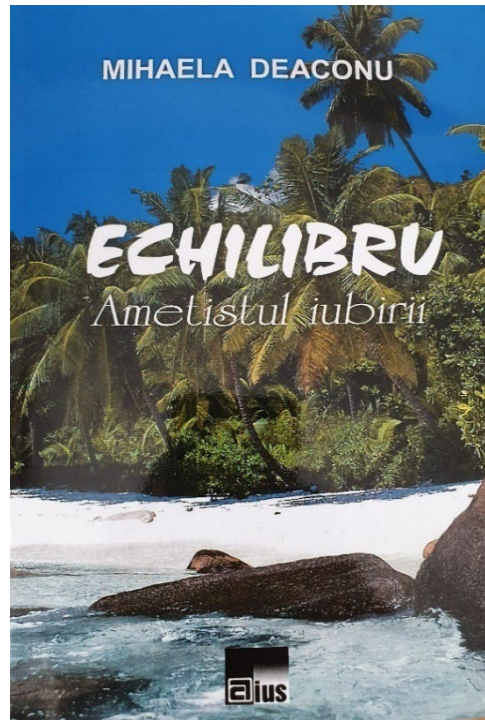
de a iubi, singurătatea în doi și, în cele din urmă, iubirea ca oglindă a iubirii. Incapacitatea de a găsi în luciul oglinzii pe celălalt locatar al lui "doi" sub o ipostază acceptabilă, nici în joc: "Tu-mi spui că-ți place să joci șotron/când nici măcar nu știi/să stai cu un picior /în timp și cu altul în aer" (Semnele noastre.), nici în obiectele din jur: "Când mi-e dor de tine/deschid șifonierul/și pipăi cămașa pe care/ai imprimat o tăcere veștedă" (Jurnal de noapte.), căci deși poeta e atât de bogată în iluzii: "Am în față/un ieri construit doar pentru mine/am câte două capete rotunde /dilate în maro/care mimează reverențios tăcerea/am valul și marea involburată/de cuvinte care se pierd în fire de mătase/am o grădină cu iarbă cosită/atinsă cu pași firavi de porumbei/am doi vișini dulcegi de poezie/ am leagăn care nu se mai/ sprijină pe tâmpile mele/am comori de idei în transpirația/ gândurilor" (A.M.) Lipsa liantului iubirii, care să sudeze benefic-sufletesc aceste cărămizi ale existen-

tului, face ca, în cele din urmă, poeta să exclame cu tristețe: "A.M. și toate astea în fața mea/Mulțumesc că sunt." (A.M.) Atâta timp "cât dau copy-paste fotografiilor cu tine/să-mi aerisesc camera inimii/din când în când respirația ta/de care am nevoie tot timpul" senzația perpetuă că "suntem prea bătrâni pentru creioane colorate/sau prea tineri pentru condoleanțe/de ziua MEA noi-ul din mine/va da faliment" (Eu nu cred în culori.) aduce mereu în sufletul poetei spectrul singurătății. O singurătate în același timp apoasă și firoasă plutește prin sufletul poetei și prin paginile acestui volum, uneori de înțeles, pe motiv că suntem "prea bătrâni pentru creioane colorate/prea tineri pentru trecut" (Eu nu cred în culori.), chiar cu reflexul descătușării din lanțul cu două zale al iubirii "pot să fiu a treia mână care își dă drumul/sau a treia direcție care s-o apuci doar în zilele/de sărbătoare" (Pot fi.), când drumul spre sufletul celuilalt a ajuns a fi doar o scrutare prin "gaura cheii prin care nu văd/altceva decât rămas bun/un adio îmbâcsit în

hainele tale/e poate/ultimul vizitiu care-și cere/dreptul de jumătate." (Dezmembrări.) Un modul al singurătății e și excelentul poem: "Alecsianean", un ecou al alfabetului singurătății de la a la z, încheiat cu un "P.S. : Se poartă alecsianismul/eu nu m-am vindecat încă". Echilibrul invocat și în titlul volumului e căutat în toate ungherele sufletului, dar nu e găsit nicăieri, așa că, în ultimul poem al volumului poeta se resemnează

murmurând: "Pe geam scoți timid mâna/să cauți o zodie cu sfârșit neted/să te așezi pe ea și să spui/așa sunt eu/(pentru că vântul usucă/buzele celor ce zboară prea sus)" (Să faci cunoștință cu tine.)

După periplul poetic la poale de Verlaine și Rimbaud din "Exerciții lirice", cu sufletul bine scărmanat, fără a-și găsi echilibrul asiduu căutat și în al doilea volum, dar cu vocea poetică mai viguroasă și bine timbrată, ieșind din furcile caudine ale Iubirii, Mihaela Deaconu se întoarce peste timp și valul înalt al propriului suflet în ograda bunicii. Volumul "CÂNTECE DE STEA din

arhiva bunicii" (Ed. Patrimoniul, Rm. Vâlcea, 2022) e o pâlpâire târzie a sufletului genuin, o întoarcere a copilei ce-a fost într-un tărâm mirific, mereu visat, teritoriu poetic pur, nedisimulat, dar și necontrolat de revărsările abrupte ale vieții de "om întreg", acolo unde poeta își ascunde mereu respirația. În cazul Mihaelei Deaconu e evidentă triangularea de suflet între exercițiul vieții de zi cu zi, amintirea de nerefuzat a oglinzii din oglinda din tinda copilăriei, a treia verigă, așa cum spuneam, fiind iubirea, planta răioasă și plină de țepi care estompează și pustiește plantele mai firave ale celorlalte două.

Încă din primele pagini ale volumului îți dai seama că "steaua" din titlu nu e planeta la care ne hlizim cu toții în nopțile de vară, ci e vorba de ritualul străvechi înnobilit de flăcări și fetele de pe plai românesc în zi de sărbătoare. O sărbătoare a sufletului, un prilej de reverie, o pauză pe care poeta și-o ia din tumultul mult prea spinos al Iubirii.

La prima vedere, volumul Mihaelei Deaconu pare o culegere de cânturi circumscrise unui ritual bine-cunoscut, poeta fiind doar un scrib generos, însă nu e deloc așa: așa+zisa "consemnare" a unor ziceri și obiceiuri e mai degrabă un prilej de asumare voluntară și de bun simț a unor trăiri ancestrale, un semn că sufletul poetei e bine ancorat în sufletul Neamului, așa încât, vocea poetei interferează deseori și puternic în substanța colindelor, în vocile personajelor din sonata chistică. Așadar, Soldatul, Irod, Gașpar, regii, magii și irozii vorbesc nu doar cu vocea lor, dar și sub blânda supraveghere poetică a autoarei. Să nu-mi spună nimeni că versuri precum: "Ce poate să schimbe omul/să se schimbe de la Domnul!/Cu preț de răscumpărare/sufletul de la pierzare." sau imponderabila numărătoare de la 1 la 10 pe teme chistic-lumești, cu trimiteri precise la ludic și extraludic din Cântul 21 sunt rostiri autentice ale colindătorului "naiv și sobru om de munci"

cum spunea Baudelaire, și nu intruziuni inspirate ale poetei Mihaela Deaconu. La o lectură atent-discriminatorie, e evident faptul că prezentul și aparentul strămoșesc "Cântec de stea" nu e doar o culegere inspirată de colinde și credințe din popor, ci mai degrabă o dramatizare poetică personală a unui ritual ce conține în esența lui nestemate lirice, pe care Mihaela Diaconu le exploatează poetic în mod exemplar. Dealtfel, textul e împărțit riguros-dramaturgic în părți și scene, partea întâi, "Vifleim, colinde și irozii" cu fix douăzeci și una de cântări, o Prorocie și o "cântare de pahar". Partea a doua, "Cântece de Vifleim" debutează exact ca o piesă de teatru în versuri, cu indicarea personajelor și a identității lor esențiale, de la "Irod, Regele iudeilor și Vice Împărat", "Baltazar, Gașpar, Melhior și Îngerul-regi de la orizont", la "Călugărul, talmăcitorul lui Irod" până la "Soldatul I și II". E prezentă și o indicație de regie în "Modul de așezare a personajelor" adică... "Mai întâi se pune Irod în fruntea casei pe un scaun, după aceea se pune

soldatul II în partea stângă a lui Irod, ca pază." Aflăm, de asemenea că, desigur: "Cei trei regi stau față cu Irod, îngerul stă deoparte față cu călugărul, ciobanul se pune jos lângă ușă. După aceea încep cu cântarea *Mărire întru cele înalte*." După care, personajele deja numite și riguros așezate în scenă își rostesc replicile, câteva bănuite a fi autentice-strămoșești, dar o altă bună

parte intuim a le fi "puse în gură" de poeta noastră. Demersul regizoral-poetic continua cu intruziunile lirice ale poetei și regizoarei Mihaela Deaconu... "Irod (regii pășesc înaintea împăratului):" sau același "Irod (mânios către Melhior):"... totul încheindu-se profund teatral cu un semi-decalog al personajelor, intitulat "Întrebarea lui Irod și răspunsul Magilor"... gen: "Irod: Cine sunteți voi și de unde veniți?" MELHIOR: Eu sunt craiul Melhior de la Răsărit și merg...". Ca să accentueze latura de autentic în defavoarea discursului personal-poetic,

volumul se încheie cu fotografii din arhiva bunicii și cu o "poveste de viață" menită să discrimineze și mai mult sufletul omului Mihaela Diaconu, de sufletul poetei. Însă... vocea poetei inconfundabile care este Mihaela Diaconu răzbate mereu, cu o forță uneori autentic-bărbătească, deasupra cotidianului omenesc, trecut, prezent și viitor, copleșită de rugul iubirii de dincolo de ritual, datorie sau virtute.

Întreaga poezie a Mihaelei Deaconu e un imn eterogen al Iubirii veșnice și sfâșietoare, iubirea ca o vrajă etern-asumată, dar și ca pe o acceptare tacită a alterității. Poetul din omul Mihaela Deaconu e mereu de veghe asupra Lumii și a ei înseși, paznic la armoniile din sine, dar și ale celor din jur, la depozitele ascunse de iubire nedisimulată ascunse în gestul mărunț, cotidian. Tot acest demers divin-lumesc e mereu tratat în regim liric, pentru simplul motiv că Mihaela Deaconu nu-și poate despărți definitiv sufletul clocotitor de vocea inconfundabilă de poet adevărat.

Lucian Grădăraș

**PREOT IONEL RUSU
– ÎNTOARCE-TE!**

Anul 2021 a fost considerat anul omagial al diasporei. Acestei provocări preotul poet Ionel Rusu i-a răspuns cu un vast poem intitulat *Întoarce-te!* (Edit. PRINTECH, București, 2022), adresat emigranților din țara noastră, chemându-i să revină acasă.

Cartea este dominată de un înalt patriotism cum rar se întâlnește astăzi în poezia română contemporană.

Deși poemul are accente de lamento, poetul este cuprins de optimism, descriind ce i-ar putea determina pe înstrăinați să se întorcă acasă: „Să te întorci acasă, // Până nu-i prea târziu, / Ispitele te sapă. / Ești invitat la masă, / În satul tău pustiu.”

Oricând s-ar întoarce acasă, ei ar fi bine primiți: „Să te întorci în orice zi, / Fie în miez de noapte, / Să simți aloea cum se scaldă / În marea cea de șoapte. / Întoarce-te în seri, / După apus de soare, / Să dai bineți fierbinți / La sfinții din icoane. / Întoarce-te în zori, / În cântec de luceferi / Pășind pe albi zvelte / Spre ai tăi prieteni.”

Preotul poet Ionel Rusu îi cheamă acasă imperativ pe cei plecați la muncă în străinătate pentru a-și reîntregii familiile destrămate: „- Hai, vino iar acasă, Ioane, / Cu dragoste și cu durere, / Pământul românesc ți-o cere, / Ar fi o sfântă mângâiere / pentru toți. // Să te întorci definitiv în băătăură, / Să te întorci de unde ai dezertat, / Și ai părinți de-nmormântat. / - Ioane, ai femeie de-ajutat / Și mulți copii de alintat. / - Vasile, ai femeie de iubit / Și scumpe-odrasle de-ngrijit. // Tu, Gheorghe, ai grădina de plivit / Și buruieni cât gardul de prășit. // Veniți, Ion, Vasile, Gheorghe

și Maria, / Că pâinea are gust și-n România / Alături de părinți și frați.”

Întoarcerea înstrăinaților vizează refacearea armonioasă a satului românesc tradițional: „Să te întorci la cumpăna de la fântână / Ce îți ura întruna: „noapte bună”, / Întoarce-te la horele din sat / Ce se jucau în duminici pe înserat / Când luna se găta pentru trezit din car. // Să te întorci la ulița copilărească, / Întoarce-te la zarzărul cel ce-a zănit, / la maica ce-ți pune faina la dospit, / Când soarele se pregătea de asfințit, / Întoarce-te la casa părintească / Că-i gata – gata să se prăbușească.”

Întoarcerea fiilor și fiicelor din străinătate ar constitui cea mai mare bucurie pentru părinții rămași în sat: „Ioane, să te întorci la mama / ce udă cu sudori năframa / Să te întorci la tac'tu, / Ieri era ca stejarul, / Să-l vezi? S-a ofilit, sărmanul! / De dor și-nsingurare.”

Troita și mormintele așteaptă cumiți să fie vizitate dar școala rămâne închisă nemaifiind copii în sat care s-o frecventeze. Doar clopotul bisericii invită creștinii bătrâni la slujbă: „Oh! Să te întorci la clopotul din sat / N-amuțit! N-a ruginit ca frunza-n vii de toamnă, / E viu și vrea să vă trezească / La viața dulce în Hristos, / În variantă românească.”

Pe Gheorghe îl așteaptă merii îmbătrâniți, nucii fericiți și gutuii oropsiți – ai livezii. Dar cel mai mult îl așteaptă părinții care se roagă pentru ca să-l vadă acasă: „- Gheorghe, să te întorci la liliac, / La felinar cu prepeleac, / Spre lacrimile din părinți / Că n-ai știut de ei că-s copti, / De atâta răbdare și așteptat. / Ei nu s-u lepădat de sfinți, / Ba, te-au purtat în rugăciuni / Ca bravi creștini și buni români. / Întoarce-te la bolta de pe casă / S-o pipăi, nu mai e de mătăasă. / Pe cale nici mire, nici mireasă / Nu mai vin. / Ia-o din loc cu Sfânta Cruce, însemnat / Spre obârșii.”

Pe Ioan îl așteaptă vișinii, teii, mușcata din fereastră și stupii care îi oferă mierea dulce ca să-l facă să uite suferințele trăite printre străini: „- Ioane, să te întorci la zumzet de stupine/

Să-nveți să faci și ceai din măracine,/ Să-l primenești cu miere,/ Să uiți de fierea din străini.../ Întoarce-te la cartea cu povești/ Pentru-ai tăi fii,/ Să stai la șezătoare, pe răcoare,/ Cu-ai tăi răzeși/ Și cu picioare goale pe maidan.”

În numele generic de Vasile sunt incluși toți românii așteptați acasă:

„- Vasile, să te întorci la sfântul cuib de rândunele,/ Să-ți amintești cum râde vântul prin nuiele,/ Întoarce-te din nou la frații din Banat,/ La cei pe care i-ai nășit, i-ai botezat,/ La moșii din Ardeal,/ Să te întorci pribeag./ Câți au rămas în viață?/ Câți au plecat spre astre?/ Să te întorci în tine însuși prin Scriptură,/ O, prea minunată a Domnului făptură!...”

Maria este solicitată de troițele sfinte, pământul care trebuie lucrat și de copii: „- Mărie, să te întorci la vechile troiți/ Ce te-nsoțeau candid cu dalbe cruci,/ Întoarce-te și stai pe loc,/ Pământul să-ți răsără busuioc./ Întoarce-te să treci prin suferinți,/ Pelinul să se schimbe-n rosmarin./ Întoarce-te la părul de la poartă,/ S-a mai schimbat la față,/ Și te-așteaptă./ Întoarce-te, rămâi acasă!/ Copiii îți mai dau povață,/ Grădina-i plină de verdeață.../ De când te joci ca un copil cu o tabletă,/ oare mai știi să mergi pe bicicletă?/ Dar jocurile de-altădată pr să-nvie,/ Pentru copii fără copilărie,/ De-ai fi acasă, tu, Mărie,/ Lângă ei.”

Costică este invitat să-și primenească sufletul citind cărțile marilor acriitori români: „- Costică, întoarce-te să pomenești în leagăn/ Nemuritori poeți și scriitori de seamă./ Întoarce-te curând la cucul cântător din crâng/ Ce-și prinde penele zburând,/ În luminișul de argint.../ Întoarce-te degrab’ la grâu/ Și vezi-l cum se coace-n gând/ Odat’ cu tine,/ Întoarce-te! Fii vesel!/ Ce mai stai?/ Din-nalt îți fac cu ochiul cireșele de mai...”

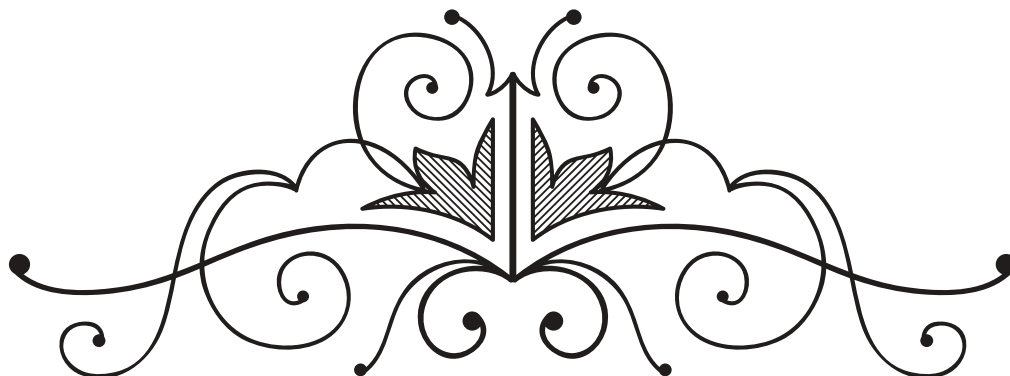
Obiceiurile de înmormântare trebuie și ele respectate: „Întoarce-te la vechile prosoape/ Ce le-a gătit mama de moarte,/ Întoarce-te la

șura de la stână/ Când tata respira a voie bună,/ Să te întorci la candeli rugătoare/ La cătina vindecătoare,/ La liniștea de prin ponoare/ Care mai sforăie...”

Finalul este apotoric. Este invocat spațiul mioritic (teoretizat de Lucian Blaga), care determină ritmul cântecelor și dansurilor noastre populare. Este imperios necesară repopularea satelor tradiționale cu obiceiurile lor frumoase. Temelia vieții autentice o constituie credința creștin - ortodoxă străbună: „Întoarce-te la deal, pe coastă,/ Ca să-ți miroas-a rostopască,/ Întarce-te din vale-n deal,/ La doinele de dor, la jar/ La vinul de la Murfatlar./ Întoarce-te de la oraș/ Să fii în satul tău fruntaș./ Întoarce-te spre laurii din vii/ Acolo se adună genunea-n păpădii,/ Întoarce-te deschis în Bucovina/ Să-ți înnoiești iar rădăcina,/ Întoarce-te în vechia ta Moldovă/ Să calci pe boabele de rouă,/ Să-nngenunchezi în mănăstiri, Amarul vieții să-ți alini,/ Să te întorci și în Ardeal/ Ca Sfântul Gheorghe biruitor pe cal./ Întoarce-te la Sfânta Liturghie-n sat,/ La Denii când rugai pe-nserat/ Pe al tău Hristos însângerat./ Întoarce-te de Paști și de Crăciun,/ Să-ți amintești când erai bun/ Și iertător de neprieteni/ Să te întorci la Dunăre/ Că apa este limpede./ Întoarce-te cu gândulcel curat/ La semănat, la secerat.../ Întoarce-te pentru prescură/ A treia zi după Scriptură./ Întoarce-te cu gândul sfânt/ Și fă din fiecare zi Crăciun,/ Întoarce-te la ouă roșii, cozonaci/ Și fă din fiecare zi un Paști,/ Întoarce-te la casa cu vitralii/ Și fă din fiecare zi Rusalii, Amin!”

Vastul poem *Întoarce-te!* este conceput simfonic de către preotul poet Ionel Rusu. Tema este chemarea imperativă a românilor plecați la muncă în străinătate să se întoarcă acasă și să contribuie la revigorarea satelor noastre cu obiceiuri și datini atât de frumoase.

Poemul vizionar este de un patriotism patetic care impresionează pe toți cei care simt românește.

Ion N. Rașca

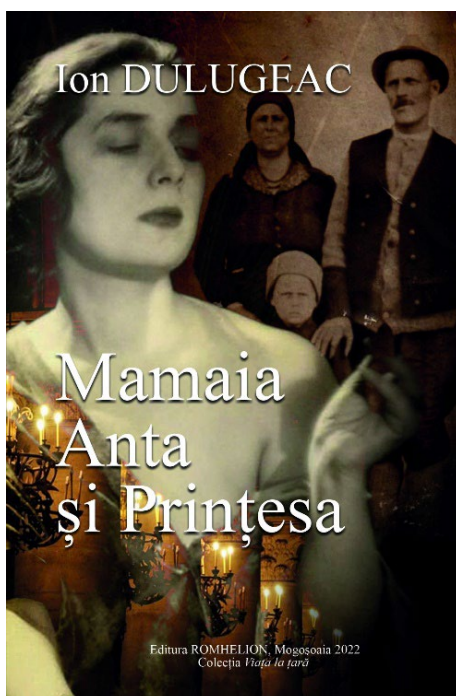
**UN ROMAN
AUTOBIOGRAFIC
NECONVENȚIONAL
DE ION DULUGEAC**

Noua apariție romanesă a lui Ion Dulugeac, *Mamaia Anta și Prințesa* (Editura Romhelion, Mogoșoaia, 2022) constituie un roman autobiografic neconvențional, cel puțin din două considerente: 1) autorul nu se referă la sine și la familia sa la persoana întâi, ci creează personaje afine cu sine și rudele sale, 2) iar pe de altă parte, urmărește o evocare a prințesei-scriitoare Martha Bibescu, așa cum se conturează din amintirile unei florărese, Maria Dulgheru, cunoscută ca Mamaia Anta, care îi devenise confidentă tinerei prințese, după ce o salvase pe aceasta de la înec din lacul de la Mogoșoaia, unde renumitul ei soț, prințul aviator George Valentin Bibescu, îi dăruise celebrul Palat Mogoșoaia, construit de domnitorul Constantin Brâncoveanu. Ca urmare, întâmplările povestite cuprind atât perioada interbelică, ani în care prințesa scriitoare a fost preocupată de renovarea operei arhitecturale brâncovenești, cât și etapa dintre 1945, când începe exilul Marthei Bibescu, și mijlocul deceniului al șaselea.

Obiectivul principal al romanului este acela de a zugrăvi viața sătească prin prisma a două familii vecine și înrudite: familia Mariei Dulgheru, căsătorită cu Ion Dulgheru, vizitiul palatului, și familia Elisabetei Grosu, sora Mariei, căsătorită cu Ion Grosu, legumicultor care aprovizionează palatul. De altfel, autorul, care și-a înscris romanele de până acum în patru colecții, o pentalogie (colecția *Vise spulberate*), o pentalogie (*A fost odată la...Jilava*), o altă pentalogie (*Femeile prin viața noastră*), își include prezentul roman în cea de a patra colecție (*Viața la țară*), în care a mai publicat alte două roman,

Tataia Grosu (2020) și *Vânătoarea de himere* (2023). Celălalt obiectiv, cumva subsumat celui dintâi, îl constituie amintirile despre Prințesa, cele mai multe relatate de cele două surori, îndeosebi de Maria, iar altele și de cei doi cumnați, care, și ei, o cunoscuseră pe principiara scriitoare.

Întâmplările vieții de la țară curg molcom, multe dintre ele fiind recurente, și se petrec vara sau toamna, când viața e mai activă și muncile agricole sunt în toi, având loc într-o natură în plină mișcare, de la freamătul ierburilor sau arborilor și glasurile feluritelor păsărele și până la jocurile luminii solare ori selenare și dansul norilor alburii, care doar ecranează temporar soarele, sau ai celor negri și vineți, care se izbesc în fulgere orbitoare, contopindu-se și revarsându-se în ploi când liniștite, când torențiale. Natura nu este, însă, decât un cadru al muncii, în care mâna de lucru se găsește mai greu în perioadele de vârf, recrutându-se și din localitățile situate mai înspre munte, sau, dimpotrivă, un decor al întâlnirilor relaxante, de odihnă, de petreceri și de amintiri între rude, vecini și prieteni.

Prins în mrejele propriilor amintiri din copilărie sau ale amintirilor părinților și bunicii, autorul descrie o viață ușor bucolică, în care munca este urmată de deliciile bucătăriei românești, cu ciorbe de pui, cu fripturi de vită sau pasăre, cu garnitură de cartofi prăjiți sau de orez, cu gogoși la desert, și totul stropit generos cu țuică sau vin, atât la mesele de familie, cât și la cele cu invitați. Aceleași meniuri bogate sau chiar copioase apar și în anii colectivizării, semn că, la începutul transformării agriculturii, sătenii erau atrași în întovărașiri și gospodării colective prin repartitia unei cantități încă îndesulătoare de bunuri. Și relațiile din familie, dintre părinți și copii, sau cele dintre familii sunt însoțite de bună cuviință și de respect.

Desigur, nu chiar totul este perfect. Apar și figuri de oameni ca Mere-Mere și ai săi, cam lenevoși la muncă, dar vrednici la consumat băuturile alcoolice. Sunt prezente și unele alegeri greșite în dragoste ale celor tineri, privite cu înțelegeră și îngăduință de către părinți, dar și

unele abateri de la fidelitatea conjugală, pe care alți membri ai familiei au grijă să le întrerupă la timp. Întâlnim și alte scene memorabile, cu semnificație perenă, cum ar fi nașterea unui copil sau, dimpotrivă, moartea și înmormântarea unui om prețuit de către comunitate. Transpar, totuși, și unele particularități specifice regimului comunist. Prințesa este obligată să se exileze, Palatul intră în proprietatea statului și devine casă de creație pentru scriitori, angajații de la palat își schimbă profesiile, apar angajările unora din agricultură la întreprinderi de stat de la oraș, Maria Dulgheru (Mamaia Anta) este anchetată de securitate pentru legăturile cu scriitoarea exilată, delațiunile sunt ascultate și cultivate.

În roman satul este prezent prin numeroase personaje care fac figurație și care se individualizează mai curând prin poreclă sau prin faptul că este Ion, sau Vasile, sau Gheorghe al lui cutare care, și el, este a lui cutare, așa cum și femeile sunt ale cuiva. Dintre personajele personalizate din mediul rural, aș zice că personajul principal nu este Maria Dulgheru, depozitara amintirilor despre prințesă, ci nepotul ei de soră, Ionel, de la care i-a rămas și numele de Mamaia Anta, deoarece, atunci când era copil, acesta n-a putut să pronunțe corect Mamaia Cealaltă.

Copilul este urmărit cu afectivitate de autor în momente cheie: de la naștere, când dădea foarte tare din piciorușe, la faza învățării cuvintelor, fără pronunția literelor r și l, la etapa curiozităților cognitive ale școlarului și a trăirii lui printre scriitorii de la Mogoșoaia, fiind cel mai apropiat de prozatorul Fănuș Neagu, și până la momentul absolvirii bacalaureatului pe podium (pe locul al doilea) și al dragostei lui pentru cai, dar și pentru teatru, pentru ca, finalmente, să fie înfățișat ca tânăr licențiat, aflat la o conferință la Paris, de unde se întoarce la Mogoșoaia într-o Dacie, pentru a depune flori și a aprinde o lumânare în memoria Mamaei Anta, săvârșită în lipsa lui, la vârstă nonagenară.

Mamaia Anta este un exemplu de ce poate învăța o tânără de la țară, dotată nativ, dacă dispune de un sprijin financiar, pe care i-l asigurase, indirect, Prințesa, dându-i rolul de însoțitoare a fiicei sale Valentina în timpul școlirii acesteia de către profesori particulari. Ajunsese să se descurce în franceză, engleză, germană, cunoștințe de care, însă, cu modestie, nu făcea caz, în raport cu sătenii ei neșcoliți.

Elisabeta, sora Mariei, este de o eleganță aparte și de o conduită rafinată, fără să fi învățat vreun cod al bunelor maniere, probabil grație ascendenței ei brâncovenești, de care, însă, nu avea cunoștință. Bine conturate, atât fizic, cât și psihologic, sunt și figurile celor doi Ion, înrudiți prin soțiile lor: Ion Plugaru – un om cu un fizic delicat, suferind de plămâni, și cu o fire blândă și Ion Grosu – un om robust, iubitor și îngrijitor de cai, muncitor, bărbat care nu refuză nici deliciile unor ispite feminine și, poate și de aceea, îngăduitor cu fiicele sale: Elena – mama lui Ionel, rămasă văduvă în urma accidentării mortale a soțului ei, Ioana – și ea singură cu un copil, pentru că greșise în dragoste, și Constanța – încă nemăritată, dar care a știut să întrerupă relația amoroasă nepotrivită a tatălui lor.

Personajul Martha Bibescu, deși reconstituit din fragmente, transpare în toată splendoarea frumuseții sale fizice și spirituale. Autorul oferă, asemenea unui istoric, multe detalii privind descendența ei din neamul Lahovary, opera ei literară, recunoașterea ei internațională, contribuția la renovarea Palatului brâncovesc, activitatea ei patriotică, după cum oferă unele amănunte și despre aventuroasa viață a soțului acesteia, George Valentin Bibescu, nepotul domnitorului muntean înlăturat din scaunul domnesc de revoluția de la 1848.

Așa cum nu procedează un istoric, dar i se permite unui scriitor, care adaugă realității și inspirația lui literară, autorul compune o scrisoare către Maria Plugaru pe care o atribuie Marthei Bibescu și imaginează o discuție telefonică între cele două prietene, prin care scriitoarea de la Paris conversează cu prietena sa de la Mogoșoaia, chemată în acest scop și dusă cu mașina de un diplomat român la ambasada Franței din București.

Construcția romanului mi se pare ingenioasă și robustă, cu alternarea permanentă a celor două planuri: *Mamaia Anta și Prințesa*, de fapt, viața la țară și viața prințesei Martha Bibescu. Scriitor exersat, Ion Dulgeac are nu numai talent de povestitor, ci și știința construirii sceneilor, a intrării în scenă a personajelor, a portretizării fizice, morale și intelectuale a acestora, precum și harul descrierii mediului lor ambiant, de la pământ la stele.

Limbajul scriitorului este bogat și ales, plin de termenii cei mai sugestivi și împodobit cu nu puține imagini poetice de descriere a naturii. Sentimentul puternic care străbate întreaga

narațiune este dragostea: de oameni și de natură. Iubirea de oameni este prezentă în plăcerea cu care reliefează calitățile pozitive sau meritele unor personaje și în echilibrul cu care se referă și la unele manifestări criticabile ale acelorași sau ale altora, fără să discrimineze printr-un hiatus între cei buni și cei răi. Dragostea față de natură se traduce în atașamentul față de animale, în special față de cai, dar și pentru păsările cerului, precum și în încântarea pe care o manifestă față de flori și de arbori, ca și de diferitele elemente cosmice, cum sunt praful câmpiei, aerul din diferitele faze și stări atmosferice ale zilei, norii și ploile, razele solare sau stelare și selenare.

Plin de sufletul cald al amintirilor unei copilării fericite, marcate și de povestirile despre o figură feminină legendară, și evocator al unui tărâm de poveste, romanul *Mama Anta și Prințesa*, reprezintă o apariție de succes în peisajul romanului românesc actual. Pentru viitor, cu o mai parcimonioasă selecție din prea multele întâmplări existente în memoria sau în imaginația prozatorului, ca și cu o mai atentă aplecare asupra textului de către corector, valorosul roman la care m-am referit poate anunța o așteptată și dorită capodoperă, cu care cunoscutul scriitor Ion Dulgeac și-ar finaliza în mod strălucit noua lui serie romanesă *Viața la țară*.

Adrian Năstase

PLANTELE MEDICINALE ȘI SĂNĂTATEA

Au venit anotimpurile călduroase. Putem culege plantele medicinale.

1. SISTEMUL NERVOS:

- Ceai calmant, sedativ, Cimbrișor, Ciuboțica cucului, Hamei, Obligeană, Odolean, Mac, Păducel, Roiniță, Sovârv, Talpa găștei, Tei, Urzica.

2. APARATUL RESPIRATOR:

- Ceai antibronșitic, pectoral, sudorific, antiasmatic: Anason, Cimbrișor, Ciuboțica cucului, Cerențel, Coadă șoricelului, Gutui, Fenicul, Ienupăr, Isop, Iarba mare (R), Lichen, Plămânărică, Mac (petale), Nalbă, Muguri de plop, Mușetel, Menta, Osul iepurelui, Muguri de pin, Pă-

tlagină, Pir, Plămânărică, Podbal, Soc, Sovârv, Salvie, Tătăneasă, Tei, Trei frați pătați, Unguraș, Talpa găștei, Urzica.

3. APARATUL DIGESTIV:

- Stomahice: Anason, Cerențel, Cicoare, Cimbrișor, Coadă șoricelului, Coriandru, Fenicul, Ghințură, Hamei, Iarba mare, Ienupăr, Isop, Mur, Maghiran, Mușchi de piatră, Mușetel, Muștar alb, Obligeană, Pelin, Porumb, Roiniță, Salcâm, Schinel, Sovârv, Talpa găștei, Țintaură, Unguraș, Urzica.

4. COLAGOG: Anghinare, Brusture, Cicoare, Ghințură, Hamei, Iarba mare, Izma, Levănțica, Măceș, Mușetel, Roiniță, Păpădie, Porumb, Pir, Rostopască, Salvie, Schinel, Turiță, Unguraș, Volbură.

5. HEPATICE: Anghinare, Cicoare, Cimbrișor, Gălbenele, Levănțica, Crușin, Salvie, Ghințură, Coadă șoricelului, Brusture, Menta, Rostopască, Roiniță, Păpădie, Sunătoare, Turiță, Sulfină, Țintaură, Unguraș.

6. ANTIULCEROASE: Coadă calului, Salcâm, Zmeur.

7. ANTIACIDE: Anason, Chimen, Coadă racului, Coadă șoricelului, Fenicul, Izma, Maghiran, Mușetel, Obligeană, Odolean, Roiniță, Sulfină.

8. DEZINFECTANTE (colite): Anghinare, Cimbrișor, Coadă șoricel, In, Măceș, Mur, Mușetel, Nalbă, Sunătoare, Urzica.

9. METABOLISM: - Vitaminizante: Cățina, Ciuboțica cucului, Măceș, Urzica; - Obezitate (depurative): Crușin, Mur, Osul iepurelui, Păpădie, Mătase de porumb, Soc, Urzica, Afîn, Dud, Nuc; - Antireumatismale: Cățina, Cimbrișor, Coadă racului, Coadă calului, Frasin, Fasole, Hamei, Iarbă mare, Ienupăr, Merișor, Mesteacăn, Muștar, Mugur de plop, Osul iepurelui, Păpădie, Mătase de porumb, Pir, Salcie, Soc, Troscot, Turiță, Urzica.

10. CARDIOVASCULARE: - Hipotensive: Anghinare, Isop, Măceș, Păducel, Sulfină, Talpa găștei, Vâsc, Tei, Menta; - Tonic cardiace: Anghinare, Fasole, Odolean, Păducel, Talpa găștei.

11. AFECȚIUNI RENALE: - Diuretice: Afîn, Albăstrele, Anason, Anghinare, Brusture, Chimen, Cireș, Ciuboțica cucului, Coadă calului, Dud, Fasole, Fenicul, Frag, Frasin, Iarba mare, Hamei, Ienupăr, Lemn dulce, Levănțica, Măceș, Maghiran, Merișor, Mesteacăn, Mugur de plop, Osul iepurelui, Păpădie, Pin, Pir,

Plămânărică, Porumb, Mătase de porumb, Săpunariță, Scai vânat, Soc, Sulfină, Tei, Traista ciobanului, Trei frați pătați, Urzica; - Dezinfectante: Fasole, Merișor, Mușetel, Nalba, Osul iepurelui, Mugur de plop, Pir, Plămânărică, Mătase de porumb, Soc; - Litiază renală: Măceș, Coadă racului, Osul iepurelui, Mătase de porumb, In, Menta, Merișor, Mesteacăn, Turița, Urzica.

12. AFECȚIUNI ALE PIELEI: Băi cu Gălbenele, Levănțică, Sulfină, Muguri de plop, Stânjel, Busuiocul cerbilor, Sovârv.

Bibliografie:

Maria Treben „Sănătate din farmacia Domnului”
Adriana Vasilca - Mozăceni „Ghidul plantelor medicinale”

Tudor Opreș „Uimitorii producători ai naturii”
Dr. Virginia Faur, prof. dr. Mircea Goian „Plantele și sănătatea”

T. Crăciun, O. Bojor, M. Alexan „Farmacia naturii”
Mircea Alexan „Ghidul micului culegător de plante medicinale”

Puteți să vă documentați la filialele Bibliotecii Județene *Alexandru și Aristia Aman*.

**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

Dan Cristea, Vasile Spiridon și Nichita Danilov

Rodica Pospai Păvălan

MANIFESTĂRI CULTURALE CRAIOVENE

Festivalul „Alexandru Macedonski”.

În zilele de 2 și 3 iunie 2023 a avut loc, la Craiova, cea de-a V-a ediție a Festivalului Internațional „Alexandru Macedonski”, manifestare literară care a căpătat, de la un an la altul, consistență științifică, experiență organizatorică și interes larg de participare, atât din partea unor cercetători ai operei macedonskiene, cât și din partea iubitorilor de literatură din zonă.

Desfășurat în organizarea Bibliotecii Județene „Alexandru și Aristia Aman”, Primăriei Craiova și Casei de cultură „Traian Demetrescu” din Craiova, cu sprijinul Consiliului Județean Dolj, festivalul s-a bucurat de prezența a numeroși scriitori, critici și istorici literari, profesori universitari, cercetători și jurnaliști din întreaga țară, precum și din Republica Moldova, Italia, Serbia și Spania.

O siglă devenită familiară

Deschiderea manifestării s-a desfășurat la Consiliul Județean Dolj, în prezența vicepreședintelui Antonie Solomon. Alături de acesta, au salutat participanții scriitorul și jurnalistul Ion Munteanu, directorul Festivalului, jurnalistul Lucian Dindirică și Laurențiu Tudor, directorii instituțiilor organizatoare, precum și distinsul academician Mihai Cimpoi, din Republica Moldova. Au fost prezenți, împreună cu un mare număr de membri, Mihai Fircă, președintele Filialei Craiova a Uniunii Scriitorilor și Mircea Pospai, președintele Filialei UZPR „Tudor Arghezi” Dolj.

Deschiderea Festivalului
„Alexandru Macedonski”

Un moment emoționant a fost omagierea poetului – prin versuri, muzică și depunerea unor coroane de flori – la bustul său din Grădina Botanică, amplasat pe locul unde a copilărit, în casele bunicilor materni.

Omagiu lui Alexandru Macedonski, la bustul
poetului, din Grădina Botanică

În cele două sesiuni de prezentare a contribuțiilor științifice au fost susținute 44 de comunicări, pe cele mai diverse aspecte ale creației și vieții poetului omagiat.

Remarcăm comunicările prezentate de academician Mihai Cimpoi și Emilia Stajila, din Republica Moldova, Giovanni Magliocco, din Italia, Tania Jilavu, din Spania, iar dintre invitații din țară menționăm pe George Vulturescu (Satu Mare), Daniel Corbu (Iași), Ștefan Mitroi (București), Alexandru Ovidiu Vintilă (Suceava), Teodor Sinezis (Piatra Neamț), Ala Sainenco și Lucia Țurcanu (Ipotești), Mihai Barbu (Petroșani), Ioan Pinteș și Olimpiu Nușfelean (Bistrița), Dumitru Augustin Doman (Pitești), precum și de mai mulți scriitori din Filiala Craiova a UR, printre care Mihai Fircă, Ioan Lascu, Tudor Nedelcea, Nicolae Marinescu, Paul Aretzu, Gabriela Nedelcu Păsărin, Ion Munteanu.

*

Festivalului de Literatură Transdanubiană. Aproape concomitent cu Festivalul „Alexandru Macedonski”, în perioada 2-5 iunie, a avut loc, în organizarea Bibliotecii „Alexandru și Aristia Aman”, cu sprijinul Consiliului Județean Dolj, cea de-a III-a ediție a Festivalului de Literatură Transdanubiană, manifestare complexă, constând, în principal, din mese rotunde, lecturi publice urmate de dezbateri și lansări de carte. Au participat peste 30 de scriitori, din toate zonele țării, dar și din Bulgaria, Franța și Australia. *Au fost lansate mai multe cărți, între care: Povestiri despre oameni obișnuiți* (Ed. Polirom, 2022), de Varujan Vosganian; *Străinătate*, de Augustin Cupșa; *Putregaiul lebedelor* (Ed. Hermann, 2022, volum de debut), de Victor Pena; *Cartea plantelor și a animalelor, ediția a II-a* (Ed. Nemira, 2023), de Simona Popescu; *Horodock* (Ed. Eikon, 2022), de Adi G. Secară și *Stetoscopul* (Ed. Siono, 2023), de Dorian Stoilescu.

Varujean Vosganian își prezintă o nouă carte...

*

Festivalului Internațional „Adrian Păunescu”. În perioada 21-23 iulie 2023, Primăria Municipiului Craiova, Consiliul Local și Fundația Culturală „Iubirea” au organizat, cu sprijinul Consiliului Județean Dolj și al revistei „Flacăra lui Adrian Păunescu”, cea de-a IX-a ediție a Festivalului Internațional „Adrian Păunescu”. A fost o ediție specială, desfășurată în zilele când poetul ar fi împlinit 80 de ani, iar de la prima manifestare a Cenaclului Flacăra au trecut 50 de ani. Ca de obicei, prima manifestare din cadrul Festivalului, momentul de evocare a personalității lui Adrian Păunescu, s-a desfășurat în Sala Oglinzilor din Muzeul de Artă Craiova. Seara, la Teatrul Național „Marin Sorescu”, a avut loc spectacolul despre „Identitatea națională”, semnat de Dan Puric și Andrei Păunescu. În prima parte a zilei de 22 iulie, la Filarmonica Oltenia, s-a desfășurat Concursul Internațional de Poezie

și Concursul de Muzică Folk, ambele premiate în bani, diplome, cărți și CD-uri, iar seara, la Teatrul de Vară din Parcul N. Romanescu, iubitorii muzicii au urmărit un spectacol al Cenaclului „Flacăra”. Ultima zi, 23 iulie, a fost marcată de o vizită a participanților la festival în comuna Bârca, satul copilăriei lui Adrian Păunescu, o întâlnire memorabilă, la Teatrul Național, cu Florin Piersic și de decernarea premiilor la concursurile Festivalului.

Program dens și select în memoria lui Adrian Păunescu

*

Festival interjudețean de proză contemporană. Sub aceste generic, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” a găzduit, joi, 3 august 2023, un eveniment aflat la prima ediție, organizat de Cenaclul Uniunii Artelor, în parteneriat cu Ziarul „Mesagerul de Gorj”, Revista Uniunea Artelor din Craiova și Revista „Avânt”. Au fost lansate cărți de Iolanda Mirea și Rodica Ion, despre care au vorbit Valeria Certăzeanu-Zorilă, prof. Ionel Bușe, Camelia Buzatu și scriitorul Paul Aretzu.

*

Prezență internațională a Teatrului „Colibri”. Teatrul *Colibri* din Craiova a fost invitat, în perioada 1 – 4 august, la cea de-a X ediție a Festivalului Internațional „Zilele Păpușilor”, de la Burgas, Bulgaria. Spectacolul „Zorro”, prezentat publicului de actorii craioveni, s-a bucurat de succes. Spectacolul este realizat pe un scenariu și în regia lui Cristian Miteșcu, cu scenografia semnată Oana Micu și Tiberiu Toitan. Coregrafia aparține lui Ionuț Sergiu Anghel, iar muzica lui Alexandru Berehoi. Din distribuție fac parte actorii: Cosmin Dolea, Geo Dinescu, Marin Fagu și Adriana Ioncu.

*

Patru reviste la momente aniversare. A apărut, în această vară, numărul 50 al revistei *SpectActor*, publicație de cultură, atitudine și informație a Teatrului Național „Marin Sorescu”, coordonată de poetul Nicolae Coande. În acest număr pot fi citite articole semnate, între alții, de Adrian Mihalache, Marius Dobrin, Ana Paraschivescu și, bineînțeles, Nicolae Coande.

Revista *Mozaicul* sărbătorește, în această perioadă, 25 de ani de apariție a noii serii a revistei (director fondator Nicolae Marinescu) și 185 de ani de la prima apariție a publicației, una dintre cele dintâi apărute în Principatele Române, sub conducerea lui Constantin Leca.

Tot 25 de ani de apariție sărbătorește și Periodicul Național „Rațiunea” (director fondator Emil Lăzărescu), revistă care, pe un mare număr de pagini, militează pentru promovarea valorilor naționale și în mod special a ecologiei, dar și pentru diseminarea informației culturale.

Reamintim, recent a apărut și numărul aniversar 50 al revistei la care citiți în acest moment, *Noul Literator*, care devine din ce în ce mai vizibilă în peisajul revistelor cultural-literare românești. Fondatorul revistei a fost regretatul poet Nicolae Petre Vrânceanu, iar actuala conducere este asigurată de Constantin Pădureanu – redactor șef, Mircea Pospai și Dumitru Duță – redactori șefi adjuncți.

**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

Florentin Palaghia, Călin Vlasie, Christian W. Schenk, Adrian Alui Gheorghe

Iolanda Mănescu

**PERMANENTE.
ALEXANDRU FIRESCU**

Prima zi de toamnă a venit cu o întâmplare dăătoare de speranțe și încredere. Este vorba despre speranța și încrederea că respectul, admirația și iubirea pentru valorile perene nu se pierd, și că aceste valori pot reprezenta în continuare modele și pot inspira. La 1 septembrie 2023 a avut loc, la Muzeul de Artă din Craiova, un rafinat și consistent eveniment dedicat lui Alexandru Firescu, personalitate de vastă cultură, de generozitate, modestie, de umor, de omenie și de aleasă considerație pentru tot ce l-a înconjurat și pentru toți cei cu care s-a intersectat în viață, de la oamenii simpli până la cele mai proeminente figuri ale artei și culturii care i-au trecut pragul, de la Ion Zamfirescu, Valentin Silvestru și Alexandru Dima la Mihnea Gheorghiu și Andrei Bantaș, ca să dăm doar câteva exemple. Cei prezenți au evocat, pe rând, aspecte ale personalității sale impresionante, momente prin care Alexandru Firescu a rămas în memoria colectivă, anecdote, amintiri.

Am avut onoarea să îl cunosc cu mult timp înainte de a deveni colegi la Teatrul Național. Elevă fiind, am avut privilegiul să trec pragul acestei familii de fini intelectuali, prin intermediul doamnei profesoare Rodica Firescu, soția maestrului. Domnia sa avea generozitatea, pe care numai spiritele înalte o pot avea, să își invite învățăceii în superba lor locuință, un monument istoric al orașului. În vremuri de austeritate, faptul de a ne primi cu toată considerația pe noi, adolescenții care eram, în salonul rafinat, cu oglinzi de mare valoare, a reprezentat o inspirație și o adevărată lecție de viață. Fiind pătrunși de admirația pentru profesoara eminentă, eram totodată conștienți că, din holul somptuoasei locuințe, o altă ușă dădea în biroul ticsit de cărți din care se auzea mașina de scris și în care lucra marele om. Pentru mulți dintre noi, sunt convinsă, contactul cu acești oameni admirabili, a însemnat o adevărată călăuză spre ceea ce doream și puteam deveni. Peste ani de tribulații inerente oricărui început de carieră, am ajuns să îl cu-

nosc direct pe cel care ocupa cu cinste fotoliul de secretar literar al Teatrului Național Craiova, Alexandru Firescu, urmaș demn al unei serii de secretari literari din care au făcut parte nume strălucite ca Liviu Rebreanu și I. D. Sîrbu.

Evocarea lui Alexandru Firescu s-a derulat în prezența unui public numeros, de la admiratori ai maestrului la mari personalități culturale ale orașului, de la tineri la seniori care în ciuda dificultăților vârstei au ținut să își aducă omagiul, de la foști colegi la membri ai familiei, manifestarea fiind gândită și organizată de inimosul său discipol Ionuț Pătularu care, cu înfinită prețuire și dragoste aproape filială, a pus în mișcare oameni și instituții, pentru ca marea personalitate să fie rememorată și evocată într-o neuitare. Iubirea pentru artă a lui Ionuț Pătularu care i-a fost insuflată trăind în preajma magistrului ce l-a format, s-a manifestat în cadrul evenimentului prin expoziția personală de pictură intitulată „În căutarea Magului: Craiova, mon amour”, cu care a început manifestarea moderată de un alt mare reprezentant al culturii craiovene, scriitorul și jurnalistul Mircea Pospai. Îmbinarea de culori pregnante și forme sugestive, inspirate de scrierile lui Mihai Eminescu, Mircea Eliade sau Freud, a încântat publicul și a avut parte de comentariile pline de substanță ale unor cunoscuți și apreciați critici de artă și pictori craioveni. Atmosfera elevată creată a fost însoțită de măiestria violonistei Cristina Pârlea și s-a făcut astfel trecerea la prezentările referitoare la Alexandru Firescu, viața, activitatea și opera fiindu-i evocate de mulți dintre cei care i-au fost apropiați. Primul care a luat cuvântul a fost Emil Boroghină, în timpul directoratului căruia Alexandru Firescu a condus destinele literare ale Teatrului Național din Craiova. Calitățile de jurnalist, scriitor, documentarist, dramaturg, istoric și critic de teatru, cozeur plin de farmec, iubitor de oameni, om de mare omenie și trudit-exemplar pe tărâmul muncii făcute cu respect și acribie au fost amintite pe rând de confrăți, de cercetători ai activității sale, de membri ai familiei și de admiratori, fiecare dezvăluind crâmpoie mai cunoscute sau mai puțin cunoscute din viața marelui om de cultură craiovean care spre sfârșitul vieții s-a mutat la Sibiu, continuând și de acolo să își dedice o mare parte din scrieri Craiovei pe care a iubit-o neîncetat și necondiționat. Teatrul craiovean a fost reprezentat de mai mulți apropiați aflați în sală care l-au cunoscut pe cel

căruia i se spunea cu respectuoasă simpatie nea Lizică, amintirile câtorva dintre aceștia fiind cuprinse în cartea „Privind tăcerea Alexandru-Toma Firescu – portret în memorie –” coordonată de fratele scriitorului, Teodor Firescu, la rândul său om de litere cu realizări importante în domeniu. Ca mărturie a multilateralității preocupărilor culturale ale celui comemorat, din ampla manifestare a făcut parte și lansarea volumului bilingv, româno-grec, „Luminoasă efigie elenă Rigas Veletinlis Fereos Thessalos” scris împreună cu Denu Pârșcoveanu și prezentat de acesta, precum și de criticii literari participanți la eveniment. Despre omul dar și scriitorul Alexandru Firescu a vorbit de asemenea profesorul și conducătorul bine-cunoscutei reviste „Mozaicul”, Nicolae Marinescu, cu farmecul său inepuizabil de povestitor, sfătos dar și plin de umor.

Societatea aleasă prezintă la eveniment i-a cuprins atât pe cei care au luat cuvântul cât și pe cei care au contribuit prin simpla prezență la neuitarea marilor valori ale urbei, la păstrarea în memorie a unui reprezentant de seamă al Craiovei, Alexandru Firescu. Alături de sufletul manifestării, Ionuț Pătularu, din prezidiu au făcut

parte Mircea Pospai, Emil Boroghină, Ion Diaconescu și Mihai Fircă. În public, oriunde întorceai privirea, puteai zări personalități ale orașului, oameni care fac cinste urbei prin acțiunile lor și care, natural, țin la păstrarea și perpetuarea ideii de valoare autentică, bazată pe muncă și dragoste de frumos și bun, atribute atât de caracteristice celui comemorat. Demn de menționat este și faptul că printre cei din sală la acest deosebit eveniment omagial s-a aflat Oana Căpățână, fiica doamnei Rodica Firescu și a lui Alexandru Firescu, profesoară universitară la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. Toți vorbitorii, dar și ceilalți apropiați prezenți, au fost enumerați cu multă prețuire, atenție și devotament de către organizator la finalul unei manifestări culturale prelungite datorită dorinței fiecăruia de a-și aduce contribuția la frumoasa întâmplare. Componenta muzicală a evenimentului a fost completată de vocea limpede și caldă a preotului profesor Victor Șapcă. Acesta a prilejuit publicului un moment de reculegere prin cântul său iar după amiaza plină de emoții înălțătoare s-a încheiat rotund, la fel cum începuse, în acorduri de vioară.

**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

Angela Martin, regretatul Acad. Augustin Buzura și Aura Christi

Gabriela Beangiu

**ASPECTE ALE
DRAMATIZĂRII
SIMBOLICE ÎN CADRUL
OBICEIURILOR DE
IARNĂ. ASPECTE
SPECIFICE ZONEI OLTENIA**

Apariția măștii – vehicul precreștin între spațiul sacru și cel profan, în cadrul unor sărbători creștine, este dovada exemplară a corelației sincrifice între calendarul popular păgân și cel creștin,

Întâlnită în anumite momente bine determinate, niciodată aleatorii, în viața comunităților satești, masca se înscrie în universul elementelor care vin să confirme faptul că ființării omenești îi este constitutivă gândirea simbolică, iar manifestările religioase au fost dintotdeauna – cel puțin din zorii speciei *homo sapiens* – „dovezile eminentei facultăți de simbolizare”¹ a omului.

Prezența măștilor în cadrul diverselor ritualuri din spațiul etnografic românesc a făcut obiectul a numeroase studii și cercetări, dintre care putem menționa: „Măștile populare” (Romulus Vulcănescu), „O mască” (H.H. Stahl), „Mitologie românească” (Mihai Coman). Marianne Mesnil s-a aplecat de asemenea asupra acestei fascinante problematice. Astfel, în volumul „Etnologul, între șarpe și balaur” abordează tema în cadrul studiului „Cârneligi și măști în România”. Elena Niculiță-Voronca redă în lucrarea „Datinile și credințele poporului român” informații autentice, culese pe parcursul cercetărilor de teren, referitoare la apariția alaiurilor cu măști, alături de numeroase relatări despre mituri, legende, basme, povestiri, colinde românești, pe care le-a consemnat cu fidelitate. Despre simbolistica măștii, așa cum apare în cultura indo-europeană, dar și asiatică și chiar nord-americană, vorbește și Jean Chevalier în bine-cunoscutul „Dicționar de simboluri”.

Momentele esențiale – întotdeauna clar fixate de tradiția românească, în care întâlnim aceste „chipuri” adesea groțști, înspăimântătoare – sunt conexe unor evenimente fie unor

evenimente din viața unui membru al comunității satești (în cadrul unui ceremonial funerar), fie unor etape din viața întregii colectivități, în funcție de necesitatea reglării unor ritmuri cosmice (ciclul anotimpurilor, cel vegetațional și cel pastoral).

Orice trecere de la vechi la nou, orice astfel de transformare – atât în planul ciclității naturii, cât mai ales în planul social – provoacă o criză, o plasare sub semnul incertitudinii. De aceea în astfel de situații întâlnim anumite reglementări simbolice, iar dramatizarea, „punerea în scenă” asigură – prin joc – întemeierea noului stadiu (fie că este vorba de noul an, de un nou ciclu vegetațional sau de o nouă condiție socială – inițierea tinerilor, căsătorie, moarte). Această artă teatrală populară devine prin excelență principalul mijloc de a ține sub control instabilitatea inerentă oricărei schimbări.

Marianne Mesnil consemna, în urma cercetărilor de teren desfășurate în 1973, în România, mai precis în Moldova, că jocurile mascaților se desfășurau atât în curtea aproape a fiecărei gospodării, cât și în centrul satului unde „avea loc un concurs de jocuri de măști, în fața unui numeros public”². Jocul cu masca de urs ocupă un loc central în rândul acestor procesiuni, structurându-se conform unui „scenariu în trei timpi”³: dans(viață), cădere (moarte), dans (invier). Animal de excepție, prin puternica sa asemănare cu omul (poziția bipedă uneori, alimentația – este omivor, nu carnișier, inteligența etc.), ursul – poate datorită și ritmicității vieții sale (activitate-hibernare-activitate), întruchipează simbolul renașterii, al revigorării energiei consumate și al refacerii forțelor unui nou ciclu de viață).

Acest lucru devine evident dacă analizăm și alte aspecte: în primul rând poziționarea zilelor ursului în momentele de mijloc, de cumpănă ale anotimpului, când forțele acestuia au atins prea-plinul, iar acum sunt în scădere/se diminuează: Stretenia – 2 februarie, Macoveiul- 1 august și cele două sâmbete ale ursului – una celebrată toamna, în preajma zile de 30 noiembrie, ziua Sfântului Andrei, alta primăvara, în jurul sărbătorii Sfântului Lazăr⁴. Înțelegem, așadar,

¹ Gilbert Durand, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, București, Editura Nemira, 1999, p.171

² Marianne Mesnil, *Etnologul, între șarpe și balaur*, București, Editura Paideia, 1997, p.213

³ *Ibidem*, p.213

⁴ Mihai Coman, *Mitologie populară românească*, vol. I, Editura Minerva, București, 1986, p.181

de ce momentul culminant al anului, în care întâlnim jocul cu masca de urs este chiar perioada sărbătorilor de iarnă, căci atunci se schimbă vechiul an – vlăguit, bătrân, consumat, cu un an nou, ale cărui forțe trebuie să-și găsească făgașul normal. Scenariul viață-moarte-înviere este caracteristic și măștilor cornute, care constituie un alt tip special de mascați. Astfel, în funcție de diferite zone etnografice întâlnim fie capra, cerbul sau „figuri de animale fantastice, precum brezaia – un soi de capră cu cioc lung de barză sau turca, înrudită cu turon-ul sărbătorilor slave”⁵

În această perioadă a sărbătorilor de iarnă își fac apariția și alaiurile grotești, zgomotoase, ale unor personaje mascate, numite uneori „urâți”, alteori „uncheși” sau „moși”, nume ce trimit la un arhaic cult al strămoșilor. „Moșii” apar în aceste momente neclare ale anului, când există o breșă între lumea de aici și lumea de dincolo. Însă această incursiune a sufletelor morților printre cei vii nu se realizează decât prin intermediul unor practici magico-religioase strict reglementate, pentru a nu periclita viața întregii colectivități, asigurându-se astfel armonia dintre cele două lumi. „Moșii” trebuie respectați pe tot parcursul anului prin diferite practici magico-religioase, pentru ale câștiga bunăvoința, căci ei sunt intermediari dintre aceste două lumi, ei asigură transferul energiilor purificatoare, regeneratoare către spațiul uman, sanctificând lumea.⁶

Întâlnim aceste personaje mascate („moșii”, „uncheșii” sau „urâții”) și în cadrul jocurilor de priveghi, situații care, deși nu constituie obiectul studiului nostru în mod direct, relevă totuși câteva aspecte specifice dramatizării simbolice, mai ales în ceea ce privește rolul acesteia în gestionarea, bineînțeles simbolică, a circulației energiilor - pozitive sau negative, în spațiul uman. Astfel, Romulus Vulcănescu trasează caracteristicile generale ale ceremonialului funerar, analizând elementele de artă teatrală, specifice unui caz particular: Gogiu – un „spectacol funerar”, care până în preajma celui de-al doilea război mondial se reprezenta în su-

dul Moldovei.⁷ Scenariul acestui ceremonial funerar respectă aceeași structură în trei timpi (viață – moarte – înviere), întâlnită și în cazul tipului de jocuri cu măști „moarte – resurrecție”. Ritualul are de această dată, scopul precis de a integra sufletul mortului în lumea de dincolo, învierea sa producându-se în „cea lume”, iar prezența sugerată a calului psihopomp evidențiază acest fapt. Se înlătură astfel riscul ca sufletul decedatului să rătăcească în spațiul uman, precum și pericolul ca acesta să intre în slujba unor duhuri malefice care ar amenința astfel comunitatea celor vii.

H. H. Stahl, în articolul „O mască”, sublinia existența aceleiași griji a întregii comunități de a împiedica mortul să distrugă ordinea spațiului uman, grijă mediată simbolic de „masca nerejeană funebră”, de grotească factură, „cu ochi de tinichea și late buze roșii”⁸

Un loc aparte în bestiarul măștilor tradiționale îl ocupă calul, reprezentat simbolic prin jocul „Căiuților”, în zona etnografică a Moldovei, pus în scenă de grupul tinerilor aflați la vârsta căsătoriei care performează în fața fetelor de măritat din sat, Marianne Mesnil situând acest dans „în perioada când se încheie alianțe matrimoniale, între ciclul sărbătorilor de Anul Nou și postul Paștilor”⁹

Observăm că simbolul calului își schimbă în acest caz „valoarea psihopompă”¹⁰ pe care o avea în cadrul anumitor ceremonii funerare. Depășind statul animalului funerar care poartă și protejează pe mort atât în timpul funeraliilor, cât și după aceea, calul apare acum drept un animal solar, protector al fecundității, iar jocul „Căiuților” se înscrie unui cerc mai larg de practici magico-religioase inițiate pentru a asigura fertilitatea Noului An, atât în ceea ce privește oamenii, cât și natura.

În paralel se desfășurau, într-un registru al ironiilor moralizatoare, „Nunta românească”, „Nunta țigănească”, „Moșul și baba” – alaiuri de mascați, totdeauna bărbați (mirele, mireasa, cumnatul de mână, popa, dascălul etc.), ce cari-

⁵ Marianne Mesnil, *op. cit.*, p.214

⁶ Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, București, editura Univers, 1978, p.40-41 *apud* Marcela Bratiloveanu – Popilian, *Aspecte ale obiceiurilor de Crăciun din zona Mehedinților*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Nouă, nr. 7, 1992, p. 141

⁷ Romulus Vulcănescu, *Gogiu – un spectacol funerar*, în REF, tom 10, nr. 5-6, 1965, p.613

⁸ H. H. Stahl, *O mască*, în „Criterion” – Revista de arta, literă și filosofie, Anul I, Nr.2, 15 Octombrie 1934

⁹ Marianne Mesnil, *op. cit.*, p. 214

¹⁰ Fernand Benoit, *L'heroisation equestre*, Aix-en-Provence, 1954, p.87 *apud* Romulus Vulcănescu, *op. cit.*, p. 621

caturizau defectele umane. Elena Niculiță-Voronca redă informații despre un obicei specific satelor din Bucovina, existent încă la începutul secolului al XX-lea, numit „malanca” și care consta din improvizațiile teatrale a două măști: moșul și baba, care, pe lângă satirizarea conflictelor dintre soți, nu uitau să penalizeze și lenea – dacă era cazul, a fetelor de măritat, mânjind cu funingine casele neîngrijite ale acestora.¹¹ Acest exemplu de artă teatrală populară ce aduce în prim-plan disfuncțiile care amenință instituția căsătoriei, se înscrie în sfera mai largă a unor ritualuri ce permit încălcarea, întotdeauna simbolică și într-un cadru bine stabilit dinainte, a unor reguli ale comunității. Se asigură astfel defularea „controlată” a unor frustrări acumulate pe parcursul vechiului an, și care ar putea deveni periculoase pentru întreaga viață socială a respectivei comunități dacă nu ar găsi o cale de manifestare inofensivă. Această dramatizare simbolică este o „supapă”/ un „debușeu” care include aproape întotdeauna elemente hilare, ludice, opuse agresivității pe care încearcă să o tempereze; ea contribuie de fapt la menținerea ordinii existente.

Personajele mascate pot întrupa și spirite malefice, care invadează spațiul comunității sătești. Lor li se opun cetele de colindători, care aduc cu ei uneori o mască benefică (ursul, calul etc.), a căror menire apotropaică și propitiatoare este evidentă. Lupta dintre cetele de măști simbolizează lupta dintre forțele binelui, ale luminii și cele ale întunericului, ale răului. Colindătorii alungă sau „ucid” simbolic „chipurile” grotești, făcând să dispară nu numai măștile malefice, ci și energiile negative ale distrugerii. „Masca operează ca un fel de catharsis, ea nu ascunde, ci, dimpotrivă, dezvăluie tendințele inferioare ce trebuie izgonite”¹²

Correspondențele dintre calendarul păgân și cel creștin oferă fundamentul credinței că lumina este întrupată în ființa Domnului Iisus Hristos, „bine determinat în mituri drept «soarele»”¹³. Nașterea sa în mijlocul iernii, întărește încrederea în revigorarea unui nou ciclu cosmic. Astfel, elementele de artă teatrală specifice peri-

oadei precreștine, tind să se estompeze treptat de-a lungul timpului sub influența noii religii, fiind compensate însă de un bogat repertoriu de creații lirice, colinde, care vestesc evenimentul hristic, nu fără a păstra însă anumite elemente păgâne în structura lor. Acest aspect caracterizează și zona etnografică a Olteniei, unde, în ciuda faptului că elementele spectaculare sunt destul de rare comparativ cu zone etnografice ca Moldova și Maramureș în care acestea sunt foarte bine reprezentate, se constată totuși anumite reminiscențe de artă teatrală populară, care confirmă fundamentul comun, precreștin al acestor obiceiuri din întreg spațiul românesc.

Printre obiceiurile de iarnă specifice acestei regiuni (plugul, plugușorul și buhaiul, „încurarea cailor”, semănatul etc.) există anumite tradiții ce păstrează aspecte specifice dramatizării simbolice, cum sunt călușul de iarnă din Satul Hunia și obiceiul numit Gogorița – astăzi dispărut, ambele aflându-se într-o strânsă legătură cu datina „păzitul fântânilor” sau „păzitul apelor”¹⁴.

„Păzitul fântânilor” sau „păzitul apelor” se desfășoară în noaptea de 6 spre 7 ianuarie, în sudul județului Dolj (Poiana Mare, Dobridor, Golenți), în satele aflate în zone intens circulate, unde exista pericolul „spurcării” apelor¹⁵, ritualul având menirea de a responsabiliza generația tânără în direcția păstrării curățeniei apei, de a face vizibilă importanța acestui element vital – apa, pentru întreaga comunitate. Astfel putem interpreta participarea flăcăilor de 16-20 de ani la acest ritual. Ei trebuie să păzească fântânile/apelle pe parcursul întregii nopți, deoarece apa, simbol al vieții, este amenințată de spiritele malefice care pătrund în spațiul uman cu mult mai multă ușurință în această perioadă a anului. Bătrânii satului provoacă simbolic tinerii pentru a le trezi vigilența, aruncând tărâțe de grâu sau porumb în fântâni sau mânjind cu funingine tinerii care nu au învins somnul¹⁶. Acest obicei amintește de probele inițiatice destinate cetelor de feciori în cadrul unor ritualuri de trecere.

„Gogorița” – obiceiul care se desfășoară în ziua următoare „păzitolui fântânilor” – antrenează aceiași feciori în organizarea unor alaiuri de mascați, elementul cosmic central fiind de

¹¹ Elena Niculiță-Voronca, *Datinile și credințele poporului român*, Iași, Editura Polirom, Colecția PLURAL M, 1998, p. 92-93

¹² Jean Chevalier, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, Editura Artemis, București, 1995, p. 273

¹³ Elena Niculiță-Voronca, *op. cit.*, p. 21

¹⁴ Ștefan Enache, Teodor Pleșa, *Zona etnografică Dolj*, București, Editura Sport – Turism, 1982, p. 112

¹⁵ *Ibidem*, p. 112

¹⁶ *Ibidem*, p. 112

această dată focul. Dincolo de aspectul de divertisment al acestei procesiuni, putem descoperi legătura directă a acestui obicei cu cel al aprinderii focurilor rituale – ca „replici terestre ale Soarelui, menite să-l « ajute » să depășească momentul de criză” al iernii¹⁷. Tinerii – îmbrăcați în cojoace întoarse pe dos, mănjiți pe față cu funingine, mânau prin sat un car tras de boi cu coarneau acoperite tot de cenușă, în care așezau o sobă veche în care făceau foc¹⁸ – creează dezordine tocmai pentru a „consuma” și ultimele rămășițe ale anului vechi – simbolizate de cenușa prezentă în recuzita acestui obicei.

Călușul de iarnă din satul Hunia, județul Dolj, reunește numeroase aspecte specifice jocurilor cu măști din zone etnografice românești. „Călușerii”, aceiași tineri care au participat și la obiceiurile prezentate anterior - „păzitul apelor” și „Gogorița” – amintesc de practicile magico-religioase menite să sporească fecunditatea, rodnicia; acest obicei vestește totodată apropiata sosire a perioadei propice alianțelor matrimoniale.

Ceata – alcătuită din vătaf, gogoroi, mireasă, cumnat de mână și alți 5 sau 7 călușeri, face prezent în spațiul comunității sătești simbolul calului, care, pe lângă funcția apotropaică pe care o îndeplinește, asigură și fertilitatea noului an. „Constituirea cetei se făcea fără jurământ. Vătaful era conducătorul cetei. El alegea călușerii din rândul tinerilor din sat și conducea jocul”.¹⁹ Gogoroiul era personajul mascat al acestui alai, „avea dinți din boabe de fasole, nas din ardei și fața boită cu funingine din vatră. În loc de bici purta un geac (trăistuță) cu cenușă pe care o arunca pe cei ce împiedicau drumul călușerilor.”²⁰ Această pedepsire rituală avea drept scop crearea unui „culoar” favorabil transferului unor energii purificatoare în spațiul comunității sătești, prin prezența unui animal solar – calul. Orice încercare – voită sau nu, mai mult sau mai puțin conștientizată - de a opri, de a bloca acest transfer, trebuia să fie penalizată. Cum se realiza acest lucru? Prin subsumarea gestului de împotrivire sferei vechiului ciclu cosmic, epuizat, lipsit de forță de a se mai opune noului an. Simbolic, această subsumare se realiza prin improșcare, mănjire cu cenușă – urme ale „arderii”,

„consumării” vechiului an. Astfel forțele celui care împiedica dansul călușerilor erau diminuate, ele nu mai puteau opri așadar transferul energiilor purificatoare în spațiul uman.

Masca reprezintă un vehicul al unor energii cosmice, un mediator între spațiul sacru și cel profan, iar dramatizările simbolice în care este prezentă masca „re-prezintă” uneori adevărate cosmogonii, asigurând regenerarea timpului și a spațiului.

LES ASPECTS SYMBOLIQUES DES PROCESSIONS AVEC DES MASQUES PENDANT LES FETES D'HIVER. LES ASPECTS SPECIFIQUES DE LA REGION ETHNOGRAPHIQUE DOLJ

Cet article-ci présent les aspects symboliques des processions avec des masques. On rencontre les masques surtout pendant les fetes d'hiver. Cette période ou le vieil an est changé avec un an nouveau représente le chaos qui a précédé la genèse; car chaque nouvelle apparition reprend la création spirituelle de l'Univers. Pour un moment le monde est dénué de l'ordre et les esprits maléfiques peuvent plus facilement pénétrer l'Univers humain. L'apparition de ces esprits est symbolisé par les processions avec des masques. Les forces du mal et celles du bien se confrontent, les „visages” grotesques sont bannis ou „tués” par les jeunes qui chantent le noel. Les jeunes portent avec eux un personnage masqué représentant un animal – ours, chevre, cheval – qui apporte de nouvelles énergies pour assurer la renaissance de la nature, la richesse et la fertilité de l'entière communauté humaine. On met en discussion aussi les aspects spécifiques des processions avec des masques dans la région ethnographique Dolj.

BIBLIOGRAFIE:

1. Jean Chevalier, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, Editura Artemis, București, 1995
2. Ștefan Enache, Teodor Pleșa, *Zona etnografică Dolj*, București, Editura Sport – Turism, 1982
3. Georgeta Nițu, *Simbolistica soarelui și a focului în obiceiurile calendaristice din Oltenia*, în „Arhivele Olteniei, Serie Nouă, nr.17, 2003

¹⁷ Georgeta Nițu, *Simbolistica soarelui și a focului în obiceiurile calendaristice din Oltenia*, în „Arhivele Olteniei, Serie Nouă, nr.17, 2003, p. 263

¹⁸ Ștefan Enache, Teodor Pleșa, *op.cit.*, p. 113

¹⁹ *Ibidem*, p. 114

²⁰ *Ibidem*, p.114

4. Elena Niculiță-Voronca, *Datinile și credințele poporului român*, Iași, Editura Polirom, Colecția PLURAL M, 1998
5. H. H. Stahl, *O mască*, în „Criterion” – Revista de artă, literă și filosofie, Anul I, Nr.2, 15 Octombrie 1934
6. Romulus Vulcănescu, *Gogiu – un spectacol funerar*, în REF, tom 10, nr. 5-6, 1965
7. Mihai Coman, *Mitologie populară românească*, vol. I, Editura Minerva, București, 1986
8. Marianne Mesnil, *Etnologul, între șarpe și balaur*, București, Editura Paideia, 1997
9. Gilbert Durand, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, București, Editura Nemira, 1999
10. Mircea Eliade, *Tratat de istoria religiilor*, București, Editura Humanitas, 1992
11. Marcela Bratiloveanu – Popilian, *Aspecte ale obiceiurilor de Crăciun din zona Mehedinților*, în „Arhivele Olteniei”, Serie Nouă, nr. 7, 1992

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Adrian G. Sahlean, Sir Stanley Wells, Michael Dobson, Emil Boroghina, George Volceanov, Ilarian Ștefănescu, Emil Sîrbulescu și regretatul Mihai Coșoveanu

Aurora Speranța Cernitu

ARMONIE CROMATICĂ DE MARE FINEȚE

Viorel Penișoară-Stegaru s-a născut la Duda-Epureni, județul Vaslui, la 5 iulie 1934, iar între anii 1954-1960 a urmat cursurile Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București. Imediat după absolvire, a fost angajat ca pictor scenograf la Teatrul Național din Craiova, unde a realizat decoruri și costume pentru circa 220 de spectacole și al cărui societar a devenit în 2002. În tot acest timp, a lucrat și pentru teatre profesioniste din Iași, Bacău, Galați, București, Brașov, Tg. Mureș, Reșița, Tg. Jiu, a expus frecvent (scenografie, pictură, desen-pastel) la saloane internaționale, naționale, regionale și locale (Mexic, Dzintari-Riga, Dijon, Angers, Voisinne le Bretonneux, Praga, Novi Sad, ș.a.) și a realizat lucrări de artă murală (tapiserie și mozaic). În ultimii 35 de ani a primit numeroase distincții, la festivaluri de teatru ori din partea unor instituții și reviste de cultură, între care Premiul UNITER pentru întreaga carieră (2006).

Viorel Penișoară-Stegaru ne-a obișnuit cu neobișnuitul, traversează spații largi, cu discursuri sinuoase despre existență, despre vremi și vremuri, despre opresiune, dar și candoare a privirii, gestul său pictural pornește amplu, de la cheia unor reprezentări sociale („Noaptea Europei”, „Decident”), până la trăirea profundă a vieții jalonate de înscrisuri de odinioară („Tabelul periodic al elementelor lui VPS”, de exemplu).

Autentic inovator te surprinde prin creativitatea-i nestăvilită, te provoacă la interogații, la jocul inteligent al instalațiilor, la descifrări și dialoguri susținute de imaginația sa uimitoare. Reușește, în discursul său, să pătrundă dincolo de aparență, să sfredească prin privirea sa exersată cotidianul pe care și-l asumă, îl trăiește nu fără a reflecta, fără a-l iscodi, fără a-l face să vorbească și privitorului. E un zbucium care intrigă, dar care nu se revarsă în nihilism, ci doar în problematizare („Oameni”, „Bila Roșie”). Cotidianul îi deschide calea spre introspecție, nu întâlnește vidul, ci trăirea, detaliul grăitor, îi

provoacă memoria și îl include într-un timp de care se simte eliberat. Viața nu a trecut pe lângă, ci a făcut zgomot, a lăsat urme, a lansat întrebări, a găsit simboluri care o echilibrează.

Expoziție amplă, deschisă în mai multe săli din Craiova, *Visual Eclectic Show* se remarcă prin persistența unui discurs elaborat, ca un manifest care trebuie să se deruleze pe mai multe planuri, în Galeria Arta a UAP Craiova, Sala II a UAP Craiova, Sala Mare a Muzeului de Istorie, Galeria de la Pensiunea Carmelita. Toate îl reafirmă pe domnul Viorel Penișoară-Stegaru drept un artist total, scenograf, pictor, desenator în pastel, ilustrator de carte, un artist ce se mișcă în multe spații cu dezinvoltură și cu siguranța conașteurului, stăpân pe tehnica sa plonjează cu aceeași siguranță de sine în mijlocul unor teme dure, dar și cu delicatețe de bijutier când subiectele abordate o cer.

Lucrările de la Sala II a UAP Craiova inspiră prin traversarea unor epoci în pictura europeană: un colaj dăruit memoriei lui Chagall, un altul dedicat grației din La Belle Epoque sau Scrisorile unei prietenii dragi, corespondența cu George Vlăescu a dat naștere unei lucrări impresionante prin expresivitatea atât a formelor, cât și a culorilor. Seria de nuduri, completează aceste colaje, ea vine ca un ritm, trupurile surprinse se dezvăluie prin tușe sigure, sunt niște crochiuri pe o suprafață mai mare, în care viteza de redare este maximă. Ele fac legătura cu o serie mai mică de desene realizate pe plajă, așadar cu o spontaneitate și cu o execuție imediată a unor stări mișcătoare ceea ce mă face să le asemăn unor fotografii rapide ale unui cotidian fremătător, numai că forma, conturul nu este cel al unor fotografii, picturalitatea lor vine tocmai din imediatul privirii, din viteza surprinderii unei stări.

Instalațiile ce însoțesc expoziția au delicatețea unor miniaturi, a unor jocuri ce-și află cheia de fiecare dată când sunt privite, ascund magii, încifrări, coduri, instrumentar ce amintește despre cotidianul unei epoci care te prinde în mrejele ei, ai bucuria descoperirii unor prețioase și nu neapărat, piese de demult. Virtuozitatea sa de scenograf îl ajută să creeze lumi, iar decodările acestor spații antrenează privitorul în multiple scheme de interpretare.

Expoziția de la Galeria de Artă a Pensiunii Carmelita reunește numeroase pasteluri eliberate de sub tutela abstracționismului, cu o armonie cromatică de mare finețe. Pastelul se

deosebește de culorile tradiționale de pictură prin imposibilitatea amestecării nuanțelor pe paleta de culoare. Denumirea pastelului provine din cuvântul de origine italiană „pastello” cu semnificația de „pastă” sau franțuzescul „pastel”. Pastelul a mai fost asemănat și cu pudra de pe „aripile de fluture”, tehnica pastelului incluzând numeroase suprapuneri de hașuri. Este o tehnică grafică delicată ce se apropie cel mai mult de poezie, iar lucrările artistului sporovăie liric fiecărui privitor.

Viorel Penișoară Stegaru este un maestru neîntrecut în această tehnică a pastelului, iubirea pentru hașura moale a pastelului, afirmându-l drept un virtuos al acestei modalități de exprimare artistică. Surprinde prin aceste demersuri complexe în direcții complementare. Artistul construiește în planuri ce se intersectează sau se succed, temele sunt delicate – flori, peisaje, ce permit redări de un mare rafinament. Descoperi un desen viguros, dar care păstrează fluiditatea specifică pastelului. Tonalitatea cromatică este mai discretă sau uneori tulburătoare prin accente

puternice de roșu și verde, depinde de lucrare. Creațiile artistului au o anume transparență, iar cromatică este sensibilă. Constați cu ușurință tensiuni cromatice și formale ce conferă picturilor sale un caracter emblematic. Numeroase peisaje din țară sau din străinătate sunt redată cu originalitate compozițională și imaginativă. Descoperirea ineditului, a unor peisaje ce l-au impresionat pe artist, se face de multe ori de la o fereastră care permite observații de la o perspectivă înaltă, din sfera catharsisului. Artistul stăpânește arta de a face din peisaj o stare de spirit. Metaforele sale plastice susțin structura pastelurilor lui Viorel Penișoară Stegaru. Este de reținut reprezentarea expresivă a naturii ce-l înconjoară cu grație și i se dezvăluie cu multă blândețe, iar autorul lucrărilor primește cu bucurie și dăruiește și el, apoi, cu generozitate, frumusețe genuină.

Îi mulțumim domnului Viorel Penișoară Stegaru pentru regalul de pictură pe care ni l-a dăruit, pentru vitalitatea observațiilor sale și pentru bunăvoința de a ne desluși unele taine din universul său imagistic.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Mircea Perpelea, Ioan Barbu, Emilia Dănescu și Evelyne Croitoru

Dumitru Dușa

UN SUPRAREALIST FRANCEZ

Louis Aragon și Elsa Triolet au fost un cunoscut cuplu literar -politic francez. Este vorba de o lungă perioadă, cuprinsă între 1918-1982.

Louis Aragon era un scriitor de succes, un homosexual zic unii. Nu și -a cunoscut tatăl, nici tatăl n-a vrut să știe de copil. A scris poeme, a făcut gazetărie și este autorul romanului „Comuniștii”, de două paralele!

Louis Aragon a fost ani de zile membru al partidului comunist francez și un mare susținător al Moscovei. De mai multe ori a vizitat URSS, fiindcă își asigura banii, prestigiu și carieră.

Prin scrierile sale elogiază pe aproape toți conducătorii sovietici pe care i-a prins în viață: Lenin, Stalin, Hrușciiov, Brejnev.

Din euforia comunistă s-a trezit târziu, odată cu invadarea Cehoslovaciei, când autoritatea lui a început să scadă.

Dragostea vieții sale rămâne rusoaica Elsa Triolet, pe care a cunoscut-o la o petrecere dată la Paris. Ea era văduvă, fostă soție de ofițer rus, o evreică foarte bogată. Supraelegantă, relații numeroase, aducea bani din Rusia pentru comuniștii francezi. Nedespărțită de Louis Aragon.

După război, se mută în sudul Franței, unde și moare în anul 1970.

Poetul Louis Aragon i-a supraviețuit 12 ani, ca în 1982 să se stingă din viață.

Ambii sunt înmormântați la moșia lor din Hexagon, lăsând francezilor amintiri din cele mai puternice: atitudine procomunistă, prosovietică, cabale literare, scandaluri, apariții mondene.

ROMÂN MÂNDRU

Mândria de a fi român este o vorbă fără sens, simetrică cu „, rușinea de a fi român.”

Nu te -a întrebat nimeni dacă vrei să te naști român. Te -ai trezit român așa cum te-ai trezit bărbat sau femeie, brunet sau blond, înalt ori scund. A fi român nu e o alegere personală, încât mândria n-are ce căuta aici.

În noianul românismului există oameni care sunt mândri de a fi români, dar există și căzături, ticăloși, rebuturi, escroci. Poți fi mândru de Eminescu, dar nu poți fi mândru de Rîmaru de la Corabia. Românii de bună calitate slujesc de paravan pentru derbedei.

Chibițul e mândru de talentul celui din teren și se identifică cu acesta.

Românul e mândru când Hagi, când Nadia, când Țiriac ori Brâncuși sunt cunoscuți în lume.

Mulțumit de ceilalți, ca și cum ar fi de el în-suși, românul adoarme obosit și mândru.

Întrebat ce mai face, românul răspunde cu ciudă: „, Fac pe dracu! Nu vezi în ce hal suntem? La noi ca la nimeni...”

Dar întrebat de un reporter, el își aduce aminte de strămoși și zice: „, Bă, sunt mândru că sunt român!”

PROSTUL LA ATAC

„, Toți vrem să fim deștepți ” spune Andrei Pleșu într-un material, încărcat de spirit și savoare.

Din această categorie, nu mă exclud pe mine care am ajuns la vârsta cunoașterii limitelor.

Nu contest că este normal să -ți dorești un portret public avantajos. Dar una e să fii deștept cu adevărat, alta e să vrei să faci pe deșteptul.

Printre amicii de pe Facebook întâlnesc astfel de critici neobosiți care îmi fac onoarea să mă citească și să mă execute: „, Sunt mult mai deștept decât tine, te fac praf pe orice temă, în doi timpi și trei mișcări”.

Vreo doi sau trei dintre băieții răi (fetele rele!) care mă persecută ori mă desființează le spun că sunt mai ageri și mai bine orientați decât mine.

Alt fel de a fi deștept este să ai mereu o altă părere decât toți ceilalți. Dacă lumea zice că e frig, deșteptul ne atrage atenția că senzația de frig rezultă din manipularea ideii de cald.

„,Putin face rele?”

„, Bă proștilor, n-ați înțeles nimic. Putin e omul americanilor și Biden e omul rușilor”.

A fi deștept mai poate fi și a te bucura de naivitatea altora, de a-i fraieri.

Există tot atâtea feluri de a fi prost pe cât de multe feluri de a fi deștept există.

Subiectul este inepuizabil.

CHIAR ȘI FĂRĂ ȘCOALĂ

Una dintre posibilitățile de a trăi bine în viață o reprezintă școala, făcută conștiincios, cu ambiție și seriozitate. Într-un film american ni se prezintă un grup de tineri care îl agresează cumplit pe un coleg de-al lor mai firav, ochelarișt și cu dinții ușor ieșiți în afară. Victima este tocilarul clasei, iar agresorii sunt șmecherașii, puși pe ticăloșii. Câțiva îl țin, iar alții îl pocnesc în stomac și în figură. Când obosesc, bătaușii îl abandonează pe stradă. Cu sângele șiroindu-i din nas și din gură, bătutul îi strigă din urmă: „, Loviți -mă, loviți -mă, dobitoci nefericiți. Nu veți reuși să schimbați nimic! Tot eu voi conduce mașini lu-

xoase și voi face milionul de dolari pe an". Dincolo de umorul său negru, e vorba de recompensa oferită de sistem individului. Un pușcăriaș dintr-un film australian, aflat la închisoare primește vizita fiului său de 18 ani. Fiul își informează tatăl că a hotărât să abandoneze școala: „ai înnebunit? Școala este singura ta șansă. - Vreau să trăiesc din plin, să gust fiecare moment de libertate; așa cum ai făcut și tu. - OK idiotule, dar înainte de a te apuca să o faci mai gândește -te o dată bine! Cine conduce acum afară o limuzină de milioane de parai? Eu ori avocatul meu?" La noi, viitorul ca și prezentul aparțin tot hoților, mafioților, curvelor, beizadelelor. Cei care ar trebui să fie în spatele gratiilor conduc limuzine de milioane de parai, bașca și vreo pensie specială.

DIN ALTE VREMI

Într-adevăr, remarcă colega mea Rodica F. în anii '80, nu găseai nici măcar strictul necesar. Era penurie în toate cele. Sau, dacă găseai, trebuia să apelezi la relații și pile.

Lucrătorii comerciali tăiau, spânzurau și se îmbogățeau. Zicala „clientul nostru stăpânul nostru” devenise „vânzătorul nostru stăpânul nostru”. Depindeam în mare măsură de ei. Nu puteam supraviețui fără mâncarea lor, fără hainele lor, fără cafeaua și țigările lor.

Norocul Rodicăi era fata din Germania, care îi trimitea pachete cu blugi și fuste de blugi.

Învățase să negocieze cu vânzătorii noștri material și emoțional. Datorită acestui talent Rodica avea privilegiul de a-și proba pe ascuns rochii, pardesie, paltoane, bluze. Apoi, ieșea cu respectivul obiect vestimentar pe stradă. Se fălea cu achizițiile ei dar, când îi era lumea mai dragă, deodată îi tăia calea cineva îmbrăcată la fel.

Tocmai de aceea, prefera hainele din casă. Așa că rochiile, fustele, pantalonii, bluzele purtate de mamă ori de mătușă, erau adevărate comori.

O asemenea piesă vestimentară era paltonul acela negru, un pic cam larg pe talie sau nu prea, cu nasturi care se închideau imperfect și stofa tocită pe la buzunare.

Povestea paltonului rămâne pe altădată...

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Nicolae Tzone și Mihai Firică

BORTĂ DE STICLĂ ÎN UȘA TA

Ți-a luat oareșcineva hainele
și te-a încuiat într-un loc unde ușa
se deschide doar din exterior?
Noaptea auzi bătrâni spunând
ciudate lucruri secrete chiar și pentru ei .
Uneori, un ochi privește printr-o gaură de sticlă
în ușa camerei tale
și nu știi cine cată spre tine.
Nu e nici un fel de mic dejun pentru tine dimi-
neața
când te întinzi pe pat cu cearșeaful de cauciuc.
După ce șocul electric a trecut prin
capul tău nu ai nicio amintire pentru
o vreme.
Unii oameni cred că asta te face normal.
Unii oameni cred că știu ce este normal

VERSURI FERICITE CÂND SUNT SCRISE ȘI EXTAZIATE DE-A DREPTUL CÂND SUNT CITITE

Pat Ingoldsby s-a născut în Malahide și este catalogat ca un artist complex, cu o imaginație unică, flirtând frecvent cu suprealismul. Una dintre primele sale mișcări către ceea ce avea să devină o viață extraordinar de variată și creativă au fost vremurile în care a lucrat ca DJ la radioul național din Irlanda. Era pe la sfârșitul anilor 1960. În 1977, când a creat prima sa plachetă de poezii: Up The Leg Of Your Jacket, a vândut peste o mie de exemplare din ușa în ușa.

Pat a publicat de atunci douăzeci și trei de volume de poezie și două CD-uri. A avut și lungi emisiuni de televiziune pentru copii, foarte populare la vremea lor: Pat's Pals, Pat's Hat și Pat's Chat. În 2015 a părăsit Dublin și continuă să trăiască în iubitul său Clontarf.

Acum, la 35 de ani de la primele versuri și mai bine de 80 de ani de viață, poetul s-a hotărât să editeze o amplă antologie: „IN DUBLIN THEY REALLY TELL YOU THINGS – Selected poems, 1986-2021”, MOLI EDITION. Volum apărut anul acesta, din care am tradus și noi.

NOAPTE BUNĂ, DOAMNA

A fost un lucru frumos și miraculos ceea ce
am făcut,
așezat lângă câmpul de gălbenele,
privind cum înghit încet, încet noaptea.
Doar eu și floarea galbenă
și soarele pitit în spatele copacilor înalți.
Era insesizabilă mișcarea petalelor,
atât de insesizabil încât nu puteam să-i văd deloc.
Dar mi-aș putea da seama, pur și simplu, privind
în altă parte pentru o vreme,
privindu-l pe Rince visând lângă un perete,
văzând unde păianjenilor le tihneau vârfurile de
iarbă
iar soarele făcea cu ochiul argintiu.
Apoi, privind înapoi cu mirare
la felul în care floarea de leac mai închisese
ceva,
plecându-se ca o doamnă în fața nopții

SINGURATICA DOAMNĂ FULG-DE-NEA

Ador ultimul fulg de nea
care se rotește în tăcerea albă
și se depune în liniște
atunci când ninsoarea abundentă
s-a oprit.
Dacă aș fi o femeie,
așa m-aș înfățișa și eu
la bal.

SALVATORUL

Ridicând o lingură de lemn de înghețată,
a îngenuncheat pe trotuar
și l-a vârat ușor în spațiul îngust
dintre două pavaje,
unde o țigară abandonată
zăcea înghesuită
cu câteva fumuri încă pe ea.
A bâzâit-o și a tachinat-o.
până când vârful s-a ițit afară.
A extras-o ușor, cu extremă grijă,
zâmbi cu zâmbet lat
și a purces în josul străzii
mângâind-o și mimând perfecțiunea.

UN PIC DIFERIT

Un val atât de rece de singurătate înăuntrul meu,
astăzi,
de am coborât să mă văd în Muzeul de Ceară.
Perdelele erau trase de la fereastra mare,
așa că mă aplec afară în lumina care se stinge și
mă uit înăuntru.
Acolo eram, în partea îndepărtată a Camerei
Scriitorilor.
Stând la căldură cu un picior peste celălalt picior,
și o încântătoare pereche de pantofi.
„Ești bine? am spus.
„Există o gaură într-unul dintre

pantofi,
așa că am o pungă de plastic în jurul piciorului
pentru a-mi păstra ciorapul uscat.”
M-am uitat puțin la mine, până când am început
să mă simt cam ciudat.

Apoi mi-am dus căruciorul plin cu cărți acasă
și am hrănit pisicile.

M-AM GÂNDIT CĂ NU SE VA ÎNTÂMPLA ȘI AȘA A FOST

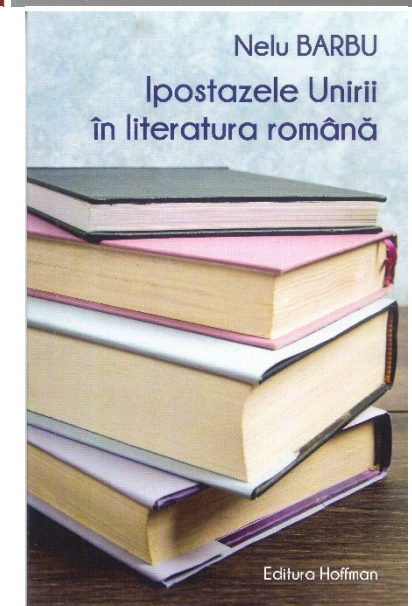
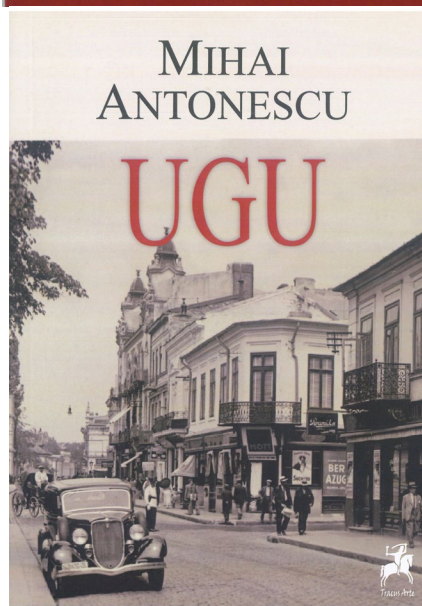
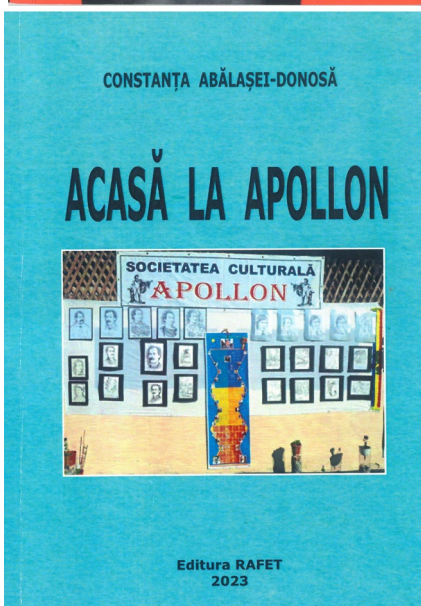
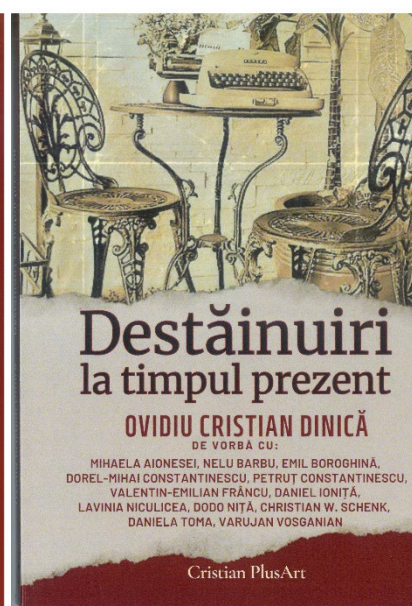
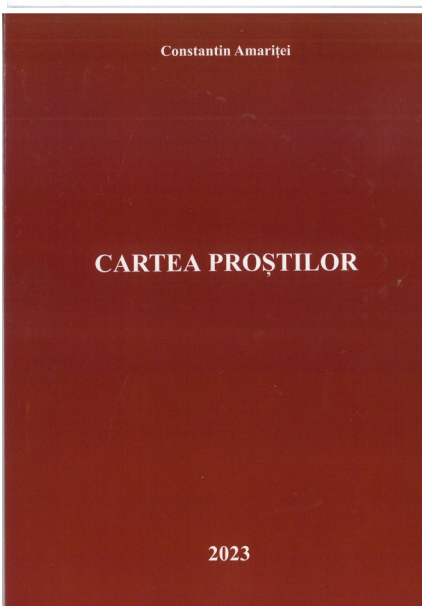
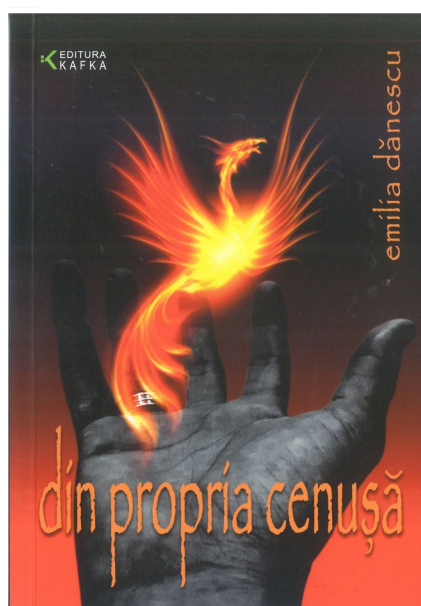
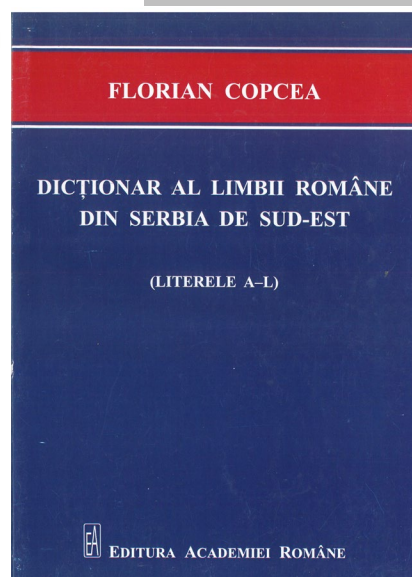
A fost o vreme în care mi-a fost plin capul
cu sticlă spartă,
sârmă ghimpată și margini ascuțite
și, zău, nu mi-a fost deloc bine.
Toate au dispărut acum
și îmi place ceea ce le-a luat locul,
întinderi uriașe goale de ocean,
vasta cupole de cer deschis
și dealuri muntoase de nisip,
unde pot merge rătăcind pentru vecie.
Singurul lucru pe care îl aud acum
este un țipăt pe aripă de pescăruș sălbatic.

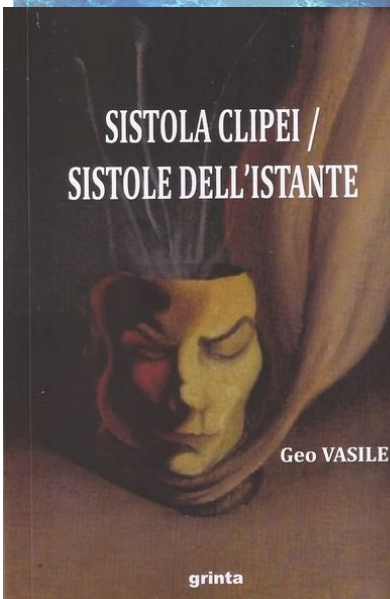
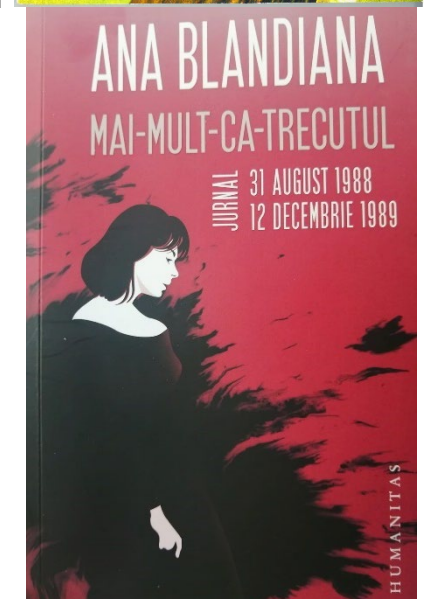
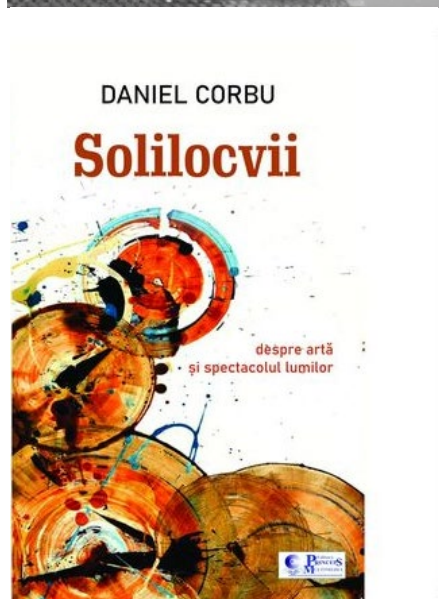
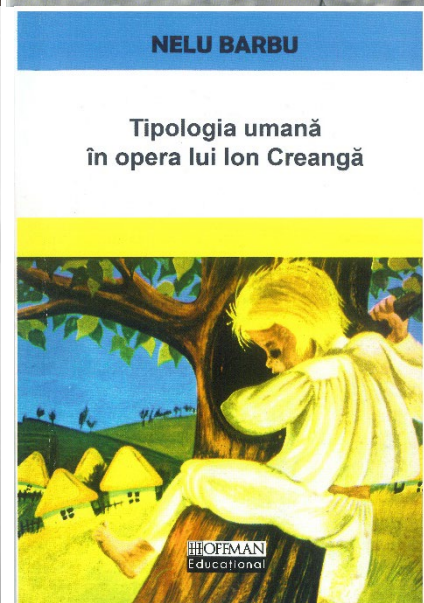
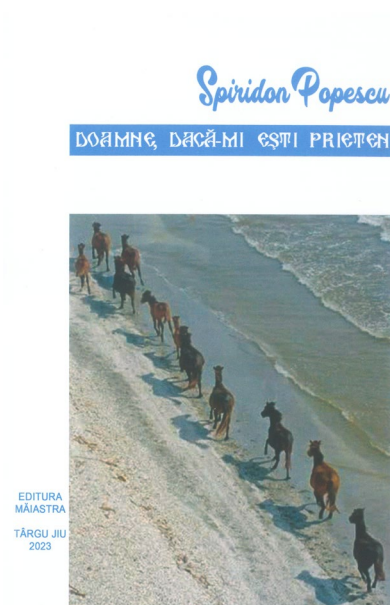
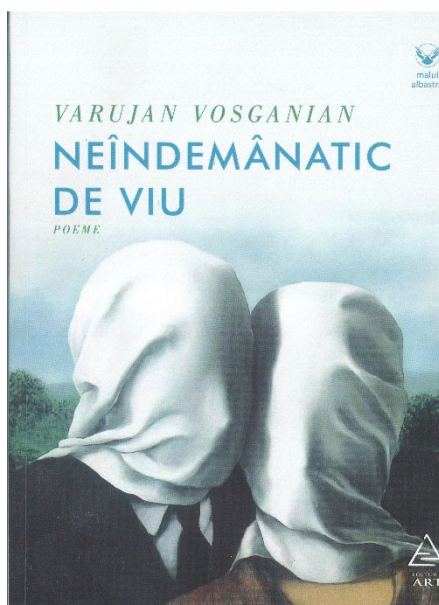
Versiune în limba română de Radu VIDA

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Ion Cristofor, Ioan Baba și Nicolae Scheianu II

CUPRINS

ESEU

Gelu Negrea

Un paradox al culturii / 3

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 5

ANIVERSĂRI PRESTIGIOASE

Rodica Pospai Păvălan

Florea Firan, tânărul de 90 de ani... / 6

Mircea Pospai

Cu prietenie, la aniversarea unei reviste a eleganței / 7

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 8

POESIS

Vilia Banța

Doar noi / 9

Tăișul cuvintelor / 9

Astfel trecea...9

Urcând Cuvânt / 9

O aripă în ochiul pietrei / 9

Alexandru Cazacu

Soarele alb / 10

Analiza SWOT / 10

Las zilei / 10

Odată cu înfrângerile / 10

O pasăre de lumină / 10

Mihaela Deaconu

Grădina / 11

Târziu... / 11

Reverii insulare / 11

Melancolii de aprilie / 11

E mult de atunci / 11

Lucian Gruia

Dacă / 12

Dragoste / 12

Pământ de flori / 12

Fotografia / 12

Emilia Dănescu

Din dor de noi și de poezie / 12

O rugăciune de noapte bună / 12

Murmur al sufletului meu / 13

Lacrimi de bucurie / 13

Reverie / 13

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 13

Adrian Munteanu

Să nu mă tem / 14

Aproapele-departe / 14

Un mâine nu-i / 14

Zori pierdute / 14

Ca să cobor adânc / 14

Teodor Preda

Șarpele timpului / 15

Sensul trecerii / 15

Eternitatea absenței / 15

Răsuflarea prelungă și delicată / 15

Umbra naivă / 15

Stancu Alexandra

De bunăvoie și nesiliți de nimeni / 16

Casa de copii / 16

Cazurile de față / 17

Memory loss / 17

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 17

Constantin Pădureanu

Înșelătoria / 18

Taina / 18

A fugit de Sânziene / 19

PROZĂ

Constantin Lupeanu

O descifrare ilustrată a îmbrăcăminții / 20

Ion R. Popa

Unii la odihnă, altul la tratament / 22

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 23

Victor Martin

Metavers / 24

George Geafir

Spor de dificultate / 26

Elena Dican

La timpul trecut / 28

LECTOR

Irina Lazăr

Destin pierdut de Ion Dulugeac, sau un portret de femeie / 31

Victoria Milescu

„Un flaubert al humuleștiului” / 32

Mihai Antonescu

Voievodul umbla desculț / 35

Mihaela Albu

Vremea de sub gene, „durerea înserării” și „visarea visării” în poezia Linei Codreanu / 36

Monica Grosu

Theodoros – o carte și un destin / 37

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 38

Florian Copcea

Avatarurile existenței în poezia lui Marius Chivu / 39

Florentin Popescu

Viața, așa cum este / 42

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 43

Gheorghe Truță

De veghe la armonii / 44

Lucian Gruia

Preot Ionel Rusu

– *Întoarce-Te!* / 47

Ioan N. Roșca

Un roman autobiografic neconvențional de ion dulceac / 49

Adrian Năstase

Plantele medicinale și sănătatea / 51

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 52

MOMENTE MEMORABILE

Rodica Pospai Păvălan

Manifestări culturale craiovene / 53

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 55

EVOCARE ÎNTRE NEUITARE

Iolanda Mănescu

Permanențe. Alexandru Firescu / 56

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 57

SIMBOLISTICA MĂȘTII

Gabriela Boangiu

Aspecte ale dramatizării simbolice în cadrul obiceiurilor de iarnă. Aspecte specifice zonei Oltenia / 58

Les aspects symboliques des processions avec des masques pendant les fetes d'hiver. Les aspects spécifiques de la region ethnographique Dolj / 61

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 62

CRONICĂ PLASTICĂ

Aurora Speranța Cernitu

Armonie cromatică de mare finețe / 63

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 64

SEMNAL

Dumitru Duță

Un supraréaliste français / 65

Român mândru / 65

Prostul la atac / 65

Chiar și fără școală / 65

Din alte vremi / 66

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 66

TRADUCERI LITERARE

(Versiune în limba română de Radu Vida)

Bortă de sticlă în ușa ta / 67

Versuri fericite când sunt scrise și extaziate de-a dreptul când sunt citite / 67

Noapte bună, doamna / 67

Singuratică doamnă fulg-de-nea / 67

Salvatorul / 67

Un pic diferit / 68

M-am gândit că nu se va întâmpla și așa a fost / 68

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 68

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE / 69

Revista apare trimestrial.
Contactați-ne pe adresele specificate.

În atenția colaboratorilor

Textele vor fi scrise cu Times New Roman, corp 12, după modelul celor din revistă (inclusiv cu scrierea semnelor diacritice specifice scrierii limbii române). Notele bibliografice se numerează în continuare și se trec la sfârșitul textului. Este obligatorie utilizarea semnelor de punctuație, exceptând poezia în care se respectă grafia autorilor.

Pentru numărul următor, vă așteptăm materialele până la 30 noiembrie 2023

NOUL LITERATOR

ISSN 2069-3397